

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Gdańsk, dnia 3 stycznia 2013 r.

Poz. 69

UCHWAŁA NR XXXIII/293/2012 RADY MIASTA STAROGARD GDAŃSKI

z dnia 28 listopada 2012 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016”

Na podstawie : art. 7 ust. 1 pkt. 9, art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. w Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 87 ust. 1,3,4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. w Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Rada Miasta Starogard Gdański na wniosek Prezydenta Miasta uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016” , stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały, będący kontynuacją dotychczasowego Programu na lata 2009-2012. Zobowiązuje się Prezydenta Miasta do opracowania przedsięwzięć i zadań realizowanych w ramach tego Programu do końca 2013 roku.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Starogard Gdański.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Miasta
Starogard Gdański

Sławomir Ruśniak

**Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXIII/293/2012
Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 28 listopada 2012 r.**

Przedsiębiorstwo Projektowo Realizacyjne "DOM" Sp. z o. o. 83-200 Starogard Gdański, ul. Kościuszki 34 G tel 58 562-20-57, 58 561 12 40, fax 58 561-14-78 e-mail: pprdom@pprdom.pl		
MIASTO STAROGARD GDAŃSKI		
Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016		
Etap: Wersja końcowa po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku		
Projektant	mgr inż. arch. Maria Kiełb- Stańczuk (upraw. nr 1334/93, nr wpisu Izby Urbanistów G- 006/2002)	Nr umowy: WPiU.411.1.2012 z dn. 14 maja 2012 r.
Opracowanie	mgr inż. arch. Maria Kiełb- Stańczuk	
Sprawdziła	dr inż. arch. Barbara Jaszczuk-Skolimowska (upr urb Nr 1540, nr wpisu Izby Urbanistów G- 005/2002)	

data opracowania: czerwiec – październik 2012r.	
--	--

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016

Spis treści:

CZEŚĆ I – ANALIZY, UWARUNKOWANIA, DIAGNOZA..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

I. Uwarunkowania prawne, diagnoza..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Wstęp..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

2. Uwarunkowania prawne programu opieki na zabytkami.. Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3. Relacje programu z innymi dokumentami zewnętrznymi oraz dokumentami i uchwałami własnymi miasta..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.1. Wprowadzenie..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.2. Poziom krajowy..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.3. Poziom regionalny..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.4. Poziom miejski..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.4.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starogard Gdański..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.5. Strategia Rozwoju Powiatu Starogardzkiego..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.6. Wnioski z analizy dokumentów strategicznych poziomu lokalnego – do uwzględnienia przy budowie zapisów właściwego dokumentu programu..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4. Diagnoza stanu opieki nad zabytkami dla miasta Starogard Gdański..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4.1. Definicje..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4.2. Zasoby Dziedzictwa Kulturowego Starogardu Gdańskiego..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4.3. Dokumentacja konserwatorska – rodzaje ewidencji konserwatorskiej..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4.4. Zabytki identyfikujące krajobraz kulturowy miasta..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4.5. Wartości niematerialne..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4.7. Ocena stanu zachowania krajobrazu kulturowego..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

4.8. Diagnoza. Analiza SWOT dziedzictwa kulturowego miasta Starogard Gdański..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

II. Ocena realizacji dotychczasowego „Programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009 - 2012”..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

CZEŚĆ II – PROGRAMOWANIE..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Założenia programowe. Cele i priorytety programu... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1.1. Wstęp..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1.2. Podstawa prawna sporządzania programu opieki nad zabytkami.. Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1.3 Cele programu wg ustawy..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1.4. Priorytety i cele programu opieki nad zabytkami dla Starogardu Gdańskiego. Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

2. Kierunki działań..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3. Typy działań w ramach programu..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.1. Zadania długoterminowe, ciągłe – tj. zadania, których wykonanie i realizacja wykracza poza okres obowiązywania Programu Opieki nad Zabytkami..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

3.2. Zadania szczegółowe- jednostkowe programu opieki nad zabytkami..... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

<u>3.3. Zadania jednostkowe do realizacji w latach 2013-2016..</u>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<u>Z/1- Gminna Ewidencja Zabytków</u>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<u>Z/2 Centrum Informacji o Starogardzie Gdańskim /CIS/...</u>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<u>Z/3 Promocja dziedzictwa kulturowego miasta.</u>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<u>Z/4 Rynek – poprawa estetycznego wizerunku przestrzeni publicznej</u>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<u>Z/5 Ratusz – Międzynarodowe Centrum Spotkań Muzealnych</u>	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
<u>Z/6 Rewaloryzacja/ rewitalizacja zabytkowego budynku mieszkalnego</u>	70
<u>Z/7 Lokalny Program Rewitalizacji</u>	71
<u>Z/8 Rewaloryzacja Cmentarza Żydowskiego</u>	72
<u>Z/9 Europejskie Dni Dziedzictwa</u>	72
<u>4. Realizacja programu</u>	74
<u>4.1. Realizator programu</u>	74
<u>4.2. Instrumentarium.</u>	74
<u>5. Metody wdrażania i oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.</u>	75
<u>5.1. Wdrażanie.</u>	75
<u>5.2. Zasady oceny realizacji Programu . Monitoring.</u>	75
<u>5.3. Źródła finansowania</u>	77
<u>6. Działania perspektywiczne na okres po 2016</u>	79
<u>7. Materiały wyjściowe do aktualizacji programu, podstawa opracowania programu.</u>	81
<u>III.ANEKSY, ZAŁĄCZNIKI</u>	83

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016

CZĘŚĆ I – ANALIZY, UWARUNKOWANIA, DIAGNOZA

Wprowadzenie

Opracowanie jest **aktualizacją i kontynuacją** „Programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”, uchwalonego Uchwałą Nr XXXIII/300/2008 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 26.11.2008 r. (publikacja w Dz. Urz. Woj. Pom. z 06.02.2009 Nr 18, poz 18), sporządzanego na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 80 poz.1568, z późn. zm.). Program opieki na lata 2009-2012 był pierwszym tego typu programem samorządu miasta Starogard Gdański, opierał się na szerokim rozpoznaniu problematyki i wyznaczał długofalowe kierunki i cele.

Dotychczasowy program opieki dostępny jest na stronie internetowej miasta:

www.starogard.pl/pl/dokumenty/program_opieki_nad_zabytkami

W oparciu o art. 87. ust. 1 ustawy zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres czterech lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Program gminny przyjmowany jest przez radę gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Następnie dwa lata od ogłoszenia w dzienniku urzędowym prezydent miasta sporządza sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio radzie gminy (art. 87 ust. 4 i 5).

Aktualizacja, modyfikacja programu dotychczasowego uwzględnia nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się uwarunkowania społeczne, gospodarcze i kulturowe, przeprowadzone dotychczas działania. Analiza i ocena realizacji dotychczasowego programu wskazała, iż przyjęte wówczas priorytety, cele i główne kierunki są prawidłowe, a całość programu ambitna, warta kontynuacji w kolejnych latach.

Aktualizacja programu na lata 2013-2016 została pozytywnie zaopiniowana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku – pismo nr 5120-13/572-3/2012 z dnia 10.10.2012r. – kopia opinii w załącznikach.

I. Uwarunkowania prawne, diagnoza.

1. Wstęp.

Program opieki nad zabytkami to dokument własny samorządu Starogardu Gdańskiego, służący do podejmowania planowanych działań dotyczących ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, sporządzany na podstawie ustawy.

Główną ideą programu jest lepsze wykorzystanie środowiska kulturowego dla rozwoju miasta, poprawa stanu zachowania miejskiego środowiska kulturowego, uświadomienie mieszkańcom i decydentom potrzeb oraz zasad jego ochrony. Program służyć ma też określeniu zasad finansowania ochrony i opieki nad zabytkami w Starogardzie Gdańskim, z uwzględnieniem krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz opracowań ponadlokalnych.

Dokument może służyć zarówno władzom miejskim jak też instytucjom, innym podmiotom oraz mieszkańcom zainteresowanym kulturą oraz dziedzictwem kulturowym.

Program opieki nad zabytkami jest zgodnie z ustawą cyklicznie aktualizowany. Niniejsze opracowanie jest aktualizacją programu dotychczasowego, obejmującego okres 2009 -2012. Wskazane w nim działania są zgodne z krajowymi, wojewódzkimi, a także lokalnymi dokumentami programowymi oraz dokumentami o charakterze strategicznym.

Opracowywanie „Programu... „ jest zadaniem własnym samorządu gminnego, a opieka nad zabytkami zadaniem wynikającym z ustawy o samorządzie gminnym, formą zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty (ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym - Dz. U. z 2001 Nr 142, poz. 1591, ze zm. – art. 7 ust. 1 pkt 9). Sporządzanie i realizacja programu stanowi jeden z przejawów ochrony zabytków, który jest obowiązkiem organów administracji publicznej. Sporządzanie gminnego programu opieki nad zabytkami ma **charakter obligatoryjny**.

Program jest dokumentem wewnętrznym samorządu, nie ma mocy obowiązującego prawa miejscowego, nie wywołuje bezpośrednich skutków prawnych, nie może być samodzielna podstawą tzw. rozstrzygnięć władczych względem jednostek spoza aparatu administracji publicznej, jednakże może oddziaływać na treść aktów prawnych (np. na ustalenia planów miejscowych) jako przesłanka merytoryczna. Ta forma planowania wzorowana jest na prawie wspólnotowym Unii Europejskiej, które posługuje się na szeroką skalę różnymi formami programowania.

Założona przez samorząd miasta Starogard Gdański polityka opieki nad zabytkami przewiduje działania wieloletnie, zatem jedynie niektóre mogą przynieść natychmiastowe skutki. Efekty części działań i przedsięwzięć długofalowych mogą być widoczne dopiero w przyszłości. Istotne jest także budzenie świadomości wagi zagadnień właściwej opieki nad zabytkami.

Program ma na celu (zgodnie z art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu działań strategicznych wynikających z opracowań ponadlokalnych, ale także z opracowań strategicznych, programowych miasta,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków dla rozwoju miasta, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających pozyskiwaniu środków finansowych i wzrostowi sum wydatkowanych na opiekę nad nimi,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków,
- eliminowanie sytuacji konfliktowych,
- inicjowanie działań edukacyjnych, informacyjnych, propagujących znajomość zabytków i opieki nad nimi,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Istotne jest współdziałanie wielu partnerów w celu ochrony zabytków, w tym współpraca z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych. Na podkreślenie zasługuje także założenie ustawowe (art. 6 ustawy o zabytkach), że zabytki podlegają ochronie i opiece **bez względu na stan zachowania**.

Wskazane w programie działania nie stanowią nakazów i zakazów a wyznaczają cele strategiczne, kierunki działań wynikające z diagnozy stanu obecnego. Program nie stanowi formy aktu prawa wiążącego.

2. Uwarunkowania prawne programu opieki na zabytkami.

System ochrony zabytków i opieki nad nimi uwarunkowany jest różnorodnymi aktami prawa, zarówno polskiego jak i międzynarodowego, w tym unijnego.

w Polsce:

zgodnie z Konstytucją RP - art. 5

„... Ochrona zabytków, dawnych materialnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa (...) Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego. (...) Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swoich niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym”:

a „...obowiązkiem Obywatela jest troska o dobro wspólne...”

W art. 6 Konstytucja mówi: *„Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”.*

w Europie :

„Dziedzictwo kulturowe jest częścią definicji europejskiej tożsamości. Stanowi fundamentalny wyraz bogactwa i różnorodności europejskiej kultury. Ochrona dziedzictwa kulturowego, niezastąpionego świadectwa przeszłości, leży we wspólnym interesie Państw Członkowskich, które muszą zapewnić przekazanie tego dziedzictwa przyszłym pokoleniom. Dlatego opieka i konserwacja oraz wymogi użytkowania i umożliwienia dostępu do dziedzictwa kulturowego zarówno w sektorze publicznym jak prywatnym leży w publicznym interesie. „

(z Dokumentu ECCO - Europejskiego Zrzeszenia Krajowych Związków Konserwatorów-restauratorów)

Konwencje i porozumienia, programy międzynarodowe dot. ochrony zabytków to między innymi:

- Karta Ateńska uchwalona na IV Kongresie CIAM w Atenach w 1933 r.,
- Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych – Karta Wenecka – przyjęta w 1964 r. kontynuująca zasady Karty Ateńskiej,
- konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego – przyjęta 16 listopada 1972 r. w Paryżu na 17 sesji Konferencji Generalnej ONZ dla Wychowania, Nauki i Kultury UNESCO; konwencja ratyfikowana przez Polskę 6 maja 1976 r – opublikowana w Dz. U. z 1976 r Nr 32, poz. 190, utworzony został Polski Komitet ICOMOS,
- rezolucja Parlamentu Europejskiego dot. potrzeby działania w obszarze kultury, w szczególności ochrony dziedzictwa kulturowego,
- art. 151 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską – 1993 r.,
- Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992r., przyjęta i ratyfikowana przez RP 13 grudnia 1995 r., opublikowana w Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564,
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy - przyjęta 3 października 1985r w Granadzie, weszła w życie dn. 1 grudnia 1987r., przez Polskę podpisana 18 marca 2010r. – konwencja ta zobowiązuje do prowadzenia systemowych działań w celu zapewnienia ochrony i opieki nad dziedzictwem architektonicznym i przyjęcia zintegrowanej polityki konserwacji zabytków, podkreślając w procesie ochrony zabytków udział społeczeństwa, rolę promocji dziedzictwa i rozwijania świadomości
- Europejska konwencja krajobrazowa sporządzona we Florencji 22 października 2000r, w imieniu RP przyjęta i ratyfikowana przez Prezydenta 24 czerwca 2004 r., opublikowana w Dz.U. z 2006r. Nr 14 poz. 98,
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego –przyjęta w Paryżu w 2000r., (Dz.U. z 2007r Nr 215, poz. 1585)

- Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego – przyjęta przez Konferencje Generalną UNESCO w Paryżu 17 października 2003r.
- dokument w sprawie edukacji konserwatorów-restauratorów dzieł sztuki i warunków uprawniających do wykonywania zawodu - zatwierdzony przez IV Generalne Zgromadzenie ENCoRE (Europejska Sieć Szkolnictwa Wyższego Konserwatorskiego) w Toruniu z 8-9 maja 2003 r. (wspólny z ECCO),
- Agenda Terytorialna UE i Karta Lipska w sprawie Zrównoważonych Miast Europejskich – przyjęta w maju 2007 r na posiedzeniu Rady Ministrów odpowiedzialnych za zagospodarowanie przestrzenne,
- Program Kultura Wspólnoty Europejskiej na lata 2007-2013- w szczególności ważne wspieranie dialogu między kulturami
- Dokumenty Parlamentu Europejskiego dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego

W Polsce – dokumenty krajowe dotyczące ochrony zabytków to m. inn

- Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004-2013, przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004r.; w niej cel 4- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków

- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, corocznie ogłaszane decyzją ministra, stanowiące podstawę do ubiegania się o środki resortu na zadania związane z zakresem kultury

Ochroną zabytków i opieką nad nimi zajmują się w Polsce instytucjonalnie między innymi: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowy Instytut Dziedzictwa (dawniej Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków), Wojewódzkie Urzędy Ochrony zabytków (dla woj. pomorskiego - w Gdańsku), różnego rodzaju stowarzyszenia i organizacje pozarządowe krajowe (m. inn. Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich, Stowarzyszenie Muzealników Polskich, Stowarzyszenie Ochrony Narodowego Dziedzictwa Materialnego, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami) oraz międzynarodowe (m. inn. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation-UNESCO, Rada Europy, Komisja Europejska, International Council in Monuments and Sites-ICOMOS, International Council of Museums-ICOM)

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gmina:

- 1) ma prawo utworzenia (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji (art. 16 ust. 1),
- 2) ma obowiązek uwzględniania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków nieruchomych i ich otoczenia oraz ustaleń programu. Studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez Konserwatora (art. 18, art. 19 i art. 20),
- 3) ma obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4),
- 4) przyjmuje zawiadomienia o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 32 ust.1 pkt 3 i ust. 2),
- 5) przyjmuje zawiadomienia o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art.33 ust.1 i ust.2),

- 6) sprawuje opiekę nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna (art. 71 ust.1 i 2),
- 7) ma prawo udzielania przez organ stanowiący gminy, w trybie określonym przepisami odrębnymi, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 81),
- 8) Prezydent **sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami**, (art.87 ust.1, ust.2 ust.3 i ust.4); gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Miasta po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków; gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art.87),
- 9) Co dwa lata Prezydent Miasta **sporządza i przedstawia Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji programu** (art.87 ust. 5).

Ustawa nakłada (art. 4) także na samorząd gminny **obowiązek**:

- zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie oraz utrzymanie,
- zapobiegania zagrożeniom, powodującym uszczerbek dla wartości zabytków,
- przeciwdziałania i udaremniania niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałania kradzieżom, zaginięciom, nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- uwzględniania zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

W ramach opieki nad zabytkami (art. 5) właściciel lub posiadacz zabytku, a także gmina, mają obowiązek:

- zapewnienia warunków dla naukowego badania i dokumentowania zabytków (forma opieki nad zabytkami),
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ochrona zabytków i opieka nad nimi to także zadanie Państwa, gdyż jest to obowiązek konstytucyjny (art. 5 Konstytucji RP - „*Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...) Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym*”). Obowiązek ten realizowany jest między innymi poprzez **Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami** (projekt programu został sporządzony w 2005r., jednakże program **nie został dotąd uchwalony**).

Politykę państwa dotyczącą ochrony zabytków uzupełnia, w zakresie dotyczącym finansowania, Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, przyjęta przez Radę Ministrów w dn. 21.09.2004r. Jest to instrument programowania w sferze funduszy strukturalnych. Jednym z programów wdrażających postanowienia Strategii jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013”, a doprecyzowaniem i rozwinięciem „Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020” uzupełniająca poprzedni dokument, przyjęta w 2005r.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2011-2014 został uchwalony Uchwałą Nr 91/V/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011r. i opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Program powiatowy dla powiatu starogardzkiego nie został dotąd opracowany.

Ponadto ochrona zabytków została uwzględniona w innych uregulowaniach prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

1. ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 647),
2. ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.),
3. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
4. ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz...1220, z późn. zm.),
5. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.),
6. ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123).
- 7.

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i określone zostały w ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U., Nr 5, poz. 24 z póź. zm.),

Zasady ochrony zasobów bibliotecznych określone zostały w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z póź. zm.)

Ochronę materiałów archiwalnych określają przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 97, póź. zm.)

Gminny program opieki nad zabytkami a gminna ewidencja zabytków

Zgodnie z przepisami Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Prezydent sporządza gminny program opieki nad zabytkami na podstawie gminnej ewidencji zabytków zaopiniowanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Gminna ewidencja zabytków w postaci zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu miasta prowadzona jest przez Prezydenta Miasta zgodnie z art. 22 ust 4 ustawy.

Nowelizacja ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2010 r. zmieniła dotychczasowy status gminnej ewidencji zabytków. Przedtem ewidencja ta prowadzona była wyłącznie dla celów wewnętrznych, w związku z potrzebami inwentaryzacji i analizy istniejącej substancji kulturowej, karta ewidencyjna zabytku powstawała jako wynik kwerendy poprzedzającej np. wszczęcie procedur wpisu do rejestru zabytków jak też w wyniku samodzielnych prac dokumentacyjnych, nawet przy braku podstaw do objęcia szczególną ochroną prawną materialnych substancji obiektu zabytkowego. Umieszczenie obiektu w gminnej ewidencji zabytków nie musiało wiązać się automatycznie z poddaniem go nadzorowi konserwatorskiemu, chyba że dany obiekt został jednocześnie uwzględniony jako wskazany do ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Ewidencja ta miała znaczenie porządkujące, jako podstawa dla programu opieki nad zabytkami, znajdowały się w niej wyłącznie obiekty objęte i tak ewidencją wojewódzką.

Obecnie ranga gminnej ewidencji istotnie wzrosła:

- gminna ewidencja zabytków stanowi jedną z równorzędnych podstaw do objęcia ochroną konserwatorską obiektu w niej zamieszczonego np. w decyzjach o warunkach zabudowy
- obiekty ujęte w GEZ podlegają uzgodnieniom konserwatorskim na etapie pozwolenia na budowę lub rozbiórkę (art. 3 nowelizacji ustawy o zabytkach z 2010 r.)
- obiekty ujęte w GEZ podlegają uzgodnieniom konserwatorskim na etapie postępowania o ustalenie warunków zabudowy (art. 4 nowelizacji ustawy o zabytkach z 2010 r.)

GEZ obecnie poza obiektami figurującymi w wojewódzkiej ewidencji i w rejestrze zabytków może zawierać także inne obiekty, wskazane przez samą gminę, ujęte w GEZ w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Wojewódzki konserwator zabytków do dnia 4 grudnia 2010 r. zobowiązany był przedstawić gminom wojewódzki wykaz obiektów zabytkowych, a gminy do dnia 04 grudnia 2012 r. mają czas na utworzenie własnych ewidencji.

Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku w dniu 05.05.2011 r. pismem nr 5140-55/9242-16-3/2010/2011 przekazał miastu wykaz zawierający **291** obiektów, w tym obiekty tzw. rejestrowe (dotychczasowa GEZ dla miasta z 2009 r. zawiera **622 pozycje** (przy czym 1 obiekt został w międzyczasie wyburzony).

Zweryfikowana gminna ewidencja zabytków dla miasta Starogard Gdański powinna być podstawą dla ewentualnej weryfikacji programu opieki nad zabytkami.

3. Relacje programu z innymi dokumentami zewnętrznymi oraz dokumentami i uchwałami własnymi miasta

(uwaga - opracowano z wykorzystaniem dotychczasowego Programu na lata 2009-2012, uzupełniając i aktualizując jedynie zapisy)

3.1. Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale przedstawiono omówienie podstawowych dokumentów szczebla krajowego, regionalnego i miejskiego mającego wpływ na kształt zapisów składających się na dokument Programu. Dokumenty te często określa się mianem „strategicznych”, ponieważ określona w nich jest polityka i/lub strategia rozwoju odnosząca się odpowiednio do poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego. Analiza taka pozwala określić uwarunkowania wynikające z zapisów tych dokumentów – często dokumentów wyższego rzędu w stosunku do opracowywanego Programu Opieki nad Zabytkami – dla zarówno ogólnej konstrukcji i założeń budowania zapisów planu jak i warunkujących szczegółowe rozwiązania. Jednocześnie wnioski z niniejszej analizy służyć mogą ocenie możliwości wykorzystania wsparcia ze strony środków budżetowych – w szczególności pochodzących z budżetu państwa, regionu, ale przede wszystkim środków unijnych – przy realizacji poszczególnych projektów i przedsięwzięć, które wynikać będą z zapisów Programu.

Z uwagi na wielość dokumentów o charakterze strategicznym, które potencjalnie mogą zawierać zapisy mogące mieć wpływ na zapisy programu, siłą rzeczy przegląd ten dotyczy jedynie najważniejszych dla przedmiotu opracowania elaboratów. Pamiętać przy tym należy, iż dokumenty te ulegają ciąglej ewolucji, co w szczególności dotyczy może szczegółów realizacji polityki wsparcia przy wykorzystaniu środków unijnych jak i polityki rozwoju lokalnego.

Opracowanie dotyczące analizy w/w dokumentów strategicznych podzielono na cztery zasadnicze części. Pierwsze trzy obejmują omówienie zapisów opracowanych na poziomie odpowiednio krajowym, regionalnym i lokalnym. Ostatnia natomiast obejmuje wnioski z przeprowadzonej analizy, do uwzględnienia przy budowie zapisów właściwego dokumentu Programu.

3.2. Poziom krajowy

Na poziomie krajowym wyróżnić należy przynajmniej trzy podstawowe dokumenty, związane z programowaniem rozwoju Polski w okresie 2007 - 2013 (a więc w obecnym okresie budżetowym Unii Europejskiej) i mające związek z problematyką opieki nad zabytkami. Dokumenty te to:

- **Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015** (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.);
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 - 2013 – Narodowa Strategia Spójności** (dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską w maju 2007 r.);
- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007 - 2013** (projekt zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 7 maja 2007 r.);
- **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 – strategia sektorowa**; przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004r. oraz opracowane w celu jej wdrożenia **Programy Operacyjne**
- **Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020** (Warszawa 2005, opracowane przez Ministerstwo Kultury)
- **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030** – jako załącznik do Uchwały Nr 239 Rady Ministrów nr 239 z dnia 13 grudnia 2011 r. – opublikowana w Monitorze Polskim z 2012r. poz. 252 z dnia 27 kwietnia 2012 r.

Brak krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, przyjęto jedynie „Tezy do opracowania krajowego programu opieki nad zabytkami” (2004, dostępne na stronach internetowych NID), sporządzono także raport o stanie zabytków w 2004r.

Programy operacyjne Ministerstwa ogłaszane są corocznie. Mogą być podstawą do ubiegania się o środki finansowe na zadania, które da się wpisać w programy z zakresu kultury.

3.2.1. Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015

Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno – gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Wyznacza więc ona cele oraz identyfikuje obszary uznane za najważniejsze z punktu widzenia osiągnięcia tych celów, w których koncentrowane będą działania państwa. Uwzględnia ona jednocześnie najważniejsze trendy rozwoju światowej gospodarki oraz cele, jakie stawia Unia Europejska w Strategii Lizbońskiej. Tym samym dokument Strategii jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno - gospodarczego kraju, stanowiącym odniesienie dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jednocześnie Strategia jest podstawową przesłanką dla Narodowej Strategii Spójności – Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Tym samym stanowi ona podstawę dla efektywnego wykorzystania przez Polskę środków rozwojowych, zarówno krajowych jak i z Unii Europejskiej.

Głównym celem Strategii jest **podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, poszczególnych obywateli i rodzin**. Cel ten wskazuje na priorytety działania:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.
5. Rozwój obszarów wiejskich.
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

W obrębie każdego z w/w priorytetów zidentyfikowano szereg działań zmierzających do ich uszczegółowienia i przełożenia na konkretne zadania do ujęcia w kolejnych dokumentach strategicznych.

Problematyki Programu dotyczy w sposób bezpośredni jedynie priorytet 6 z w/w, tzn. „Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”. W obrębie tego priorytetu zidentyfikowano – jako jeden z ważnych kierunków działań – dążenie do podniesienia konkurencyjności polskich regionów, w tym m.in. poprzez „wsparcie dla ochrony i poprawy stanu materialnego dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju inwestycji kultury regionów”. Jednocześnie w części dokumentu odnoszącej się do kierunków wsparcia dla poszczególnych województw uwzględniono – w odniesieniu do województwa pomorskiego – pomoc w wysiłkach na rzecz „zrównoważonego i efektywnego wykorzystania walorów kulturowych i przyrodniczych jako zasobu turystycznego o znaczeniu międzynarodowym”. Ponadto do szeroko rozumianej opieki nad zabytkami odnosi się cały szereg innych zapisów Strategii, przyporządkowanych pozostałym priorytetom.

3.2.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 – Narodowa Strategia Spójności

Dokument Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia stanowi zgodnie z polskimi priorytetami i wynikające z przyjętego przez Komisję Europejską dokumentu – Polityki spójności wspierającej wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategicznych Wytycznych Wspólnoty 2007 - 2013 – określenie działań o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007 - 2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia.

Za cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia uznano **tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Cel ten osiągnąć będzie za pośrednictwem tzw. horyzontalnych celów szczegółowych, które określono w sposób następujący:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług;
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Zakłada się także iż wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizować będą jednocześnie wszystkie z w/w celów, choć w różnym zakresie.

Problematyki Programu w sposób bezpośredni dotyczy cel 5: „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, w ramach którego jednym z podstawowych obszarów działalności stanie się „promowanie wewnętrznej spójności w obszarach miejskich (...) jak i wzmacnianie procesu odbudowy gospodarczego potencjału małych miast i miasteczek. W tym celu promowane będą działania obejmujące odnowę środowiska fizycznego, rewitalizację terenów poprzemysłowych, ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego i historycznego. (...) jednym z elementów rewitalizacji miast będzie wspieranie działań mających na celu renowację mieszkalnictwa na obszarach dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym”.

3.2.4. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko stanowi instrument realizacji priorytetów rozwojowych zwartych w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia przy wykorzystaniu środków europejskich – Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dokument programu Infrastruktura i Środowisko ujmuje problematykę infrastruktury rozwoju w sposób integralny, w tym także zagadnienia infrastruktury społecznej. Jednocześnie działania zapisane w tym programie są komplementarne dla innych programów operacyjnych, stanowiących rozwinięcie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, tj.: Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki, Rozwój Polski Wschodniej oraz programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Głównym celem programu jest **podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.** Zapis ten doprecyzowuje cel horyzontalny wskazany w Narodowej Strategii Spójności „Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów”.

Jednocześnie – zgodnie z wynikami przeprowadzonej diagnozy stanu – wzrost atrakcyjności Polski i jej regionów ma zostać osiągnięty dzięki inwestycjom w pięciu obszarach mających największe znaczenie: sektorach transportu, środowiska, energetyki, kultury i ochrony zdrowia, w tym poprzez realizację następujących celów szczegółowych programu:

1. Budowa infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.

2. Zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.
3. Zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii.
4. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.
5. Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia siły roboczej.

Jednocześnie w ramach programu realizowanych ma być 15 Priorytetów:

1. Gospodarka wodno – ściekowa;
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska;
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska;
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych;
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T;
7. Transport przyjazny środowisku;
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe;
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna;
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii;
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe;
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia;
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego;
14. Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
15. Pomoc techniczna – Fundusz Spójności.

Problematyki Programu Opieki nad Zabytkami w sposób bezpośredni dotyczy priorytet 11 „Kultura i dziedzictwo kulturowe”.

Na realizację zadań związanych z tym priorytetem Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa narodowego otrzymało łącznie 576,4 mln Euro. Jednakże szczegółowy opis poszczególnych priorytetów zakłada realizację przede wszystkim projektów o znaczeniu ponadregionalnym. Wiązać się one powinny z problematyką ochrony i zachowania zabytków nieruchomych o znaczeniu ponadregionalnym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO lub uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

Jednocześnie na liście typów projektów przewidzianych do realizacji w ramach działania ujęto m.in. „rewitalizację, rewaloryzację, konserwację, renowację, restaurację, zachowanie, a także adaptację na cele kulturalne obiektów wpisanych do rejestru zabytków i zespołów tych obiektów wraz z ich otoczeniem”. Uznano przy tym, iż dziedzictwo kulturowe jest jednym z najważniejszych czynników decydujących o atrakcyjności Polski.

W zapisach dokumentu podkreśla się także iż wsparcie inwestycji obszarze kultury daje zatrudnienie wykwalifikowanym kadrom i generuje znaczącą wartość produktu krajowego brutto o wysokiej wartości dodanej. Oznacza to, iż twórcy Programu uznają za istotną nie tylko wartość kulturową samych zabytków, ale dostrzegają także walory ekonomiczne i społeczne wiążące się z ochroną dziedzictwa kulturowego.

3.2.5. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Dokument ten ma charakter tzw. strategii sektorowej, wchodzącej w skład Narodowego Planu Rozwoju, impulsem do jej powstania było wstąpienie do Unii Europejskiej. Jest to instrument programowania w sferze funduszy strukturalnych. W ramach strategii i opracowanej analizy SWOT wskazano między innymi, że w Polsce brak jest jasno określonej polityki kulturalnej państwa, jednostek samorządowych i Ministerstwa Kultury a także brak zarządzania strategicznego w kulturze. Zagrożenia wg dokumentu to przede wszystkim zerwanie ciągłości kulturowej, w tym zmiana systemu wartości pomiędzy pokoleniami, postępująca degradacja zabytków, brak wzajemnego zrozumienia i chęci współpracy między resortami i jednostki samorządu terytorialnego przy jednoczesnej niechęci środowisk kultury do zmian, brak przygotowania merytorycznego do pozyskiwania funduszy strukturalnych Unii a także braki w kadrach, pogłębianie kryzysu instytucjonalnego w kulturze. Podkreślono, iż systematycznie (ale w skali raczej niewielkiej np. o 4% w 2004 r w stosunku do roku 1999) wzrasta liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków, jednakże brak jest na poziomie krajowym ujednoliconej procedury oceny wartości obiektów zabytkowych. Sytuacja taka nie sprzyja programowaniu ochrony zabytków na poziomie lokalnym.

Jednym z celów działań w ramach strategii jest „*radikalna poprawa /.../ stanu zabytków*” . Kierunki działań z zakresu kultury przyjęte we wstępnym projekcie NPR 2007-2013 to m.inn.

„**Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego**” a propozycje sposobów realizacji to:

- kompleksowa rewaloryzacja zabytków oraz obiektów przemysłowych i powojennych oraz ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne, a także inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- budowa i rozbudowa sieci informatycznych w celu promocji potencjału kulturowego regionów,
- inwentaryzacja i digitalizacja zabytków dziedzictwa ruchomego i nieruchomego oraz jego promocja, - organizacja imprez o międzynarodowym charakterze,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej, zachowanie i ochronę krajobrazu kulturowego wsi.

Obszar priorytetowy wskazany na lata 2004-2020, któremu odpowiadają Narodowe Programy Kultury to „Dziedzictwo kulturowe NPK Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” (jeden z pięciu)

Jednym z instrumentów realizacji strategii są **programy operacyjne**, określające szczegółowo system realizacji Strategii w obszarze finansowania ze środków w dyspozycji Ministra Kultury, programy te ogłaszane są na okres 2005-2010, alokacja środków **ogłaszana jest na dany rok budżetowy**.

Program operacyjny „Dziedzictwo kulturowe” – realizowany jest w ramach priorytetu rewaloryzacja zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych. Celem jest m. inn. poprawa stanu zachowania zabytków, zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego i kompleksowa rewaloryzacja zabytków, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych ,prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalną wywózką. Program o charakterze horyzontalnym.

Problematyka opieki nad zabytkami może być także realizowana pośrednio w ramach innych wyszczególnionych w Strategii programów. Strategia podaje zasady monitorowania oraz wskaźniki monitorowania a także oczekiwane efekty.

3.2.6. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju określa zasady prowadzenia polityki przestrzennej przede wszystkim w oparciu o **ustrojową zasadę zrównoważonego rozwoju** i wynikające z niej zasady planowania publicznego:

- zasadę racjonalności ekonomicznej,
- zasadę preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę,
- zasadę przezorności ekologicznej,
- zasadę kompensacji ekologicznej,

- zasadę hierarchiczności celów zapewniającą koordynację działalności wszystkich podmiotów podejmujących decyzję z poszanowaniem subsydiarności organizacji władz samorządowych,
- zasada dynamicznego strefowania i wyznaczania obszarów planistycznych,
- zasada partycypacji społecznej (szerokiej i aktywnej),

Cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju sformułowany jest następująco:

Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Osiąganie tego celu musi się odbywać z zachowaniem **spójności przyrodniczo-kulturowej** służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

W KPZK 2030 wskazano sześć ściśle powiązanych i dopełniających się wzajemnie celów. Spośród nich istotne dla Programu opieki nad zabytkami można odnieść następujące działania służące **realizacji celów rozwoju określonych w KPZK 2030.**

Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

- o *Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (EKK).*

Konsekwentna realizacja celów Konwencji dotyczących wzajemnych relacji człowiek – krajobraz w ramach przestrzennego zagospodarowania kraju i regionów, a także na szczeblu lokalnym wymaga, aby wdrożenie EKK obejmowało trzy poziomy działań: rozpoznanie zasobów, gospodarowanie nimi i edukację wspomagającą. Gospodarowanie krajobrazami dotyczy zarówno podejmowanych działań ochronnych jak i planowania wykorzystywania zidentyfikowanych walorów w procesie rozwoju, nadawania nowych funkcji obiektom, projektowania i realizacji nowych struktur. Działania w tym zakresie skoncentrują się na objęciu ochroną prawną najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym krajobrazów naturalnych i historycznych, w tym układów przestrzennych (...) oraz stanowisk archeologicznych.

Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

- o *Wprowadzenie zintegrowanego (spójnego i hierarchicznego) planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego zdolnego do efektywnej koordynacji działań podmiotów publicznych i polityk publicznych mających największe znaczenie dla zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach zarządzania.*

Na poziomie lokalnym podstawowym dokumentem pozostaje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, spójny ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Studium powinno wiązać również inne dokumenty oraz wszelkie decyzje wydawane w gminie w odniesieniu do gospodarowania przestrzenią i zmian przeznaczenia terenów, uwzględniając zadania wynikające z dokumentów rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego szczebla krajowego i regionalnego, a także realizujących długoterminowe cele rozwoju lokalnego, nie stojące z nimi w sprzeczności.

Na poziomie lokalnym wybrane rozwojowe obszary gminy zostaną uwzględnione w zadaniach wynikających z dokumentów rozwoju społeczno-gospodarczego szczebla krajowego i regionalnego.

UWAGA: kierunki działań opisane w tej części KPZK 2030 odnoszą się do proponowanych zmian w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – obecnie jest to projekt ustawy – kierunki zmian nie są więc opisane ponieważ różnią się od aktualnie obowiązujących przepisów .

- o *Wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego.*

Wzmocnienie planowania przestrzennego wymaga zmian instytucjonalnych na poszczególnych poziomach administracyjnych oraz wprowadzenia systemu monitoringu i stałej oceny stanu zagospodarowania przestrzennego. Pracownicy administracji publicznej zajmujący się

planowaniem procesów rozwojowych, w tym przestrzennych, oraz realizacją przedsięwzięć z nich wynikających będą podlegać procesowi kształcenia ustawicznego, stałemu procesowi podnoszenia wiedzy i kompetencji w zakresie zagadnień dotyczących jakości przestrzeni i polityki przestrzennej. W ramach promocji kultury przestrzeni prowadzona będzie **edukacja obywatelska i popularyzacja problematyki środowiska zurbanizowanego**, zwłaszcza w aspekcie aktywnego udziału społeczeństwa w procesach planowania.

- o Budowa systemu monitorowania procesów przestrzennych i ich oceny. Partnerstwo terytorialne w planowaniu i zarządzaniu procesami rozwojowymi.

Osiągnięcie pełnej i rzeczywistej jawności planowania we wszystkich fazach oraz umożliwienie aktywnej partycypacji społecznej w każdej z nich stanowi o poziomie nowoczesnego zarządzania przestrzenią. Działania służące włączeniu partnerów w system planowania będą polegały m.in. na wprowadzeniu obowiązku publikacji w Biuletynie Informacji Publicznych (BIP) gminy uchwał, dotyczących dokumentów planistycznych wraz z załącznikami graficznymi i innymi, stanowiącymi dokumentację planistyczną; wprowadzeniu na etapie wyłożenia projektów studiów gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do konsultacji społecznych (także w formie elektronicznej), obowiązku umieszczania wyżej wymienionych projektów na stronie internetowej gminy oraz w BIP, w oparciu o Ustawę o infrastrukturze informacji przestrzennej.

Typologia obszarów funkcjonalnych:

Przedmiotem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest całe jego terytorium, a jej cele i instrumenty są różnicowane w zależności od specyfiki poszczególnych **obszarów funkcjonalnych** i ukierunkowane są na wykorzystanie ich specyficznego potencjału geograficznego dla osiągania celów rozwojowych kraju.

Dla realizacji celów KPZK 2030 wyznaczono obszary funkcjonalne, które będą delimitowane na różnych poziomach zarządzania (krajowym, regionalnym, lokalnym).

Obszary ochrony krajobrazów kulturowych

W celu stworzenia systemu zmierzającego do zahamowania postępującej degradacji środowiska kulturowego, nieodwracalnej utraty krajobrazów historycznych i tworzących tożsamość miejsca, w tym rozwiązania konfliktów społecznych związanych z degradacją przestrzeni przyrodniczej, zabytkowych zespołów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków architektonicznych, konieczne jest wprowadzenie do dokumentów planistycznych wszystkich szczebli zintegrowanej ochrony środowiska kulturowego, umożliwiającej gospodarowanie krajobrazem w celu podniesienia konkurencyjności regionów.

Sformułowane wyżej cele i kierunki działań polityki przestrzennej wraz z typologią obszarów funkcjonalnych KPZK 2030 stanowią ustalenia i zalecenia wymagane do wprowadzenia do planów zagospodarowania województw oraz poprzez nie do uwzględnienia w planowaniu na szczeblu gminnym.

Można je wykorzystać także przy programowaniu działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

3.2.7 Wnioski do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Starogardu z dokumentów poziomu krajowego

Program ustanawiany przez samorząd Miasta Starogard Gdański powinien uzupełniać działania administracji rządowej dla realizacji celów ochrony zabytków i opieki nad nimi. Brak jest jednak wyraźnie zapisanych w dokumentach krajowych kierunków i działań w tym zakresie, zatem samorządy mogą interpretować swoje obowiązki i role w ochronie zabytków w dość dowolny i czasem rozbieżny sposób. Przyjęcie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami” jest warunkiem niezbędnym w celu ustalenia mechanizmów organizacyjnych i finansowych, determinujących rzeczywistą ochronę dziedzictwa kulturowego.

Przytoczone zapisy pozwalają na stwierdzenie, iż – z punktu widzenia polityki zapisanej w dokumentach opracowanych na szczeblu krajowym – dążyć się winno do wykorzystania zasobu dziedzictwa kulturowego Miasta w procesie rozwoju funkcji kultury regionu i turystycznych, mogących przyczynić się do kompleksowo rozumianego rozwoju lokalnego.

Jednocześnie jednym z ważniejszych celów Programu stać się winna rewitalizacja zasobu dziedzictwa, mająca jednak na celu jego wykorzystanie na cele lokalizacji nowych elementów programu miejskiego lub związane z przywróceniem odpowiednich warunków życia mieszkańców tych obiektów. Możliwe jest przy tym uzyskanie wsparcia w procesie ochrony i odnowy zasobów o szczególnych walorach kulturowych i zabytkowych, co wiązać się winno z wykreowaniem szczególnie wysokiej wartości dodanej – zarówno w sensie ekonomicznym jak i społecznym.

3.3. Poziom regionalny

Podobnie jak na poziomie ogólnokrajowym, także na poziomie regionalnym wyróżnić można szereg dokumentów dotyczących problematyki Programu Opieki nad Zabytkami. Najważniejsze z nich to:

1. **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego** (uchwalona 18 lipca 2005r. Uchwałą Nr 587/XXXV/05 Sejmiku Woj. Pomorskiego);
2. **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (projekt -lipiec 2012r.)** projekt uwzględniający wyniki konsultacji społecznych, oceny ex-ante oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, kierowany do dyskusji na posiedzeniu Sejmiku Województwa Pomorskiego w dniu 30 lipca 2012 r
3. **Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013** (przyjęty w dniu 2 października 2007r.); zaktualizowany w 2011 r.
4. **Program Opieki nad Zabytkami Woj. Pomorskiego na lata 2007-2010** (uchwalony Uchwałą Nr 72/VI/07 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia 26 lutego 2007r) **oraz jego nowa edycja Program Opieki nad Zabytkami Woj. Pomorskiego na lata 2011-2014** (uchwalony Uchwałą Nr 91/V/11 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011 r.)
5. **Strategia rozwoju turystyki województwa pomorskiego na lata 2004-2013** – przyjęta uchwałą nr 587/XXXV/05 Sejmiku Woj.Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005r.
6. **Program rozwoju produktów turystycznych województwa pomorskiego na lata 2008-2013** – przyjęty Uchwałą nr 65/179/09 Zarządu Woj.Pomorskiego z dnia 27 stycznia 2009r.

Nie analizowano szczegółowo poz. 3 oraz 5 i 6 wyżej wymienionych ze względu na kończący się wkrótce okres obowiązywania tych dokumentów.

3.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

W dniu 19 lipca br. Zarząd Województwa Pomorskiego uchwałą nr 845/162/12 zatwierdził drugą wersję projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. Projekt Strategii uwzględnia wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych, a także rekomendacje płynące z oceny ex-ante oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Kolejnym etapem prac stanie się przystąpienie do pogłębionej debaty na forum Sejmiku Województwa Pomorskiego. Ostateczną decyzję w sprawie zaktualizowanej Strategii podejmie Sejmik Województwa we **wrześniu 2012r.**

Projekt Strategii Rozwoju Woj.Pomorskiego 2020 nieco inaczej niż dotychczasowa Strategia z 2005r. formułuje główne cele strategiczne rozwoju. Strategia posiada średniookresowy horyzont czasowy, pokrywający się z kolejnym etapem programowania UE. Horyzont ten „narzuca”, w pewien sposób, narzędzia realizacji celów, a także podejście do oceny i sposobu monitorowania rezultatów w krótkim przedziale czasu. Okres 2014-2020 to okres wygasania środków zewnętrznych kierowanych na zdynamizowanie i równoważenie rozwoju regionu. Lata następne to czas wykorzystania „zakumulowanych środków” oraz wzmocnienia procesów, z wykorzystaniem motorycznych cech rozwojowych regionu.

W syntenicznej diagnozie podkreślono, iż *“Pomorskie charakteryzuje się unikatowym środowiskiem i walorami krajobrazowymi oraz dziedzictwem i różnorodnością kulturową./.../ Wpływa to na wielokierunkowy rozwój turystyki czyniąc region jedną z kluczowych destynacji w kraju (3. pozycja pod względem udzielonych noclegów). Niedostateczna jest jednak kompleksowość produktów turystycznych i kulturalnych oraz ich aktywna i spójna promocja”.*

Wskazano, iż jedną z mocnych stron regionu jest **“Unikatowe dziedzictwo i różnorodność kulturowa regionu”**

Strategia formułuje wizję w brzmieniu: **“ Pomorskie w roku 2020 to region trwałego wzrostu, w którym udaje się odblokować i wykorzystywać zróżnicowane potencjały terytorialne, równoważąc procesy rozwojowe; który buduje swą unikalną pozycję, wykorzystując aktywność społeczeństwa obywatelskiego, silny kapitał społeczny i intelektualny, racjonalne zarządzanie zasobami środowiska, gospodarcze wykorzystanie potencjału morza, a także rozwój inteligentnych sieci infrastrukturalnych i szerokiego spektrum technologii ekoefektywnych; wreszcie, który jest liderem pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych w Polsce i w obszarze Południowego Bałtyku.”**

Region charakteryzować ma się otwartą gospodarką, aktywnymi mieszkańcami, atrakcyjną przestrzenią **“ tworzącą trwałe podstawy rozwoju poprzez dostosowanie systemu transportowego i energetycznego do długofalowych potrzeb, racjonalne wykorzystanie zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także ograniczanie i efektywne rozwiązywanie konfliktów przestrzennych, tworzenie wysokiej jakości przestrzeni oraz przeciwdziałanie skutkom ekstremalnych zjawisk naturalnych w regionie”**.

Strategia przyjmuje 14 zasad realizacji strategii, rolę samorządu województwa określa jako: inwestora, koordynatora i lidera działań rozwojowych, inspiratora.

Strategia definiuje 3 cele strategiczne, mające charakter ogólny i określające pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym. Są one doprecyzowane przez 10 celów operacyjnych oraz 35 kierunków działań.

Kwestie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wiążą się z realizacją:

1) celu strategicznego 1- **“Nowoczesna gospodarka”**, w którym celem operacyjnym jest np. **“Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna”**,

przy czym oczekiwane efekty to:

– *Całoroczna, kompleksowa i atrakcyjna oferta turystyczna regionu obejmująca także efektywne wykorzystanie obiektów kulturalnych i sportowych o randze krajowej;*

– *Unikatowe walory naturalne, kulturalne i dziedzictwa kulturowego, w tym kulinarne, wykorzystywane w sposób racjonalny, efektywny i zrównoważony;*

– *Wzmocniony wizerunek regionu oraz większa rozpoznawalność i spójność kluczowych regionalnych marek turystycznych i kulturalnych;*

– *Silna współpraca pomiędzy podmiotami branży turystycznej.*

Wskazano kierunki współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej dla realizacji tego celu:

– *Tworzenie silnego wizerunku i marki turystycznej Regionu Morza Bałtyckiego, m.in. w ramach Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego;*

– *Tworzenie sieciowych ponadregionalnych produktów turystycznych, głównie w oparciu o:*

• *międzynarodowe drogi wodne: E-60 (morska), E-70 i E-40;*

• *ponadregionalne szlaki wodne m.in. Brdy, Gwdy, Wdy, Wielkiego Kanału Brdy i Wieprzy;*

• *szlaki kulturowe: XX w., Cystersów, zamków średniowiecznych, architektury i dziedzictwa hydrotechnicznego Żuław, Kraina w kratę, latarni morskich, budowli hydrotechnicznych;*

• *Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie, Słowiński Rezerwat Biosfery;*

• *Europejską Sieć Regionalnego Dziedzictwa Kulinarnego;*

• *międzynarodowe i międzyregionalne trasy rowerowe.*

2) Celu strategicznego 2. "AKTYWNI MIESZKAŃCY", Cel operacyjny 2.2. "**Wysoki poziom kapitału społecznego**", powiązanego z celem operacyjnym. "Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna"

Oczekiwane efekty realizacji tego celu to m.in.:

- *Powszechne postawy partycypacyjne w życiu publicznym;*
- *Organizacje pozarządowe jako silny partner w realizacji zadań publicznych oraz atrakcyjny pracodawca;*
- *Większe uczestnictwo mieszkańców w wolontariacie i animacji środowiskowej;*
- *Silniejsze poczucie więzi mieszkańców z regionem i dbałość o zachowanie różnorodności kulturowej województwa;*
- *Znaczące uczestnictwo mieszkańców (w tym dzieci, młodzieży, a także osób starszych i niepełnosprawnych) w lokalnych wydarzeniach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych;*
- *Wysokiej jakości przestrzeń publiczną dostępną dla mieszkańców;*
- *Tereny miejskie, którym przywrócono lub nadano funkcje społeczne;*
- *Skuteczne mechanizmy włączania osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;*
- *Zachowane dziedzictwo i krajobraz kulturowo-przyrodniczy.*

Interwencja publiczna ukierunkowana będzie w ramach realizacji tego celu na "**Kompleksową rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych**".

W okresie miesiąca od przyjęcia Strategii Zarząd Województwa zatwierdzi Plan zarządzania Strategią, który określi m.in. zasady, wymagania, harmonogram i niezbędne zasoby związane z opracowaniem regionalnych programów strategicznych i delimitację Obszarów Strategicznej Interwencji. Koordynację między programami zapewni wskazany przez Zarząd Województwa Pomorskiego Koordynator Strategii. Dla każdego regionalnego programu strategicznego Zarząd Województwa wskaże Kierownika Programu, który będzie odpowiadał za jego realizację, a także komórki i podmioty współpracujące na poziomie Samorządu Województwa.

3.3.2 Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego stanowi podstawę planowania rozwoju województwa na lata 2007-13, uwzględniając zapisy ujęte w projekcie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (na podstawie wersji przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 1 sierpnia 2006r.) oraz wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa. Na ich podstawie sformułowano Cel Strategiczny Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, który brzmi następująco:

„Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej regionu przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych”

Uzupełnieniem tego zapisu stały się następujące cele szczegółowe:

1. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz wzrost kompetencji mieszkańców;
2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi;
3. Poprawa atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej;
4. Przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.

W Programie określono także szereg tzw. Osi Priorytetowych, w tym:

1. Rozwój i innowacje w przedsiębiorstwach
2. Społeczeństwo wiedzy
3. Funkcje miejskie i metropolitalne
4. Regionalny system transportowy
5. Środowisko i energetyka przyjazna środowisku
6. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
7. Ochrona zdrowia i system ratownictwa
8. Lokalna infrastruktura podstawowa
9. Lokalna infrastruktura społeczna i inicjatywy obywatelskie

Z wymienionych powyżej szczególne znaczenie dla konstrukcji Programu Opieki nad Zabytkami ma cel 2, którego realizacja skupiać się będzie na miastach pełniących rolę subregionalnych i regionalnych ośrodkach rozwoju, wśród których enumeratywnie wymieniono m.in. Starogard Gdański. Realizacja tego celu obejmować ma m.in. wzmocnienie potencjału rozwojowego największych miast, w tym m.in. poprzez „podejmowanie kompleksowych inicjatyw w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych i modernizacji przestrzeni miejskich”.

Jako istotny dla Programu dla Miasta Starogard Gdański wymienić należy także cel 3, obejmujący m.in. wykorzystanie potencjału turystycznego. Realizowane w jego ramach przedsięwzięcia ukierunkowane mają zostać na dywersyfikację oferty turystycznej, obejmując m.in. obiekty dziedzictwa kulturowego.

Program ten został zaktualizowany, w dniu 28 listopada 2011 r., po półrocznej procedurze renegotjacji, Komisja Europejska zatwierdziła zmianę Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WP). Zmiana RPO WP została zaakceptowana przez Komisję Europejską w wersji zaproponowanej przez Zarząd Województwa Pomorskiego, jako pierwsza ze wszystkich 16 regionalnych programów operacyjnych w Polsce. Projekt zmiany RPO WP został przesłany do Komisji Europejskiej w dniu 18 maja 2011r. Akceptacja zmian przedstawionych przez Instytucję Zarządzającą RPO WP (Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego) oznacza, że maksymalna kwota pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przyznana w ramach programu operacyjnego wynosi 938 379 686 EUR, a maksymalna stopa współfinansowania 72.6%. Prace nad przygotowaniem projektu zmiany RPO WP trwały od grudnia 2010 r., a wstępny projekt zmiany Programu został przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego w marcu 2011 r. Dokument podlegał następnie konsultacjom społecznym, opiniowaniu przez Ministra Rozwoju Regionalnego oraz Komitet Monitorujący RPO WP. Projekt dokumentu przekazany do zatwierdzenia Komisji Europejskiej został pozytywnie zaopiniowany przez Ministra Rozwoju Regionalnego oraz Komitet Monitorujący RPO WP.

Ze względu na okres programowania istotne będą dla „Programu....na lata 2013-2016” kolejne edycje regionalnych programów operacyjnych.

3.3.3. Wojewódzki Program opieki nad zabytkami

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego powstał jako dokument służący podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez samorząd województwa. Obejmuje on m.in. omówienie uwarunkowań prawnych, analizę związków z innymi dokumentami programowymi, szczegółowe przedstawienie zasobów dziedzictwa kulturowego województwa, diagnozę dotyczącą stanu ochrony tych zasobów, a także cele strategiczne w zakresie opieki nad zabytkami. Zakończeniem programu są zapisy dotyczące sposobu jego wdrażania i monitorowania. Program na lata 2011-2014 jest kolejną edycją Programu. Charakteryzuje on zasoby dziedzictwa kulturowego województwa, przedstawia uwarunkowania, diagnozę oraz określa cele, priorytety i typy działań.

Cel strategiczny programu określono jako:

„Wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu”

Cel ten ma być realizowany w ramach 3 priorytetów. Priorytety te to:

- 1) zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta i wsi**
- 2) zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzecznoego**
- 3) badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego**

Dla każdego z w/w priorytetów określono kierunki pożądanych działań oraz typy wspieranych działań. Przedstawione zapisy programu zmierzają do ochrony samych zasobów, jednakże z naciskiem na ich wykorzystanie w działaniach prorozwojowych podejmowanych zarówno przez samorząd województwa jak i samorządy lokalne oraz partnerów prywatnych. Szczególny nacisk położono na współodpowiedzialność społeczności lokalnych i partnerów prywatnych za zachowanie elementów dziedzictwa oraz na ich wykorzystanie gospodarcze, w tym ze szczególnym uwzględnieniem turystyki. Założono kontynuację prowadzonej dotychczas przez samorząd polityki w dziedzinie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym.

W skali województwa podkreślono znaczenie następujących zespołów i obiektów zabytkowych Starogardu:

- zabytkowy układ urbanistyczny miasta,
- obiekt dawnej synagogi,
- pałac Wiechertów przy ul. Kanałowej,
- zespół szpitalny w Kocborowie,
- mury miejskie z basztami,
- cmentarz żydowski przy ul. Bohaterów Getta,
- zespół Stada Ogierów,

oraz działalność Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim.

Podkreślono także niematerialne wartości takie jak nazwy geograficzne i historyczne- w tym **Kociewie**

3.3.4. Wnioski do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami

Zapisy dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego traktują głównie w kontekście możliwego jego wykorzystania w procesie rozwoju społecznego i gospodarczego. Taka wymowę mają m.in. zapisy Strategii.

3.4. Poziom miejski

Również na poziomie lokalnym możliwa jest identyfikacja szeregu dokumentów o charakterze strategicznym, mogących zawierać istotne dla budowy programu Opieki nad Zabytkami zapisy. W ramach niniejszego rozdziału omówiono uwarunkowania wynikające z pięciu podstawowych dokumentów:

- **Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018** (opracowanej w styczniu 2008 r.);
- **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starogard Gdański** (uchwalonego dnia 20 czerwca 2001 r. , zmienione dnia 7 grudnia 2005 r. oraz we wrześniu 2009r.);
- **Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Starogard Gdański na lata 2006 - 2013** (uchwalony dnia 26 kwietnia 2006 r.);
- **aktualizacja w/w dokumentu – Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Starogard Gdański na lata 2008 - 2013**, uchwalony w dniu 25 czerwca 2008 r.;

- dokumenty **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego** (przygotowywane sukcesywnie w okresie od 1995 r., w tym plan z 2010r. dotyczący niemal całego obszaru miasta).

3.4.1. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018

Opracowany dokument Strategii wyznacza zasadnicze kierunki rozwoju miasta na najbliższe dziesięciolecie. Jej podstawę stanowi przyjęta misja miasta, określona jako:

*„Starogard Gdański – miasto atrakcyjne dla mieszkańców, inwestorów i gości,
Efektywne w wykorzystaniu zasobów i położenia geograficznego”*

Uszczegółowieniem tak zarysowanej misji jest lista czterech strategicznych celów rozwojowych miasta, określonych jako:

1. Poprawa warunków osiedleńczych w mieście,
2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta,
3. Poprawa infrastruktury miasta,
4. Rozwój społeczny.

Osiągnięcie tych celów – w zamyśle twórców dokumentu – przyczynić się ma m.in. do poprawy warunków osiedleńczych i życia mieszkańców, czego efektem ma stać się zahamowanie odpływu mieszkańców z miasta i przyciągnięcie nowych.

Dla konstrukcji Programu Opieki nad Zabytkami szczególne znaczenie ma cel 1.3. **„Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta”**. Jednocześnie jako mogące mieć wpływ na zapisy programu wymienić należy także inne cele, w tym:

- 1.1. Zwiększenie oferty budownictwa komunalnego,
- 1.2. Aktywna promocja miasta,
- 3.1. Budowa i utwardzenie dróg publicznych w mieście,
- 3.2. Rozbudowa infrastruktury wodno – ściekowej,
- 3.4. Poprawa wykorzystania energii cieplnej w mieście,

Powyższe zapisy określają politykę rozwoju miasta i jej relacje do kwestii ochrony zasobów dziedzictwa. Z zapisów tych wynika iż ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i problematyka opieki nad zabytkami winna być rozpatrywana w kontekście rewitalizacji miasta i jako taka stanowić podstawę do realizacji celów związanych z rozwojem społeczno – gospodarczym Starogardu.

3.4.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starogard Gdański

Dokument Studium obejmuje dwie zasadnicze części – opis uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. W pierwszej części bardzo starannie przeanalizowano wszelkie czynniki mogące mieć wpływ na kształtowanie struktury przestrzennej miasta, w tym m.in. zasoby i stan ochrony środowiska kulturowego. Podsumowaniem tej części jest generalna syntetyczna ocena miasta, stanowiąca podstawę do kształtowania polityki jego rozwoju.

Podstawą tej polityki jest określenie celów rozwojowych miasta, wśród których znalazły się m.in. zapisy dotyczące „ochrony i właściwego wyekspozowania oraz wykorzystania zgodnie z przyjętą strategią rozwojową zasobów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego miasta, (...) podkreślenie i wydobywanie elementów zagospodarowania przestrzeni decydujących o tożsamości i indywidualności Starogardu”. Jednocześnie w ramach listy obszarów i struktur ważnych dla prestiżu i tożsamości miasta oraz obszarów szczególnych szans wymieniono najważniejsze kompleksy terenów o wysokich walorach kulturowych – w tym obszar śródmiejski (w tym Stare Miasto) oraz obszar pomiędzy centrum miasta a zespołem dworca PKP.

W dokumencie ujęto także kompleksowe zapisy dotyczące polityki ochrony środowiska kulturowego, w tym obszarów i obiektów proponowanych do objęcia ochroną prawną.

Wyszczególniono przy tym zarówno postulat wpisu poszczególnych obiektów do rejestru zabytków jak i propozycje wprowadzenia stref ochrony konserwatorskiej. Jednocześnie zaproponowano zestaw wniosków do polityki przestrzennej miasta w postaci zestawu proponowanych polityk ochrony środowiska kulturowego. Wyszczególniono przy tym takie propozycje jak:

- politykę ochrony – do wprowadzenia na obszarach gdzie priorytetem winno stać się zachowanie i ochrona istniejących zasobów, a także doskonalenie i porządkowanie istniejącej struktury przestrzennej;
- adaptacja historycznej struktury do potrzeb współczesnych, w tym poprzez ich kompleksową rewaloryzację;
- ochrona historycznej panoramy Starego Miasta;
- politykę rewaloryzacji i ochrony;
- politykę sanacji;
- procesy rehabilitacji.

Dla każdej z w/w propozycji szczegółowej polityki określono obszary miasta, do których winno się ją stosować. Jednakże wydaje się iż kryteria rozróżnienia obszarów proponowanych do objęcia daną polityką nie są w pełni jasne, podobnie jak i nie w pełni wyjaśniono różnice pomiędzy nimi. Dodatkowo w rozdziale dotyczącym polityki przestrzennej dotyczącej obszarów zabudowanych dokonano jeszcze innej klasyfikacji tych polityk.

Wszystkie te zapisy prowadzą do bardzo szczegółowych wniosków, ale także i do powstania szeregu różniących się od siebie systemów ochrony i nie do końca odróżniających się od siebie polityk przestrzennych. Sytuacja ta uczynić może problematykę ochrony zabytków niejasną i przez to trudną do realizacji. Oznacza to konieczność – na etapie aktualizacji dokumentu lub też awansowania prac nad Programem Opieki nad Zabytkami – doprecyzowania tych zapisów i określenie jasno sprecyzowanych kategorii działań do podjęcia w odniesieniu do wyraźnie różniących się od siebie sytuacji przestrzennych.

Niezależnie od w/w uwag zapisy ujęte w dokumencie Studium mają potencjalnie duże znaczenie dla budowy Programu Opieki nad Zabytkami, ponieważ stanowią podstawę do określania bardziej szczegółowych polityk w odniesieniu do poszczególnych, wyodrębnionych obszarów o różnej strukturze i walorach.

Ze względu na konieczność dostosowania zapisów dokumentu do zmienionych uwarunkowań przystąpiono do sporządzania aktualizacji Studium na podstawie uchwały nr XXIV/211/2012 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 25 kwietnia 2012r.

. Wskazane jest sporządzenie nowej prognozy demograficznej, uzupełnienia zapisów w zakresie implementowania dokumentów rangi krajowej i regionalnej, powiązanie dokumentu z innymi opracowaniami o charakterze strategicznym dotyczącymi miasta, takimi jak Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta na lata 2008-2018, programy ochrony środowiska, rozwoju infrastruktury technicznej, dot. zagadnień energetycznych (w tym kwestii lokalizacji w granicach miasta urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych np. elektrowni biogazowych, wiatraków itp. - to nowy wymagany zakres studium- art. 10 ust 2a), ochrony zabytków. W nowej edycji Studium niezbędne jest także uwzględnienie zagadnień związanych z lokalizacją na terenie miasta zakładu dużego ryzyka- ZF Polpharma, z ustanowionymi obszarami Natura 2000, zmienionym stanem prawnym dot. ochrony przeciwpowodziowej, z ew. zmianami decyzji dotyczącymi strefy ochrony pośredniej ujęć wody. Ze względu na pojawiające się wnioski dotyczące ograniczenia dotychczas wskazywanych terenów zieleni przeanalizowania wymagają także kwestie wielkości i lokalizacji terenów zieleni ekologicznej. Zaktualizowany dokument powinien uwzględniać zasady dotyczące polityk miejskich Unii Europejskiej. Konieczne jest sporządzenie kompleksowej prognozy oddziaływania na środowisko i przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko tego dokumentu, gdyż dotychczas ocena taka dokonywana była jedynie dla zmian Studium w 2009r (w związku z lokalizacją WOH-ów).

Nowa edycja Studium może skorygować dotychczasową politykę przestrzenną miasta w odniesieniu do zabytków.

3.4.3. Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Starogard Gdański na lata 2006-2013

Lokalny Program Rewitalizacji opracowany został w 2006 r. Dokument Lokalnego Programu Rewitalizacji obejmuje zapisy dotyczące rewitalizacji kluczowych, zdegradowanych obszarów miejskich. Za priorytety rewitalizacji uznano:

1. Przygotowanie obszarów rewitalizacji pod rozwój funkcji gospodarczych;
2. Zagospodarowanie miejskich przestrzeni publicznych z poszanowaniem zasad ochrony środowiska z przeznaczeniem na rozwój kultury, turystyki, sportu i rekreacji;
3. Pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i rozwijanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Na tej podstawie określono cel rewitalizacji:

**„Ożywienie gospodarcze i społeczne miasta,
a także zwiększenie jego potencjału turystycznego i kulturowego,
w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji
społeczno – gospodarczych.”**

Cel ten ma zostać zrealizowany poprzez:

- odnowę zdegradowanych obszarów centrum miasta, w tym infrastruktury komunikacyjnej;
- zmianę dotychczasowej funkcji obszaru zdegradowanego na aktywne gospodarczo, społecznie, rekreacyjnie i turystycznie;
- zachęcanie lokalnej społeczności do rozwijania nowych form aktywności gospodarczych generujących miejsca pracy;
- oferowanie infrastruktury na potrzeby działań z zakresu pomocy społecznej;
- troskę o ochronę stanu środowiska naturalnego warunkującego zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy.

Określono także cele szczegółowe ujęte w czterech kategoriach problemowych.

Do problematyki Programu Opieki nad Zabytkami bezpośrednio odnoszą się następujące z nich:

Kategoria 1 – Działania przestrzenne

1d. Działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych

1e. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej

1f. Zabezpieczenie puli mieszkań rotacyjnych i zamiennych

Kategoria 3 – Działania społeczno – socjalne

3h. Działania dotyczące przekwaterowania mieszkańców rewitalizowanych terenów.

W dokumencie wyznaczono także granice obszaru rewitalizowanego, obejmującego znaczącą część historycznych struktur miejskich.

Powyższe zapisy odnoszą się więc pośrednio do problematyki ochrony zasobów dziedzictwa, ujmując ją w kategoriach związanych z rewitalizacją obszarów zdegradowanych i ożywieniem społeczno – gospodarczym obszarów zdegradowanych, z których większość stanowi zasób dziedzictwa kulturowego miasta. Oznacza to iż – mimo że program odnosi się do obszarów w dużej mierze o walorach kulturowych – brak w nim bezpośrednich odniesień do zagadnień ochrony dziedzictwa kulturowego. Zakłada się natomiast polepszenie sytuacji obiektów stanowiących zasób dziedzictwa poprzez ich rewitalizację, wiążącą się jednak głównie z działaniami o charakterze społecznymi i ekonomicznymi.

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2013- aktualizacja 2008

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Starogard Gdański na lata 2008 - 2013 jest aktualizacją dokumentu. Powstał w okresie luty - czerwiec 2008 r., przy znaczącym udziale społeczności lokalnej (formuła warsztatów), a także w oparciu o przeprowadzone badania socjologiczne. Został uchwalony Uchwałą Rady Miasta w dniu **25 czerwca 2008 r.**

W ramach programu ustalono cele rewitalizacji oraz określono szereg projektów i przedsięwzięć służących ich realizacji. Zdecydowano także o podziale prac na etapy. Ogółem w I etapie wybrano 32 projekty.

Sumaryczne wyniki przedstawiono w poniższej tabeli wraz z określonym w czasie warsztatów wyborem projektów i przedsięwzięć do realizacji w pierwszym etapie.

Lp. Kwalifikacja	Proponowane do uwzględnienia w aktualizacji programu projekty i przedsięwzięcia	W	P	R
A. Sfera Przestrzenna				
A1. Odnowa infrastruktury podziemnej				
A1-1	Wykonanie nowej kanalizacji rozdzielczej i drenażu w rejonie Rynku	--	--	--
A1-2	Wymiana pozostałych instalacji (wodociągowej, elektrycznej, gazowej, telekomunikacyjnej itd.) z zapewnieniem jej rozwoju	--	--	---
A2. Zachowanie i wykorzystanie walorów historyczno – kulturowych miasta				
A2-1	Objęcie obiektów wartościowych ochroną przed rozbiórką lub dewastacją	3	3	6
A2-2	Wykorzystanie obiektów wartościowych do nowych celów z zachowaniem ich walorów kulturowych i zabytkowych	9	0	9
A3. Zwiększenie ilości miejsc parkingowych				
A3-1	Wybudowanie parkingu wielopoziomowego w obrębie Rynku	1	15	16
A3-2 II etap	Ujmowanie parkingów w planach nowych osiedli mieszkaniowych	0	0	0
A4. Poprawa stanu układu drogowego w mieście				
A4-1 II etap	Realizacja rond poprawiających bezpieczeństwo	0	0	0
A4-2	Poprawa stanu chodników	1	6	7
A4-3 II etap	Wyznaczenie układu ścieżek rowerowych i miejsc parkowania rowerów	0	1	1
A4-4 II etap	Poprawa bezpieczeństwa na drogach	0	0	0
A4-5	Realizacja obwodnicy miejskiej od strony południowej	2	1	3
A4-6	Realizacja obwodnicy wschodniej miasta (ul. Nowej Jabłowskiej i Nowej Pelplińskiej)	10	3	13
A5. Poprawa stanu środowiska				
A5-1 II etap	Zmiana sposobu ogrzewania budynków na ekologiczny	0	0	0
A5-2 II etap	Reorganizacja ruchu kołowego w obszarze Starego Miasta	1	0	1
A6. Zagospodarowanie terenów poprzemysłowych				
A6-1 II etap	Zagospodarowanie terenów po Zakładach Zbożowych	0	0	0
A6-2 II etap	Zagospodarowanie terenów po Polpharmie – parking	0	0	0
A6-3 II etap	Zagospodarowanie terenu po Neptunie – teren usługowo mieszkaniowy	0	0	0
A6-4 II etap	Tereny zielone - przedłużenie Starego Miasta i parku	0	1	0
A7. Zagospodarowanie terenów zielonych, w tym rzeki Wierzyca				
Lp. Kwalifikacja	Proponowane do uwzględnienia w aktualizacji programu projekty i przedsięwzięcia	W	P	R

A7-1	Wykorzystanie doliny Wierzycy dla celów turystycznych	1	2	3
A7-2	Zagospodarowanie terenów zielonych - Strzelnica, Francuska Góra	2	3	5
A7-3 II etap	Modernizacja stanic wodnych	0	0	0
A8. Intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego Rynku				
A8-1 II etap	Uzupełnienie zabudowy	0	1	1
A8-2	Połączenie Rynku z parkiem przy Farze	6	1	6
A8-3	Zagospodarowanie podziemi Rynku	2	1	3
A8-4	Kompleksowe zagospodarowanie płyty Rynku	2	5	7
A8-5	Poprawa estetyki elewacji kamienic w Rynku i jego otoczeniu	2	2	4
B. Sfera Społeczna				
B1. Poprawa bezpieczeństwa miasta				
B1-1 II etap	Rozbudowa systemu monitoringu miasta	0	0	0
B1-2 II etap	Poprawa stanu oświetlenia miasta	0	0	0
B1-3 II etap	Poprawa stanu bezpieczeństwa na ulicach	1	0	1
B1-4	Zwiększenie skuteczności przestrzegania przepisów obowiązujących w mieście w zakresie bezpieczeństwa publicznego	5	1	6
B2. Lepsze wykorzystanie walorów turystycznych miasta				
B2-1	Rozwój infrastruktury turystycznej miasta	2	1	3
B2-2	Iluminacja ważnych miejsc i obiektów w mieście	0	5	5
B3. Likwidacja zjawisk patologicznych i podniesienie poziomu kultury społecznej				
B3-1	Edukacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	1	5	6
B3-2	Poprawa warunków ekonomicznych mieszkańców	1	1	2
B3-3 II etap	Rozwój pozytywnych więzi społecznych wśród mieszkańców	0	0	0
B3-4 II etap	Rozwój pozytywnych relacji społecznych	0	0	0
B3-5	Rozwój inicjatyw społecznych o charakterze kulturalnym	0	0	0
B4. Wykorzystanie lokalnych tradycji kulturowych				
B4-1	Upamiętnienie tradycji 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich	2	1	3
B4-2	Stworzenie punktu umożliwiającego gromadzenie pamiątek świadczących o historii i tradycji miasta	2	0	2
B5. Poprawa współpracy z gminą wiejską				
B5-1 II etap	Uwzględnianie potrzeb mieszkańców gminy w przedsięwzięciach miejskich	1	0	1
B5-2	Współpraca władz miasta i gminy w zakresie zarządzania rozwojem	3	0	3
B6. Stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych				
B6-1	Zwiększenie poziomu finansowania organizacji pozarządowych w mieście	1	2	3
B6-2	Przekazywanie zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe	1	1	2
B6-3	Wsparcie merytoryczne i organizacyjne działań organizacji pozarządowych	3	1	4

Lp.	Proponowane do uwzględnienia w aktualizacji	W	P	R
------------	--	----------	----------	----------

Kwalifikacja	programu projekty i przedsięwzięcia			
B7. Lepsza informacja i komunikacja społeczna w mieście				
B7-1	Poprawa przepływu informacji o działalności władz miejskich	2	0	2
B7-2 II etap	Rozwój sposobów komunikowania się poszczególnych grup społecznych ze sobą	0	0	0
C. Cele ekonomiczne				
C1. Poszerzenie oferty inwestycyjnej miasta				
C1-1 II etap	Prywatyzacja obiektów w obrębie Starego Miasta będących w zasobach komunalnych	1	0	1
C1-2	Promocja terenów przemysłowych	3	5	8
C2. Poprawa warunków inwestowania i przebiegu procesów decyzyjnych				
C2-1	Wzmocnienie kadrowe władz samorządowych	2	2	4
C2-2	Rozbudowa i modernizacja uzbrojenia terenów w obszarze rewitalizacji	2	7	9
C3. Kreowanie nowych miejsc pracy				
C3-1	Stworzenie systemu zachęt ekonomicznych dla podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy	10	6	16
C3-2	Przygotowanie planu zagospodarowania przestrzennego obszaru wyznaczonego do rewitalizacji w Starogardzie Gdańskim	2	3	5

Ze względu na równoległe opracowywanie LPR i Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2012, w programie uwzględniono także wypracowane społecznie cele i zadania dotyczące zabytków.

3.4.4. Dokumenty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

W odróżnieniu od wszystkich wspomnianych dotychczas dokumentów strategicznych szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, które mają charakter dość ogólny i często jedynie pośrednio są związane z programem dot. zabytków, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego **mają bezpośredni związek** z programem opieki nad zabytkami oraz gminną ewidencją zabytków.

Zgodnie z przepisami ustawy - art. 19 ust 2 „**W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie** [miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego]”.

W granicach miasta Starogard Gdański obowiązuje 35 planów miejscowych sporządzonych po 01.01.1995r, z czego większość to opracowania oparte o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003r. Ogółem obejmują one niemal 100% powierzchni miasta- w tym plan z 28.10.2010r (opublikowany w Dz. Urzędowym Woj. Pomorskiego z 20 grudnia 2010r. Nr 161, poz. 3268), ze zmianą z 28 marca 2012r (uchwała XXIII/196/2012) obejmuje ponad 70% powierzchni miasta.

Sytuacja braku planu miejscowego dotyczy w Starogardzie jedynie części terenów kolejowych, które w dotychczasowych dokumentach miały status terenów zamkniętych, dawnego terenu zamkniętego wojskowego (przy ul. Sikorskiego) który utracił ten charakter, a także działki, dla której wyrokiem sądu WSA w Gdańsku uchylono ustalenia planu miejscowego (wyrok sygn. Akt II SA/Gd 283/11 z dnia 22.09.2011r. dot. działki 201 obręb 37 przy ul. Żabiej - oznaczonej w planie z 2010r. jako teren A.185.U1).

Obecnie trwają prace nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Starego Miasta (na podstawie uchwały inicjującej z nr LVI/ 491/2010 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 25 maja 2010r. o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru ograniczonego ulicami: Kanałową, Sobieskiego, Kościuszki, Chojnicką, Mostową i rzeką Wierzycą).

W obowiązujących na terenie Starogardu Gdańskiego planach miejscowych wyznaczono granice tzw. stref ochrony konserwatorskiej, w których obowiązują specjalne warunki zagospodarowania i zabudowy, obejmują one przede wszystkim fragmenty centralnej części miasta. Strefy konserwatorskie wyznaczone zostały na podstawie wytycznych wojewódzkiego konserwatora zabytków. Dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej plany ustalają zasady zagospodarowania i zabudowy uwzględniające historyczne uwarunkowania, w tym występowanie licznych obiektów zabytkowych figurujących w gminnej ewidencji zabytków z 2008r.

Ewentualna korekta ustaleń planów miejscowych w zakresie zabytków i obszarów chronionych powinna być uzasadniona wynikami oceny walorów kulturowych zabytków, np. w ramach nowelizacji ewidencji zabytków.

3.4.6. Wnioski do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami

Omówione dokumenty strategiczne oraz planistyczne (MPZP) opracowane na szczeblu lokalnym kładą nacisk przede wszystkim na ochronę prawną obszarów i zespołów o walorach kulturowych oraz na ich rewitalizację.

Celem działań rewitalizacyjnych jest kompleksowe ożywienie społeczno – gospodarcze, co stanowi najważniejszy i warunkujący osiągnięcie innych z listy celów rozwoju miasta. Wskazane byłoby sprecyzowanie, skonkretyzowanie działań w postaci planu operacyjnego, ze wskazaniem konkretnego czasu realizacji i sposobów finansowania, przynajmniej w odniesieniu do wybranych, najistotniejszych bądź najpilniejszych działań .

3.5. Strategia Rozwoju Powiatu Starogardzkiego

Strategia Rozwoju Powiatu Starogardzkiego to dokument sporządzony i uchwalony w 2002 r. Wskazuje wizję i misję powiatu, określa na podstawie diagnozy stanu cele, zadania i programy rozwojowe.

W wizji zapisano m.in.:

*„Kociewie starogardzkie - przyjazne i otwarte. Obszar harmonijnego zróżnicowania. /.../ Zagłębie turystyczne **oparte na walorach przyrodniczych oraz unikatowej odrębności kulturowej Kociewia**”*

A w misji :

„...aby właściwie wykorzystać walory środowiskowe i odrębność kulturową Kociewia, planuje się dynamiczny rozwój turystyki na tych terenach. Rozwój ten zostanie osiągnięty przez poprawę jakościową i ilościową oferty turystycznej”

Strategia formułuje 4 zasadnicze cele; dla ochrony zabytków Starogardu Gdańskiego ma znacznie cel 2 dot. wykorzystania i rozwinięcia odrębności kulturowej Kociewia dla rozwoju społecznego i gospodarczego – np. poprzez turystykę weekendową, przejazdową i kwalifikowaną, kreację produktu turystycznego, wspólną realizowaną przez wiele miast i gmin Kociewia promocję (pomysł powołania Centrum Informacji i Promocji Kociewia).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dotąd nie powstał.

3.6. Wnioski z analizy dokumentów strategicznych poziomu lokalnego – do uwzględnienia przy budowie zapisów właściwego dokumentu programu

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów strategicznych określić można końcowy zestaw wniosków do dokumentu nowelizowanego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański.

I tak, z punktu widzenia polityki zapisanej w dokumentach wszystkich szczebli wynika, iż ochrona dziedzictwa kulturowego winna służyć przede wszystkim rozwojowi społeczno – gospodarczemu miasta i regionu. Rozwój ten dotyczy winien przede wszystkim funkcji turystycznych i związanych z kulturą, i jako taki ma szansę na uzyskanie wsparcia ze strony programów centralnych i regionalnych, w tym – finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Jednocześnie integralnym elementem tych działań winna stać się kompleksowa rewitalizacja obszaru miasta, gdzie – w ramach obszarów zdegradowanych – zlokalizowanych jest większość wartościowych elementów zasobu dziedzictwa.

Uznać także należy, iż problematyka ochrony obszarów i obiektów o walorach kulturowych jest dość dobrze osadzona we wszystkich poziomach dokumentów strategicznych. Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej, i to zarówno na poziomie dokumentu dotychczasowego Studium Uwarunkowań jak i w zapisach poszczególnych planów miejscowych.

W pracach nad aktualizacją Studium (prace rozpoczęto na podstawie uchwały z kwietnia 2012r.) można dokonać pewnych korekt zapisów odnoszących się do polityki przestrzennej w zakresie ochrony zabytków miasta, gdyż dotychczasowy dokument w części ustaleń dotyczącej środowiska kulturowego bazował na materiałach studialnych archiwalnych oraz na otrzymanych od Woj. Konserwatora Zabytków informacjach oraz wytycznych dla planu miejscowego z lat 2004 – 2005. Jednakże bez kompleksowej waloryzacji zasobu zabytków miasta, brak będzie merytorycznej podstawy do takich korekt.

Dużym niedosytem jest natomiast brak operacjonalizacji wypracowanych ogólnych założeń, co w szczególności odnosi się do poziomu lokalnego. Koniecznym wydaje się przełożenie ogólnych zasad i założeń na język konkretnych projektów i przedsięwzięć do realizacji, z których każde opisane będzie w sposób umożliwiający staranne zaplanowanie jego realizacji oraz ew. powiązania z innymi przedsięwzięciami. Niedostatek ten winien zostać naprawiony na przykład poprzez aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata po roku 2013 .

4. Diagnoza stanu opieki nad zabytkami dla miasta Starogard Gdański.

4.1. Definicje.

Definicja zabytku

Zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, z dnia 23 lipca 2003 roku.

Z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

W myśl definicji Ustawy **zabytkiem jest** „.....nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”

Art. 6 Ustawy mówi, że **ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania** :

Zgodnie z Art. 3. użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **zabytek** - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- 2) **zabytek nieruchomy** - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1,
- 3) **zabytek ruchomy** - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1,
- 4) **zabytek archeologiczny** - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Ustawa szczegółowo wymienia co podlega ochronie. Lista jest długa, jeżeli zostają spełnione kryteria – wszystkie lub ich część, definiujące zabytek, w zasadzie każdy obiekt może zostać objęty ochroną i opieką, niezależnie od stanu zachowania. Ochroną objęte może zostać otoczenie zabytku, a także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne.

Zgodnie z art. 3 ustawy: użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 12) **historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) **historyczny zespół budowlany** - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) **krajobraz kulturowy** - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) **otoczenie** - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Opieka nad zabytkiem jest sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza.

Zabytki zgromadzone w Muzeach, wpisane do inwentarza muzealnego chronione są stosownymi przepisami ustawy o Muzeach.

Program Opieki nad Zabytkami - opracowanie programu opieki nad zabytkami (na terenie danej gminy) jest zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 87 ust. 1 Ustawy „...**prezydent miasta sporządza na okres czterech lat gminny program opieki nad zabytkami; Program przyjmuje rada gminy/miasta, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**” (art. 87, ust. 3).

4.2. Zasoby Dziedzictwa Kulturowego Starogardu Gdańskiego

Opracowano na podstawie dotychczasowego „Programu...na lata 2009-2012” – uznając tę część za nadal w pełni aktualną .

4.2.1. Starogard Gdański - zarys dziejów

Starogard Gdański to miejscowość o ponad 800 letniej, udokumentowanej historii. W 1198 roku gród starogardzki został darowany przez księcia pomorskiego Grzymisława Joannitom. Darowizna ta została w 1238 roku potwierdzona w bulli papieża Grzegorza IX. Starogard joannicki położony był na lewym brzegu Wierzycy w rejonie dzisiejszego Wzgórza św. Jana. Na terenie grodu znajdował się kościół p.w. św. Jana.

Znajdującą się w pobliżu grodu wieś Starogard, w 1305 roku sprzedał Krzyżakom pomorski możnowładca Piotr Święca.

Po 1310 roku Krzyżacy rozpoczęli na prawym brzegu Wierzycy budowę miasta. Miasto krzyżackie powstało prawdopodobnie na surowym korzeniu. Posiadało spory Rynek o wymiarach 107x107 metrów. Każda z przyrynkowych ulic została wyprowadzona poza otaczające miasto mury, które obiegała wewnętrzna ulica. W kwartale północno-zachodnim wzniesiono kościół. Miasto rozwijało się, zostały zasiedlone w większości działki miejskie. W 1348 nowa osada otrzymała lokację na prawie chełmińskim. W 1360 Joannici sprzedali Krzyżakom sąsiadujący z miastem gród starogardzki.

Po wojnie 13-letniej (1454 - 1466), Starogard został włączony do Polski i należał do niej przez przeszło 300 lat – do pierwszego rozbioru Polski. Co prawda w 1520 roku Krzyżacy ponownie zajęli miasto, był to jednak tylko krótki, jednomiesięczny epizod w historii Starogardu.

W 1484 w mieście wybuchł pożar. Spalone zostały domy mieszczan i Ratusz. W 1502 w mieście wybuchł kolejny pożar, a w 1514 nawiedziła je zaraza – zawieszono wówczas jarmarki. Mimo tych niepowodzeń, koniec wieku XV i wiek XVI były dla Starogardu okresem bardzo pomyślnym. Rozpoczął się czas stabilizacji, odbudowy i rozwoju gospodarczego.

Na przełomie XVI i XVII wieku miasto było jednym z większych ośrodków rzemieślniczych na Pomorzu. Działały tu cechy: piekarzy, rzeźników, gorzelników, piwowarów, sukienników, szewców, kowali, ślusarzy, kotlarzy, nożowników, murarzy, powroźników.

Okres prosperity dla Starogardu zakończył się w I poł. XVII wieku wraz z początkiem wojen ze Szwecją. Zajęte przez wojska szwedzkie w 1626 roku miasto uległo w wyniku działań wojennych znacznym zniszczeniom. Jednak szczególnie tragiczny dla Starogardu okazał się „potop” szwedzki. W jego wyniku liczba ludności miasta zmniejszyła się o połowę.

W drugiej połowie XVII wieku Starogard ubożeje. Układ przestrzenny miasta nie ulega zmianie jednak nie wszystkie posesje są wówczas zamieszkałe. W okresie tym na znaczeniu tracą średniowieczne mury obronne, wzdłuż których powstaje zabudowa mieszkaniowa. Poza nimi rozwijają się przedmieścia: chojnickie i gniewskie. W XVII wieku po wschodniej stronie miasta istniał folwark, młyn i zabudowa nad Kanalem Młyńskim, zaś na przedmieściu chojnickim folusz.

Po I rozbiorze Polski i wcieleniu do Prus, w mieście wybudowano koszary dla stacjonujących tu wojsk pruskich. W 1792 miasto strawił kolejny pożar. Ostało się tylko 11 murowanych budynków, nowo wybudowane koszary oraz kościół pw. św. Mateusza. Ocalały średniowieczne piwnice

spalonych, drewnianych domów – na nich to wzniesiono nowe murowane kamienice już w dwa lata po pożarze.

Początek XIX wieku to na Pomorzu wojny napoleońskie, a w Starogardzie wielokrotne przemarsze wojsk przez miasto. Powstały po ich zakończeniu nowy porządek w Europie i związane z nim zmiany polityczne, prawne i gospodarcze, spowodowały w Starogardzie, szczególnie od połowy XIX w., znaczne ożywienie ekonomiczne. Miasto rozwijało się gospodarczo i przestrzennie. Przybywali doń przybysze z różnych stron Europy.

W latach 1820 – 70 powstały liczne zakłady rzemieślnicze, które z czasem przekształciły się w sporej wielkości fabryki.

Starogard był miastem gdzie żyli i pracowali obok siebie ludzie różnych kultur. W 1802 powstał nowy zbór ewangelicki w miejscu poprzedniego - obecnie kościół katolicki p.w. św. Katarzyny.

W połowie XIX wieku, na terenie gdzie prawdopodobnie niegdyś stał dwór krzyżacki, powstała synagoga. Średniowieczny kościół katolicki, p.w. św. Mateusza poddany został renowacji. Rozwinęły się przedmieście chojnickie i gniewskie, częściowo zmieniła się ich zabudowa, z wiejskiej na przedmiejską, murowaną. Strzechy zastąpiła dachówka.

Uruchomienie w 1873 roku linii kolejowej spowodowało rozwój przestrzenny miasta w kierunku półn.-zach. Przemysłowe miasto na przełomie XIX i XX wieku posiadało gazownię i wodociągi. Powstały budynki użyteczności publicznej: Zespół Gimnazjum, nowy Ratusz, Stadnina i Zespół Zakładu Leczniczego – Kocborowo.

Zmieniło się oblicze miasta w obrębie Rynku. Dawne kamienice z początku XIX wieku, kontynuujące XVIII wieczną stylistykę budowlaną, po części uzyskały nowy wyraz. Zamożni właściciele przebudowali swoje domy. Pojawiły się elewacje w modnych wówczas stylach historycznych. Zmiany wprowadzano wedle wskazówek ówczesnych wzorników budowlanych. Domy rosły w górę, zmieniał się kształt dachu, wystrój elewacji i wystrój wnętrz. Zamożność obywateli - miejscowych przemysłowców odbijała się w architekturze ich domów. Pojawiły się wille i modernistyczne kamienice czynszowe. Miasto rozrastało się. Przy czym nadal niezmienny pozostał układ starego miasta o średniowiecznej lokacji. Zachował się też historycznie ukształtowany sposób zagospodarowania przestrzeni. Przy murach wprowadzono dodatkowe podziały na przestrzeniach dawniej miejskich.

Miasto wkroczyło w XX wiek. W 1907 powstała przemysłowa gorzelnia. W 1913 roku rozpoczęto elektryfikację miasta. W następnym roku została zburzona Brama Gdańska.

Koniunktury gospodarczej nie przerwał powrót Starogardu do Polski w 1920 roku. Rozwijał się dalej przemysł i budownictwo. W okresie międzywojennym Starogard był jednym z najbardziej uprzemysłowionych miast na Pomorzu. Od 1926 roku w mieście stacjonował 2 Pułk Szwoleżerów Rokitniańskich.

Przestrzennie miasto rozwijało się w kierunku: północnym (rejon ul. Traugutta, Ceynowy, Gdańskiej). Powstały osiedla po zachodniej stronie miasta, a nad Wierzycą park. W południowej części miasta wybudowano kościół p.w. św. Wojciecha. Odrestaurowany został Ratusz i Rynek. Zmodernizowano gazownię, wodociągi, zelektryfikowano miasto. Powstało wiele nowoczesnych budynków mieszkalnych.

Po 1945

Wojna oszczędziła historyczną zabudowę. Miasto przetrwało w zasadzie w niezmiennym kształcie. Po wojnie kontynuowano eksploatację istniejącej zabudowy. Z krajobrazu miasta zniknęły takie obiekty jak: dawny folusz z 1792 przy ul. Bieruta 111 (obecnie ul. Chojnicka), XVIII wieczny zajazd z ul. Harasa 7, kuźnie przy Młynach Wiecherta czy mauzoleum rodziny Wiechertów przy ul. Owidzkiej, oraz kilka budynków mieszkalnych przy ul. Browarowej. Rozbudowano zakłady przemysłowe: Polmos, Polfę (Polpharmę), Famos, Neptun.

Historycznie ukształtowany układ przestrzenny miasta zachował się. Powstały nowe osiedla z zabudową wielorodzinną. W latach 70 – tych powstały osiedla domów jednorodzinnych w rejonie Żabna i Przylesia, a w latach 80 osiedla w południowej części miasta.

Po 1989 roku zmieniła się sytuacja gospodarcza miasta. Zamknięcie bądź uwłaszczenie wielu zakładów przemysłowych spowodowało najczęściej zmianę sposobu użytkowania dawnych, przemysłowych obiektów. Trwa w dalszym ciągu proces ich przekształceń i często - degradacji.

4.2.2. Ochrona zabytków

Starogard Gdański jest miastem posiadającym wiele zespołów przestrzennych i obiektów o wartościach kulturowych – zabytków. Część z nich objęta została ochroną prawną: poprzez wpis do rejestru zabytków nieruchomych i ruchomych – prowadzonych przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków bądź poprzez zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta. Ochroną objęte są także zabytki ruchome umieszczone w inwentarzu Muzeum Ziemi Kociewskiej. Jednakże dziedzictwo kulturowe to nie tylko dobra objęte wyżej wymienionymi formami ochrony, to także dobra inne, tworzące kulturowy krajobraz miasta, będące świadectwem dokonania miejscowej społeczności, stworzone przez wieki będące świadectwem jej kulturowego dorobku.

4.2.3. Rejestr zabytków

Obiekt zabytkowy do rejestru zabytków wpisuje Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, wydając decyzję administracyjną. Do rejestru wpisane może zostać także otoczenie zabytku, nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna. Wpis do rejestru może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art.10 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)

Urząd Pomorskiego Konserwatora Wojewódzkiego prowadzi rejestr dla:

- zabytków nieruchomych (są to zabytki architektury i budownictwa w tym techniki, inżynierii),
- zabytków ruchomych – dzieła sztuki, rzemiosła, zabytki techniki,
- zabytków archeologicznych, nieruchomych (ruchome znajdują się w inwentarzach muzealnych).

4.2.3.1. Rejestr zabytków archeologicznych

Polska przyjęła i ratyfikowała **Europejską konwencję o ochronie dziedzictwa archeologicznego – Konwencja z La Valetta z dnia 16 stycznia 1992 roku.**

Celem jej jest ochrona dziedzictwa archeologicznego jako źródła zbiorowej pamięci europejskiej i jako instrumentu do badań historycznych i naukowych.

Zabytek archeologiczny – to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy będący tym wytworem. (art.3 pkt 4 Ustawy).

A więc zabytkiem archeologicznym są stanowiska archeologiczne w przestrzeni – warstwy kulturowe, jak również obiekty ruchome, znalezione w tych warstwach. Mogą więc występować dwie formy ekspozycji zabytków archeologicznych: stanowisk in situ i obiektów ruchomych, również in situ lub w ekspozycji muzealnej.

Żadna z tych form nie funkcjonuje w Mieście. Nie są tu prezentowane eksponaty archeologiczne. Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim nie gromadzi ich i nie prowadzi samodzielnie prac wykopaliskowych. Tego typu działania prowadzone są przy współpracy z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Istotne dla miasta jest szczególnie stanowisko nr 3 w wykazie – *tabela 1* wczesnośredniowieczne grodzisko – Kocborowo. Jest to domniemane miejsce lokalizacji joannickiego Starogardu. Miejscowość ta zanikła, lecz legenda o nim jest wciąż żywa, a wiedza poszerza się. Wzgórze nad Wierzycą nosi nazwę Wzgórze św. Jana i związane są tym miejscem liczne legendy. Legendy poruszające wyobraźnię. W roku 2001 podpisano: list intencyjny w sprawie współpracy pomiędzy miastem a Związkiem Polskich Kawalerów Maltańskich oraz porozumienie o współpracy pomiędzy Muzeum Archeologicznym w Gdańsku a Gminą Miejską w Starogardzie. Wynikiem tych porozumień było przeprowadzenie prac archeologicznych na Wzgórzu św. Jana w sierpniu 2001 roku. Kolejne badania archeologiczne na tym terenie przeprowadziło Muzeum Ziemi Kociewskiej wraz z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku w 2006 roku. W ich wyniku odkryto fragmenty zabudowy - przypuszczalnie pozostałości po grodzie joannickim.

Muzeum Ziemi Kociewskiej zaangażowane jest także w prace archeologiczne – badawcze na grodzisku w Owidzu. Udział Muzeum Ziemi Kociewskiej w dotychczasowych pracach i kontynuowanie ich zgodnie z wcześniejszymi planami (rekonstrukcji grodu) niewątpliwie przełożyć może się w przyszłości na wymierne, ekonomiczne efekty, z których skorzysta miasto.

Tabela 1

Rejestr zabytków archeologicznych

L.P	PRZEDMIOT OCHRONY	NUMER REJESTRU	DATA WPISU
1.	Cmentarzysko płaskie z wczesnej epoki żelaza u zbiegu ul. Tczewskiej i terenów PKP ,	304	
2.	Cmentarzysko płaskie z wczesnej epoki żelaza – ul. Mickiewicza na wysokości Strzelnicy	303	
3.	Grodzisko wczesnośredniowieczne – Kocborowo	115	

Źródło; Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

4.2.3.2. Rejestr zabytków nieruchomości

Do rejestru zabytków nieruchomości województwa pomorskiego wpisane zostały zabytki architektury i budownictwa, których zabytkowa wartość w skali miasta jest najwyższa, ważne są również w skali regionu i współtworzą w obu przypadkach krajobraz kulturowy. Do Rejestru Zabytków Nieruchomych woj. Pomorskiego wpisywane są następujące obiekty architektury i budownictwa z terenu Starogardu Gdańskiego:

Tabela 2

Rejestr zabytków nieruchomości

LP	PRZEDMIOT OCHRONY	NR REJESTRU ¹	DATA WPISU	STAN ZACHOWANIA
1.	Zespół urbanistyczny Starego Miasta	80	8.07.1959	Zachowany układ parcelacyjny średniowiecznego miasta zabudowa przyrynkowa, relikty zabudowy gospodarczej
2.	Kościół pw. św. Mateusza z 1 poł. XIV	242	6.08.1962	Dobrze utrzymany
3.	Zespół murów obronnych wraz z basztami – relikty oraz części podziemne odcinka płd. (ul. Krzywa, Rycerska, Paderewskiego, Plac 16 Dywizji, Plac Koszarowy); - odcinek wschodni wraz z relikdami i częściami podziemnymi (Wodna, Tczewska, Sambora, Basztowa); - odcinek zachodni wraz z relikdami i częściami podziemnymi (wzdłuż Wierzycy, Szewska, Chojnicka, Krzywa); - baszta przy kościele św. Mateusza; - baszta bramy Gdańskiej, ul. Hallera; - baszta Narożna, ul. Boczna 3;	949	25. 09.1985	Mury uwidocznione, wyraźnie wskazujące średniowieczny obrys miasta. W większości dobrze utrzymane, zrewaloryzowane odcinki wyeksponowane. Czytelne w strukturze zespołu staromiejskiego
4.	Baszta Młyńska, ul. Wodna 8	856	30.03.1983	Obiekt mieszkalny, dobrze utrzymany
5.	Dawna Synagoga Żydowska , ul. Krzywa 2 Obecnie ob. handlowy, 1849	948	6.08.1983	Zachowana bryła. Zmieniona funkcja. Stan zadowalający

¹⁾ Wg starej numeracji WKZ

6.	Kamienica - Rynek 16 2 poł. XVIII, 2 poł. XIX	A-1156	10.12.1996	Kamienica i dwie oficyny, dobrze utrzymane.
7.	Dom mieszkalny – ul. Piłsudskiego 3 1929	1015	27.11.1996	Dość dobry
8.	Cmentarz Żydowski z aleją ul. Boh. Getta poł. XIX w.	928	2.02.1985	Brak nagrobków, czytelny zarys terenu. Zachowana aleja drzew. Teren okresowo zaśmiecany.
9.	Zespół Pałacowy, ul. Kanałowa 21 1880; pałac, budynek administracyjny, budynek gospodarczy, brama	A-1158	17.12.1996	Obiekt nieużytkowany, niszczyje.
10.	Zespół Szpitala dla Nerwowo Chorych z dawnym Folwarkiem (Dorotenhof)- Kocborowo , ul. Skarszewska 7B, 7C, 7D, 7E, 7F,7G,7H, 7I, 20,21,22,24, 24A, ul. Kryzana 4,6,8,10,12, ul. Sucharskiego 4 1894-1920 pawilony szpitalne, park, cmentarz, dom mieszkalny, ul. Skarszewska 24, domy mieszkalne, ul. St. Kryzana 2, 4, 6, 8, 10, 12, folwark	1111	17.10.1994	Eksploatowany, dość dobrze utrzymany. Część elementów zespołu przekształcona. Następuje częściowy zanik detalu. Zmodernizowane wnętrza. Funkcja części terenów zmieniona.
11.	Kościół parafialny pw. św. Wojciecha, ul. Pomorska 4 1936-1939	A – 1232	08.08.2002	Budynek dobrze utrzymany .
12.	Dom, ul. Hallera 22 1880	A- 1174	07.08.1997	Stan pogarszający się
13.	Kościół parafialny, pw. św. Katarzyny wraz z działką przykościelną d. ewangelicki, ob. rzym.-kat., par. p.w. św. Katarzyny, ul. Tczewska 1, 1802, 1873	1234	08.08.2002	Dość dobrze utrzymany. . Obecnie użytkowany jako kościół katolicki
14.	Zespół Stada Ogierów, ul. Mickiewicza 13, 27 obiektów, w tym budynki: budynek administracyjny, dom dyrekcyjny, kantyna,9 domów mieszkalnych, 4 stajnie, powozownia z małą stajnią, 9 budynków gospodarczych, transformator k. XIX/XX	A – 1190	06.07.1998	Dobrze utrzymany. Funkcja zachowana.
15.	Mleczarnia – budynek główny i budynek produkcyjny 2 i z kominem kotłowni ul. Norwida 44 1906-07	PWKZ.R. 4190 - 47/3868- 2/2004/2 006	26.07.2006	Obiekt zmienił właściciela na skutek upadłości Mleczarni, obecnie nie jest użytkowany, trwają prace planistyczne nad zmianą mpzp – ewentualne nowe funkcje- usługowe oraz mieszkaniowe

Źródło; *Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz www.nid.pl*

Lista ta jest nadal listą otwartą i to czy będzie się powiększać zależy może także od decyzji władz miasta, mieszkańców i właścicieli wszelkiego rodzaju nieruchomości. Uznanie przez właściciela lub użytkownika obiektu, celowości jego ochrony, może skutkować wpisaniem go do rejestru zabytków. Dla obiektów tych można pozyskiwać środki finansowe z różnych źródeł na ich remonty, rewaloryzację, dokumentację itp.

4.2.3.3. Rejestr zabytków ruchomych

Zabytek ruchomy to „...rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będących dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt. 1 i 3 Ustawy o Ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez właściwego Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do rejestru zabytków ruchomych wpisywane są głównie zabytki pozostające w kościołach w rękach osób fizycznych i prawnych.

Tabela 3

Rejestr zabytków ruchomych				
L.P	PRZEDMIOT OCHRONY *	LOKALIZACJA	NUMER REJESTRU	DATA WPISU
1.	Pojazd konny Coleche Uprząż bałaguska Pojazd konny – wolant Uprząż chomątowa, poczwórna Sanie typu pruskiego Pojazd konny Wolant Pojazd konny Landolet Pojazd konny Amerykan Pojazd konny Dos–au–dos	Stado Ogierów Starogard Gdański, ul. Mickiewicza 12	KL.IV 2/26/1/027/67 do KL.IV 2 / 33 /027/67	22.02.1967
2.	Rzeźba Biskupa	Kościół pw. św. Mateusza	KL.IV-6201/1243	06.03.1972
3.	Wyposażenie kościoła. W tym: ołtarz główny, ołtarze boczne, rzeźby, obrazy, złotnictwo, płyty nagrobne i inne (ogółem 56 sztuk)	Kościół pw. św. Mateusza	K IV6201/2347/72	27.05.1972

Źródło; *Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków*

- *Każdy z obiektów wpisany do rejestru zabytków ruchomych posiada kartę ewidencyjną zabytku ruchomego.*
- *Karty te znajdują się w zbiorach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków*

W Starogardzie Gdańskim wśród ruchomych zabytków dawnej sztuki i rzemiosła wyróżnione zostały wpisem do rejestru zabytków ruchomych woj. pomorskiego zbiory znajdujące się w dwóch zespołach:

1/ W Stadzie Ogierów – zespół dawnych pojazdów konnych i uprzęży.

Są to obiekty z przełomu XIX i XX wieku oraz z okresu międzywojennego, pochodzące z różnych warsztatów i reprezentujące różne typy pojazdów oraz dwa komplety uprzęży.

Ekspozyty te są własnością Stada i tam też są przechowywane. Stan ich zachowania jest zróżnicowany. Część z nich wymaga przeprowadzenia prac konserwatorskich.

Stado planuje w przyszłości przygotowanie stałej ekspozycji, prezentującej także wyżej wymienione obiekty. Obecnie prezentowane są okazjonalnie.

2/ Zespół wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Mateusza.

Wpisem objętych zostało ogółem 56 obiektów stanowiących wyposażenie liturgiczne – w tym obiekty złotnictwa, ołtarze: główny i boczne, obrazy i rzeźby, malowidła ścienne, płyty nagrobne, epitafium, szaty liturgiczne i obiekty złotnictwa oraz i inne.

Wśród obiektów objętych decyzją dominują obiekty barokowe i rokokowe. Zabytki te są własnością parafii. Odnowione wyposażenie kościoła farnego podziwiać można w jego wnętrzu poza pewnymi wyjątkami: zabytkowymi szatami i obiektami złotnictwa. Okazy te nie są prezentowane na co dzień.

W kościele farnym i pozostałych kościołach Starogardu spotkać możemy zabytki ruchome – nie objęte wpisem do rejestru zabytków, dzieła dawnych mistrzów: rzemieślników i lokalnych artystów. W pracach tych wyraźnie widoczne są wpływy sztuki ludowej i miejscowych warsztatów – zwłaszcza wśród dzieł dawnych. Zachowała się po części dawna stolarka z autentycznymi okuciami i zamkami. Dzieła: snycerzy, obrazy i rzeźby, feretrony a także dawne nagrobki i płyty nagrobne. Częściowo XIX wieczne – neogotyckie wyposażenie przynależy do kościoła pw. św. Katarzyny, a nieliczne XX wieczne obiekty spotkać możemy w kościele pw. św. Wojciecha.

4.2.4. Muzea

Instytucjami powołanymi do ochrony zabytków w tym głównie ruchomych, są muzea. Gromadzone są w nich dobra kultury obrazujące nasze dzieje, dorobek kultury materialnej i artystycznej. Dokumentują one tożsamość regionu, prowadzą działalność naukową i edukacyjną.

W większości muzea te gromadzą głównie zabytki ruchome. W Starogardzie działa Muzeum Ziemi Kociewskiej.

Zbiory znajdują się tu w dwóch działach

- 1/ etnograficznym – sztuka ludowa,
- 2/ historycznym – archiwalia i druki, fotografie, zbiory artystyczne.

Zabytki ruchome wpisane do inwentarza muzealnego nie są wpisywane do rejestru zabytków ruchomych prowadzonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Aktualne zbiory zabytków Muzeum to 2810 pozycji inwentarzowych (stan na koniec 2010 r. wg „Raportu o stanie miasta”) Muzeum prowadzi działalność naukową i edukacyjną, bibliotek muzealna liczy 2164 egz. wydawnicze (wg Raportu o stanie miasta 2010), wydaje Roczniki Muzealne „Rydwan”. Ponadto współuczestniczy w badaniach archeologicznych – grodziska w Owidzu i na Wzgórzu św. Jana. Finansowane jest z budżetu Gminy Miejskiej. Mieści się w trzech budynkach w Starogardzie: administracja i ekspozycja etnograficzna w budynku przy ul. Bocznej 2, ekspozycje historyczne w Baszcie Narożnej i w Baszcie Gdańskiej, Muzeum korzysta także z sali wystawowej w Ratuszu.

Muzeum dąży do rozszerzenia swojej działalności, w tym także pozyskania i gromadzenia zbiorów archeologicznych.

Na terenie Starogardu Gdańskiego formalnie nie wyodrębniono prywatnych kolekcji i zbiorów. Znacząco to, że istniejące zasoby: prywatne i instytucjonalne nie zostały wpisane do rejestru zabytków.

Niedogodnością postrzeganą przez mieszkańców miasta są godziny pracy Muzeum i stosunkowo skromny profil jego działalności – ograniczający się do zbiorów etnograficznych i historycznych.

Muzeum (z wcześniej określonych przyczyn programowych i finansowych) nie prowadzi działań mających na celu ochronę i udokumentowanie materialnego i duchowego dorobku starogardzkiej - miejskiej społeczności, wielonarodowościowej i wielokulturowej.

Muzeum współpracuje z muzeami krajowymi i zagranicznymi, w tym z Muzeum Prus Wschodnich w Munster (umowa o partnerstwie i współpracy), z Muzeum „Brama Frydlandzka” z Kaliningradu.

4.3. Dokumentacja konserwatorska – rodzaje ewidencji konserwatorskiej

W zasobach Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora i Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków (obecnie od 01.01.2011 r. Narodowy Instytut Dziedzictwa) oraz w jego gdańskiej agencji, Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków (oddział terenowy NID w Gdańsku), znajdują się dokumentacje konserwatorskie, dokumentujące poszczególne typy zabytków, zespoły przestrzenne, cmentarze, zabytki techniki, zabytki ruchome opracowania studialne i inne. Dla Starogardu Gdańskiego występują następujące rodzaje dokumentacji konserwatorskiej:

Tabela 4

Rodzaje ewidencyjnej dokumentacji konserwatorskiej

Rodzaj dokumentacji	Ilość	Miejsce przechowywania	Udostępnienie
Fiszki	666	WKZ, KOBiDZ, ROBiDZ	W Instytucji przechowującej
Karty zielone	17	ROBiDZ	W Instytucji przechowującej
Karty Architektury i białe budownictwa	158	WKZ, KOBiDZ, ROBiDZ	W Instytucji przechowującej
Techniki	Brak		
Karty cmentarzy	5	WKZ, KOBiDZ, ROBiDZ	WKZ, KOBiDZ, ROBiDZ
Katalog parków	Brak danych	WKZ, KOBiDZ, ROBiDZ	WKZ, KOBiDZ, ROBiDZ
Zabytki techniki – ruchome	Brak		
Zabytki ruchome – dzieła sztuki, rzemiosła,	Dane poufne	WKZ	W Instytucji przechowującej. Materiał poufny, wymaga zgody WKZ
Opracowania studialne	Według katalogu	WKZ, KOBiDZ, ROBiDZ	W Instytucji przechowującej
Inne	Według katalogu	Głównie ROBiDZ,	W Instytucji przechowującej

Źródło: Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i ROBiDZ

4.3.1. Ewidencja adresowa – tzw. „fiszki”

Formą opieki nad zabytkami jest ich ewidencjonowanie i dokumentowanie.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków w formie kart ewidencyjnych, ewidencję z terenu gminy prowadzi prezydent miasta w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Art. 22 pkt. 4 Wójt/burmistrz, prezydent miasta prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie kart adresowych zabytków nieruchomych, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Ewidencja konserwatorska – tzw. „fiszki” - karty adresowe zabytków

Podstawowym zasobem konserwatorskim – ewidencyjnym, określającym zasób zabytków nieruchomych architektury i budownictwa są: **fiszki – karty adresowe zabytków. Jest to zbiór wszystkich zespołów i obiektów o wartościach zabytkowych. Informacją porządkującą jest adres.**

Ewidencja ta wykonana jest na kartonowych fiszkach bibliotecznych. Tekst zawiera podstawowe informacje o obiekcie zabytkowym: adres, miejscowość, gminę, powiat, województwo, ulicę, nr budynku, nazwisko właściciela, datę budowy, materiał z którego obiekt wykonano. Zawiera także zwięzłą charakterystykę architektury budynku, stan zachowania. Informację o innych dokumentacjach konserwatorskich (białe karty, zielone karty), informację czy obiekt znajduje się w rejestrze zabytków – czy został zeń wykreślony oraz czy istnieje, czy został rozebrany. Na odwrocie fiszki znajduje się czarno - biała fotografia, data wykonania fiszki, zdjęcia, nazwisko autora i miejsce przechowywania

dokumentu. Informacja zawarta na fiszce pozwala zidentyfikować obiekt i określa jego zabytkową wartość.

W ewidencji obiektów zabytkowych Starogardu Gdańskiego w liczbie 622 (dane gminnej ewidencji zabytkow-2008) znajdują się:

1/ zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

2/ zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków

Ewidencja wykonana została w głównym zarysie w latach 80-tych XX wieku, uzupełniana była w latach 90-tych XX w. Ewidencja ta przekazana została Miastu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku w 2003 roku, z zaleceniem założenia i prowadzenia przez miasto Gminnej Ewidencji Zabytków.

Materiał ten w okresie lipiec - wrzesień 2008 r. zaktualizowano i zweryfikowano z uwzględnieniem zasad podanych przez ówczesny Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków. Gminną ewidencję zabytków przekazano Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w Gdańsku.

4.3.2. Gminna Ewidencja Zabytków - KARTY ZABYTKÓW

Opracowanie własne Urzędu Miasta.

Zgodnie z zaleceniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Wydział Planowania i Urbanistyki UM w Starogardzie Gdańskim podjął dzieło tworzenia Gminnej Ewidencji Zabytków. Opracowany został wzorzec własnej karty – rozbudowany w stosunku do zaleceń KOBiDZ.

Karta ta, wykonana i zapełniona treścią, stanowi dobry materiał informacyjny a jednocześnie dokumentacyjny dla poszczególnych obiektów o wartościach zabytkowych. Oprócz wiadomości podstawowych niezbędnych dla Karty Zabytków, związanych z historią, stylistyką, sztuką i techniką budowania, stanem zachowania zabytków, rozpoczęto tworzenie „teczek zabytków”. Dla każdego obiektu planuje się „dokładanie” do w/w teczki każdej informacji, która mogłaby wzbogacić wiedzę o nim, np. stare fotografie, pocztówki, artykuły, opowieści mieszkańców, informacje o aktach, itp.

Inicjatywa cenna i godna szybkiej kontynuacji jako, że art. 21 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, mówi, że „**Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami**”.

Tabela 5

Stan obiektów zabytkowych wg ewidencji adresowej – tzw. „fiszek” w roku 2008

	Ilość obiektów wg ewidencji WKZ	Ilość obiektów wg Gminnej Ewidencji Zabytków
Karty adresowe tzw. „fiszki”	ok. 666 (stan 2003r.)	Nieznany
WNIOSEK:	Gmina powinna wykonać GEZ	
Ocena stanu zachowania obiektów zabytkowych wg Kart adresowych	Faktyczna ilość obiektów nieznana. Stan zachowania obiektów zabytkowych zróżnicowany, bliżej nie określony; w odniesieniu do architektury, wnętrz i posesji. Zapisy na kartach w większości są nieaktualne.	
Zalecenia	Zweryfikować – wykonać karty adresowe ewidencji gminnej z uwzględnieniem zakresu określonego przez KOBiDZ. Należy zakończyć podjętą przez gminę ewidencję obiektów zabytkowych .	
Inne	Gmina rozpoczęła prace nad wykonaniem ewidencji. Problematykę opisującą obiekty zabytkowe rozbudowano w stosunku do problematyki określonej przez KOBiDZ. Powstaje dobry i obszerny merytorycznie i informacyjnie materiał, który należy kontynuować.	

Źródło: *Opracowanie własne, dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz dane Urzędu Miasta Starogard Gdański*

Dla Starogardu Gdańskiego wg spisu WKZ i ROBIDZ założono **666 kart ewidencyjnych** (wykaz z 2003 roku wykonany przez ROBIDZ). Karty wypełniane są drukiem. Ilość obiektów zabytkowych, istniejących w terenie faktycznie jest różna od tej podanej w wykazie.

Program opieki nad zabytkami na lata 2009-2012 uwzględnia wyniki ówczesnych prac nad tworzeniem gminnej ewidencji zabytków (etap I – weryfikacja i uzupełnienia ewidencji otrzymanej od woj. konserwatora zabytków – lipiec/wrzesień 2008 r). Wyniki prac zostały przedstawione do zaopiniowania Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

Gminna ewidencja zabytków – 2008

W roku 2008 gminna ewidencja zabytków składała się ze zbiorczej tabeli danych (program EXCEL) dotyczącej **622 obiektów** wraz z dokumentacją fotograficzną (w formie elektronicznej).

Ewidencję wykonano na podstawie prac terenowych, kwerendy materiałów archiwalnych w: Urzędzie Miasta w Starogardzie Gdańskim, zasobach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku, Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Gdańsku oraz na podstawie dotychczasowego wykazu zabytków z 2003r. (materiały WKZ).

Wykaz zabytków Starogardu Gdańskiego z 2003 r. został zweryfikowany podczas wizji lokalnej (07-09.2008r.). Do uaktualnionej ewidencji zabytków nie zakwalifikowano 30 obiektów. Dwadzieścia jeden spośród nich (Boczna 2; Browarowa 5; Chojnicka 10, 12, 22, 24, 30, 31, 37, 39, 44, 46, 57, 61a, 63; Halera 2a/Rynek 29; Kościuszki 101; Lubichowska 50 i 58; Parkowa 1; Rycerska 5) zostało przebudowanych w stopniu uniemożliwiającym uznanie ich obecnie za zabytkowe. Niektóre obiekty powstały z częściowym wykorzystaniem dawnych murów i fundamentów.

Niestety, na obszarze miasta do dziś nie zachowało się dziewięć budynków znajdujących się wykazie zabytków z 2003 r. Należą do nich: Browarowa ?, Kościuszki 49, Kilińskiego 10, Ogrodowa 11, Owidzka 18, Pelplińska 13, Pomorska 5, Sobieskiego 16 i Tczewska 14. Dla nielicznych budynków dostępna jest dokumentacja fotograficzna w Urzędzie Miasta Starogard Gdański.

Opracowana ewidencja dla Starogardu Gdańskiego została uzupełniona o ponad 40 obiektów nieuwzględnionych w wykazie zabytków z 2003r.

Ostatecznie, aktualnie (lipiec 2012 r.) GEZ dla Starogardu Gdańskiego zawiera 621 obiekty (1 obiekt wyburzono).

Ewidencja wojewódzka WKZ z 2011r. (291 pozycji)

wg nowelizacji z 2010r. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (ustawa z dn. 18 marca 2010r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw- Dz.U. Nr 75 poz. 474) **zmieniono status prawny ewidencji zabytków**, Przedtem prowadzona była ona wyłącznie do celów wewnętrznych, pozwalała na analizę i inwentaryzację istniejącej substancji kulturowej, jednakże nie była podstawą do podejmowania przez organy konserwatorskie działań władczych względem obiektu nią objętego, umieszczenie w ewidencji nie było równoznaczne z poddaniem nadzorowi konserwatorskiemu. Obiekt ujęty w ewidencji zabytków (nie rejestrowy) podlegał ochronie o ile został jednocześnie ujęty w planie miejscowym zagosp. przestrzennego³.

Zgodnie z art. 2 2ust 2 ustawy wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych, nowelizacja ustawy nałożyła obowiązek sporządzenia ewidencji nowej do dnia 4 czerwca 2013r., a do dnia 04 grudnia 2010r przekazania przez wojewódzkiego konserwatora zabytków gminom oraz starostwom wykaz zabytków nieruchomości wyznaczonych do ujęcia w nowych wojewódzkich ewidencjach (art. 7 nowelizacji ustawy). Miało to pomóc w tworzeniu (ew. nowelizacji) gminnych ewidencji zabytków, stanowić może asumpt do weryfikacji dotychczasowego zasobu. Z uwagi na potrzebę zagwarantowania pewności obrotu prawnego weryfikacja ta ma charakter negatywny, stąd zmniejszona ilość obiektów w stosunku do poprzedniego wykazu (291 obiektów zamiast dawniejszych 622).

Wg znowelizowanego stanu prawnego gminna ewidencja zabytków stanowi obecnie jedną z równorzędnych podstaw do objęcia zamieszczonego w niej obiektu ochroną konserwatorską (np. w sytuacji braku planu miejscowego), a **obiekty ujęte w GEZ podlegają uzgodnieniom na etapie**

pozwolenia na budowę lub rozbiórkę (art. 3 nowelizacji ustawy) . Zatem jest to swoista nowa forma ochrony prawnej.

Zał. nr 1 – wykaz ewidencji wojewódzkiej wg WKZ w Gdańsku – 2011 r.

Zał. nr 2 – Gminna ewidencja zabytków miasta Starogard Gdański – 2008 r.

4.3.3. „Białe Karty”

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, obiektów budowlanych i architektonicznych o wartościach kulturowych charakterystycznych - dla krajobrazu kulturowego Starogardu Gdańskiego wykonano karty dokumentacyjne, tzw. „**Białe Karty**”.

„Białe Karty” znajdują się w zbiorach Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Gdańsku i w Krajowym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Dokumentacja ta sukcesywnie się powiększa. Wykonywana jest od końca lat 70-tych XX wieku. Obiekty wpisane do rejestru zabytków powinny posiadać „Białą kartę”. Biała karta jest standardową dokumentacją konserwatorską. Dokumentuje się na niej zespoły przestrzenne, obiekty architektury i budownictwa, w tym także nieruchome zabytki techniki. Jest to kartonowa, biała karta o formacie A3, wypełniana dwustronnie, pismem maszynowym. Na stronie frontowej, znajdują się podstawowe dane o obiekcie: nazwa, data budowy, informacje o adresie, dane z ewidencji gruntów, status prawny, fotografia, orientacja, sytuacja, schematyczny plan i ewentualnie przekrój. Strony wewnętrzne, przeznaczone są na szczegółowy opis obiektu, według ściśle określonego schematu. Zawarte są tam też wiadomości o istniejących dokumentacjach, jest ocena stanu zachowania zabytków i wskazania konserwatorski. Ostatnia strona zawiera informacje o: bibliografii, kartografii, autorze. Karta Biała może posiadać wkładki – karty formatu A4 na których znajduje się ciąg dalszy tekstu i fotografie obiektu.

Zał. nr 3 – Spis: „Białych Kart”

4.3.4. „Karty zielone”

Dla znaczących dla miasta obiektów zabytkowych do końca lat 60 – tych XX wieku wykonano karty ewidencyjne tzw. „**Karty Zielone**”. Jest to kartonowa, zielona w kolorze karta z rubrykami na której znajdują się rubryki, które w sposób syntetyczny pozwalają określić wartości obiektu zabytkowego. Informacje wpisywane były odręcznie. Zawierały wszystkie niezbędne informacje. Takie jak: położenie, datę powstania, materiał budowlany, formę architektoniczną, stan zachowania, schemat planu. Zdjęcie – stykówkę, datę wykonania, autora itp. Karty te wykonywane były w terenie do końca lat 60-tych XX wieku dla najcenniejszych obiektów. Przechowywane są w ROBiDZ w Gdańsku.

Zał. nr 4 - Spis „Kart zielonych”

4.3.5. „Karty Cmentarzy”

Dla cmentarzy powstałych przed 1945 rokiem założono karty ewidencyjne cmentarzy – według standardów określonych przez ówczesny Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Oprócz danych identyfikujących obiekt, posiadają one rubryki zawierające informację o przynależności wyznaniowej, ilości i stylistyce nagrobków, grobach osób znanych, wydarzeniach historycznych, zasobie i układzie kompozycyjnym zieleni. Zobrazowane są zdjęciami i planami cmentarzy z uwzględnieniem analizy kompozycji ich rozplanowania, stanu zachowania i zaleceń konserwatorskich.

Zał. nr 5 - Spis Kart Cmentarzy

4.3.6. „Katalog Parków”

Dla zabytkowych zespołów zieleni parkowej, dworskiej i podworskiej opracowano w latach 70-tych XX wieku katalog parków dla ówczesnego woj. gdańskiego w formie kart katalogowych. Zawierają one podstawową informację dotyczącą lokalizacji, wartości zabytkowej obiektu. Określają układ kompozycyjny założenie, cechy stylistyczne, materiał roślinny, jego wartość, istniejące obiekty architektoniczne i budowlane, ocenę stanu zachowania układu.

Brak spisu dla miasta Starogard Gdański.

4.4. Zabytki identyfikujące krajobraz kulturowy miasta

Krajobraz kulturowy – to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze – art.3 ppkt.14 Ustawy.../

Zabytki architektury i budownictwa – współdefiniujące krajobraz kulturowy – współtworzą tożsamość miejsca. Krajobraz kulturowy i tożsamość miejsca określa historycznie ukształtowana i trwająca do dziś struktura przestrzenna, jak i „dzieła” współcześnie nam tworzone. Jakość tej przestrzeni, jej wzajemne powiązania i funkcjonowanie stanowią o „genius loci” danego miejsca.

W Starogardzie elementów świadczących o dokonaniach miejscowej społeczności w minionych wiekach zachowało się sporo. Te, których wartość oceniono najwyżej w skali miasta bądź regionu objęto ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków i zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Ochroną objęto różnego typu obiekty. Te, które służą obecnej społeczności utrzymane są zwykle w dobrym stanie. Są widocznymi i wyraźnymi składnikami krajobrazu kulturowego miasta. Te, których czas minął ponieważ zabrakło społeczności, które były z nimi związane (nie mogą spełniać już swojej użytkowej funkcji) popadają w ruinę. Przed dewastacją bronią się budynki, ich kubatury – namacalną materialną wartość można wykorzystać bez mała w każdej sytuacji. W ruinę popadają obiekty związane głównie z wartościami duchowymi, cmentarze, miejsca pamięci itp. których funkcja użytkowa uległa zasadniczej zmianie. W tej grupie znajdują się cmentarze, dawne dwory, rezydencje przedsiębiorców, pałac Wiechertów, no i oczywiście zakłady przemysłowe, których czas technicznej świetności minął. Nie służą już dawnej funkcji, a nowej im nie określono.

Wędrując po mieście, można wskazać charakterystyczne obiekty – twory materialne i przywołać wartości niematerialne, jako cechy określające tożsamość miasta. Wartości te są czytelne nadal w przestrzeni dla każdego, kto stara się poznać miasto, zrozumieć przynależny doń proces dziejowy. Przemierzając jego ulice, poznając ludzi i miejsca z którymi są związani – miejsca, które są im bliskie oraz te o których zapomnieli albo ich nie poznali.

Dlaczego zapomnieli? Dlaczego nie poznali? Dlaczego miasto tak właśnie teraz wygląda?

Niewiele miast wielkości Starogardu posiada taką ilość nawastrzeń kulturowych na tak stosunkowo niewielkim obszarze. Jest to wartość, którą można wykorzystać w budowaniu strategii jego obecnego i przyszłego rozwoju.

Te najbardziej nośne, określające tożsamość miejsca wartości to:

- zachowana dobrze panorama średniowiecznego miasta lokacyjnego
- zachowany układ przestrzenny średniowiecznego miasta lokacyjnego, zachowany układ planu parcelacyjnego z zabudową przyrynkową - mieszczańskimi kamienicami z XVIII, XIX i XX wieku. Kamienic posadowionych na gotyckich, sklepionych piwnicach z tradycyjnym jeszcze sposobem zagospodarowania działki (kamienica frontowa, oficyny boczne i oficyna tylna).
- zachowana struktura przestrzenna przedmieść: chojnickiego, gniewskiego i gdańskiego, oparta na XVII wiecznym podziale parcelacyjnym.

Ponadto:

- czytelna w przestrzeni chronologia rozwoju układu przestrzennego miasta (tabela 6, mapa 3)
- czytelny w przestrzeni, wielowiekowy rzemieślniczy i przemysłowy charakter miasta (zespół młynów, browar, zakłady spirytusowe, dawna fabryka obuwia i inne), którego produkcja związana była ściśle z wykorzystaniem jego nadrzecznej lokalizacji
- czytelna w przestrzeni, wielowiekowa wielonarodowość i wielokulturowość społeczności lokalnej (świętynie i cmentarze różnych wyznań)

Strukturę tej przestrzeni tworzą wypełniające je obiekty i zespoły. Nazywamy je zabytkami. W Starogardzie są wśród nich świątynie różnych wyznań: katolickie, dawny kościół protestancki i dawna synagoga. Są cmentarze związane z wyznawcami różnych religii, cmentarz wojskowy. Mamy obiekty użyteczności publicznej, pochodzące z różnych okresów, reprezentujące różne style.

Są to: urzędy, szkoły, szpital, budynki administracji państwowej. Obiekty służące niegdyś obronności – średniowieczne mury miejskie z basztami, budynki koszar. Obiekty przemysłowe - młyny, huta szkła, zakłady spirytusowe i wiele innych.

Zasadniczą strukturę miasta tworzą jednak domy mieszkalne jego obywateli. Te pochodzą z różnych okresów, są różnej wielkości i stanowią świadectwo o dzisiejszych i niegdysiejszych właścicielach. Organizacja przestrzeni, wspólny sposób jej użytkowania - ulic, placów, parków, urządzeń sportowych i towarzyszącej im zieleni, to także elementy tożsamości miejsca.

Zespoły i obiekty znaczące w krajobrazie kulturowym miasta – identyfikujące przestrzeń

I.	Obiekty archeologiczne
1.	Wzgórze św. Jana – relikty grodu i osady joannickiej
II.	Zespoły przestrzenne, obiekty architektoniczne i
	budowlane
1.	Zespół średniowiecznego miasta wraz z Ratuszem, murami obronnymi, basztami, relikty fos i kanałem młyńskim
2.	Kościół parafialny pw. św. Mateusza
3.	Kościół parafialny pw. św. Katarzyny
4.	Kościół parafialny pw. św. Wojciecha
5.	Dawna synagoga
6.	Zespół Koszar Pruskich
7.	Zespół Młynów
8.	Pałac Wiechertów
9.	Relikty folwarku Starogard Szlachecki
10.	Przedmieście Chojnickie
11.	Przedmieście Gniewskie
12.	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Towarzystwo Akcyjna – obecnie Destylarnia Sobieski SA
13.	Zespół Dworca Kolejowego
14.	Urząd Miasta
15.	Dom Pomocy Społecznej- dawny szpital Siostr Elżbietanek
16.	Zespół dawnego Gimnazjum
17.	Budynek Sądu z aresztem

4.5. Wartości niematerialne

Starogard Gdański jest miastem położonym na Kociewiu. Po 1945 zniknęły z krajobrazu miasta społeczności, które zbudowały jego wizerunek w poprzednich wiekach. Jego wielokulturowy, wielowyznaniowy i wielonarodowościowy charakter z okresu XIX i połowy XX wieku niejako przeminął. Kultura niematerialna tamtej społeczności, tamtego czasu, jest w dużej części nieczytelna i nieznaną dla zamieszkujących je obecnie ludzi. Zachowane w przestrzeni struktury materialne i ich relikty stanowią świadectwo tamtych czasów. Okres, który nastąpił po 1945 związał Starogard głównie z tradycją ludową kultury kociewskiej. Kultury zamieszkującej tu rdzennej ludności. Wartości tej kultury, tradycje ludowego rzemiosła i wytwórczości oraz dokonań miejscowej społeczności dokumentuje Muzeum Ziemi Kociewskiej poprzez gromadzone w nim zbiory. Społeczność lokalna także poprzez działanie Stowarzyszeń promuje historię miasta, życiorysy działaczy i dzieje zasłużonych dla polskości rodów.

Świadectwem wielonarodowościowej społeczności są nazwiska osób pochodzących lub zamieszkujących w Starogardzie. Nazwiska te wywodzą się z różnych stron Europy: Szkocji, Niemiec, Holandii, Skandynawii (np. Hoffman, Freza, Bucholtz, Jacobson, Glass, Ulewicz, Ederman, Goldstein, Kruża, itp).

Przemysł czasu socjalizmu zarówno w sferze materialnej jak i duchowej określił w znacznym stopniu charakter i obraz miasta.

Przełom roku 1989 spowodował poszukiwanie i powrót do wartości świadczących o polskości miasta i one to głównie są kultywowane. Miastu przywrócono historycznie ukształtowaną rangę powiatu. Miejscowe społeczności kultywują pamięć o polskości miasta - jego powrocie do Polski. Pamięć o stacjonującym tu w okresie międzywojennym 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich, pamięć o wycie polskich mężów stanu, Polaków walczących o niepodległość.

Na terenie miasta działa nieprzerwanie od wieków średnich, kultywując dawne tradycje, Bractwo Kurkowe. Bractwo Rycerskie nawiązuje do średniowiecznych tradycji rycerskich. W mieście wśród części społeczności odżywa pamięć o Joannitach. Chęć powiązania joannickiej przeszłości miasta z istniejącym do dzisiaj Zakonem zaowocowała nawiązaniem współpracy – podpisany został w 2001 roku w tej sprawie List intencyjny pomiędzy Gminą Miejską a Zakonem Kawalerów Maltańskich. Zaś jego wymiernym efektem były przeprowadzone na terenie Wzgórza św. Jana prace archeologiczne, w trakcie których odkryto relikty joannickich budowli. Odkrycia materialnych relikwów wzmocniły w tym przypadku niematerialną tradycję legendarnego po części przekazu.

Wśród niematerialnych wartości pozostały także tradycyjne nazwy miejscowych ulic, pochodzące niejednokrotnie sprzed wieków (np. Szewska, Rycerska, Kręta).

4.7. Ocena stanu zachowania krajobrazu kulturowego

Ocenę przedstawiono na planszy graficznej nr 3, stanowiącej załącznik do programu opieki nad zabytkami z 2008r. .

Starogard to miasto o średniowiecznej lokacji, nasycone zabytkami. Historyczna zabudowa świadczy o jego kulturowej tożsamości, identyfikuje przestrzeń, miejsca. Pozwala odczytać „zamkniętą” w elementach krajobrazu kulturowego historię. Historię miasta, pisaną przez wieki przez jego obywateli. Obywateli o różnym statusie społecznym, wyznaniowym, kulturowym. Obywateli o zróżnicowanej zamożności, aktywności politycznej, społecznej, a szczególnie o różnej przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej. Miasto, którego wizerunek zmusza do refleksji. Refleksji nad przeszłością i spuścizną oraz refleksji nad przyszłością. Bogate niegdyś miasto, prężne, żywe, regionalny ośrodek gospodarczy, stanęło na zakręcie.

Pytanie, jaką wybierze drogę rozwoju? Czy wykorzysta bogatą historycznie nawarstwowaną przestrzeń do nowych dla siebie form aktywności społeczno – gospodarczej? Czy stworzy z dorobku przeszłości, z historycznego wizerunku swój atut? Czy stanie się świadomym gospodarzem i konsumentem dóbr, stworzonych tu przez wieki?

Konieczna jest ocena stanu zachowania zabytkowych obiektów współtworzących krajobraz kulturowy miasta. Poznanie ilościowego i jakościowego zasobu zabytków.

Celowi temu służy Gminna Ewidencja Zabytków.

Tabela 6

Ocena stanu zachowania środowiska kulturowego (ilustracja graficzna na planszy w załączeniu)

TYP ZAGOSPODAROWANIA OCENA STANU PRZESTRZENI

I Etap

Sylweta średniowiecznego miasta lokacyjnego

Czytelna, dobrze widoczna od strony ul. Mickiewicza i zakola Wierzycy.

Miasto średniowieczne – lokowane, dominuje kamienica przyrynkowa z XIX/XX w. posadowiona na średniowiecznych piwnicach.

Czytelna w przestrzeni, zachowana średniowieczna parcelacja w dużej części z historyczną zabudową z XIX i XX wieku. Stopień zachowania i stopień przekształceń zróżnicowany. Widoczne są działania modernizacyjne. Zanika po części detal, wprowadza się współczesne materiały i kolorystykę.

Gotycka działka zabudowana kamienicą, oficynami tylną i bocznymi.

Zabudowa przedmiejska-przedmieścia: Chojnickie, Gdańskie i Gniewskie. Zachowana parcelacja XVII – XX wieczna.

Przestrzeń zróżnicowana funkcjonalnie i strukturalnie, w wielu miejscach przekształcona po 1945 roku, w części obszarów zdegradowana, chaos przestrzenny.

W układ wpisane są kamienice z oficynami, budynki użyteczności publicznej, dawne fabryki.

<p>Zabudowa miejska – miasta XIX / XX wiecznego. Domy mieszkalne, budynki użyteczności publicznej. Zabudowa miejska (kamienice, budynki użyteczności publicznej) wpisana w układy urbanistyczne z początku wieku XX. Przedmiejskie zespoły jednorodzinne, budynki jedno i dwurodzinne w ogrodach XIX / XX w. Przedmiejskie budynki jedno i dwurodzinne. Zabudowa przedmiejska na dawnej niwie siedliskowej. Współczesne osiedla domów jednorodzinnych z usługami. Parcelacja geometryczna, zabudowa jednorodzinna, bliźniacza, szeregowa . Układ wiejski przekształcony w podmiejską dzielnicę mieszkaniową; nowa regularna parcelacja i zabudowa o charakterze miejskim.</p>	<p>Przestrzeń niejednorodna. Obiekty w części przekształcone, zmodernizowane. Widoczne działania modernizacyjne. Zmiana kolorystyki, nowe materiały, dodawanie bądź zanik detalu. Przestrzenie niejednorodne, liczne współczesne uzupełnienia zabudowy.</p> <p>Przestrzeń stosunkowo jednorodna: funkcjonalnie i formalnie. Utrzymana zasadniczo w dobrym stanie. Widoczne tendencje modernizacyjne – wprowadzenie nowych materiałów, kolorystyki, dodawanie detalu.</p> <p>Przestrzeń niejednorodna, zdegradowana, chaos przestrzenny.</p> <p>Przestrzeń zasadniczo jednorodna przestrzennie: funkcjonalnie i formalnie. Utrzymana w dobrym stanie. Widoczne tendencje do rozbudowy, modernizacji i „upiększania”.</p> <p>Zachowany i czytelny w przestrzeni historyczny wiejski układ osadniczy, otoczony nową, miejską, regularną parcelacją. Współczesna zabudowa, zróżnicowana w formie. Zabudowa wiejska w zaniku – przekształcenia i rozbiórki. Chaos przestrzenny, nieporządek.</p>
<p>Osiedla mieszkaniowe z przewagą miejskiej zabudowy wielorodzinnej z usługami. Relikty dawnych zespołów folwarcznych.</p>	<p>Przestrzeń jednorodna przestrzennie, uporządkowana. Część zespołów w trakcie modernizacji i porządkowania przestrzeni.</p> <p>Dawna struktura w zaniku, przestrzeń przekształcona, po części zdegradowana.</p>
<p>Historyczne zespoły przestrzenne: Kocborowo, Stadnina, Strzelnica.</p>	<p>Wyraźnie widoczne w krajobrazie miasta, jednorodne przestrzennie, zachowane w dobrym stanie. Remontowane, modernizowane. Użytkowane bez zasadniczej zmiany funkcji (część historyczna). Obiekty charakterystyczne w krajobrazie miasta . W różny sposób przekształcone i adaptowane do nowych funkcji. Widoczne przekształcenia związane są ze zmianą funkcji, działaniami remontowymi i czasowym zabezpieczeniem obiektów. Zespoły Młynów i Browaru – nieużytkowane, do przekształceń i adaptacji.</p>
<p>Zespoły zabudowy przemysłowej, infrastruktury technicznej, inżynierskie.</p>	<p>Głównie chaos przestrzenny. Funkcja i forma obiektów zróżnicowana, charakterystyczna dla okresu przejściowego (jeszcze nie miasto a już nie wieś).</p>
<p>Tereny słabo zainwestowane.</p>	<p>Pola nie uprawiane, nieużytki i inne.</p>
<p>Tereny niezagospodarowane. Cmentarze i tereny pocmentarne.</p>	<p>Cmentarze użytkowane i d. wojskowy utrzymane w dobrym stanie. Cmentarz ewangelicki – rozpoczęto prace rewaloryzacyjne. Cmentarz żydowski – przestrzeń zachowała, czytelne jeszcze relikty dawnego ukształtowania. Nieoznakowana, otwarta przestrzeń dostępna – nieco zanieczyszczona. Pozostałe relikty i miejsca po cmentarzach nieoznakowane, nieczytelne w przestrzeni. Przestrzeń publiczna, zieleń kultywowana, utrzymana w zadawalającym stanie, zadbana. Tereny nie zainwestowane, zieleń naturalnie towarzysząca miastu. Zagospodarowane, dobrze utrzymane.</p>
<p>Tereny rekreacyjne - parki, stadiony, boiska, skwery. Dolina Wierzyca Ogrody działkowe</p>	<p>Przestrzeń publiczna, zieleń kultywowana, utrzymana w zadawalającym stanie, zadbana. Tereny nie zainwestowane, zieleń naturalnie towarzysząca miastu. Zagospodarowane, dobrze utrzymane.</p>

Źródło: Opracowanie własne – Justyna Czyszek „Program Miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”

Przedstawiona w „Programie... na lata 2009-2012” ocena jest nadal aktualna.

Ze względu na brak odpowiednich użytkowników część obiektów zabytkowych, zwłaszcza przemysłowych podlega systematycznej degradacji (zespół młynów, Pałac Wiecherta z otoczeniem), ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano dotąd inwestycji zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji, w tym nie zrewitalizowano przestrzeni Rynku.

4.8. Diagnoza. Analiza SWOT dziedzictwa kulturowego miasta Starogard Gdański.

W celu określenia podstawowych priorytetów gminnego programu opieki nad zabytkami dokonano analizy szans i zagrożeń (poprzez wskazanie między innymi mocnych i słabych stron) wynikającej z oceny stanu środowiska kulturowego miasta i uwarunkowań jego ochrony oraz realizowanej przez gminę polityki rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego.

Analiza SWOT jest podstawowym i powszechnie stosowanym narzędziem diagnostycznym w opracowaniach o charakterze strategicznym.

Nazwa metody pochodzi od skrótu słów angielskich: *Strengths* (atuty, silne strony), *Weaknesses* (słabości), *Opportunities* (możliwości, szanse), *Threats* (zagrożenia).

Analiza dotyczy zjawisk, problemów mogących wpłynąć na stan dziedzictwa kulturowego miasta. Atuty i słabości stanowią uwarunkowania o charakterze wewnętrznym, na który wpływ mogą mieć władze samorządowe, instytucje i organizacje, w tym firmy lokalne, a także mieszkańcy, natomiast szanse i zagrożenia dotyczą przede wszystkim uwarunkowań zewnętrznych, w znacznej mierze niezależnych od lokalnych decydentów.

Tabela 7

Analiza SWOT wg „Programu... na lata 2009-2012”

SILNE strony	SŁABE strony
<ul style="list-style-type: none"> - liczne obiekty i obszary o wartościach kulturowych - archeologiczne obiekty osadnictwa wczesnośredniowiecznego (grodziska w mieście i w Owidzu) - archeologiczne obiekty osadnictwa joannickiego - panorama średniowiecznego miasta lokacyjnego - zachowane w znacznym stopniu mury obronne z basztami - zachowany średniowieczny układ parcelacyjny - zachowana zabudowa historyczna: kościół gotycki, kamienice mieszczkańskie z XIX/XX w. na średniowiecznych piwnicach, detal architektoniczny i wyposażenie wnętrza części kamienic - zachowany zespół młynów, kanał młyński XIX w kontynuujący lokację średniowieczną - zachowane struktury przestrzenne dawnych zakładów przemysłowych - obiekty i miejsca świadczące o wielonarodowości tradycji i historii miasta - dawne świątynie: ewangelicka, żydowska - cmentarze różnych wyznań d. ewangelicki, żydowski, francuski (wojenny), katolickie - zespoły przestrzenne: Kocborowo, Stado Ogierów, Strzelnica 	<ul style="list-style-type: none"> - stosunek do zabytków, poziom świadomości i wiedzy społeczności - brak dobrych wzorców estetycznych - brak skuteczności dotychczasowych działań rewitalizacyjnych - panujące tendencje do likwidacji zabytku- kłopotu zamiast podjęcia prób jego ratowania - zła, niefachowa modernizacja obiektów zabytkowych- np. przekształcenia zewn. i wewn., zanik cech stylowych, zanik wyposażenia, niewłaściwe stosowanie technik budowlanych, niewłaściwa estetyzacja zabytków - brak wyspecjalizowanych kadr projektowych, nadzorujących - niewystarczające środki finansowe gminne oraz osób fizycznych - brak wykształconych mechanizmów finansowych zachęcających do restauracji - słaba promocja zabytków - słaba edukacja - mała aktywność społeczności lokalnej - brak dobrych zrealizowanych – zrewitalizowanych obiektów i zespołów w aspekcie społecznym, funkcjonalno-estetycznym i finansowym
<p><u>Wartości niematerialne :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - legenda i tradycja Zakonu Joannitów - tradycje narodowościowe - nazwy własne – świadkowie czasów minionych - kultura i sztuka ludowa Kociewia 	

- współpraca Muzeum Ziemi Kociewskiej z Muzeum Prus Wschodnich w Münster	
<u>Inicjatywy społeczności lokalnych</u>	
- Społeczny Komitet Zagospodarowania i Rewitalizacji Śródmieścia Starogardu	
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej	
- Bractwo Kurkowe	
- Starogardzkie Bractwo Rycerskie	

Źródło: Opracowanie własne –Justyna Czystek „Program Miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”

Tabela 8

SZANSE

- zabytek stymulatorem rozwoju gospodarczego
- zabytek elementem strategii rozwoju
- gmina mecenasem
- wzrost świadomości społecznej -promocja celowości ochrony zabytków
- współdziałal społeczności w tworzeniu programów ochrony
- współdziałal społeczności w procesie realizacji /programu ochrony zabytków /
- współpraca z dobrymi specjalistami – profesjonalistami- od projektu do realizacji
- efektywna współpraca nadzoru budowlanego i służb konserwatorskich
- promocja udanych realizacji, poprzez ukazanie całego procesu -od projektu do realizacji w tym:
 - efektu budowlanego
 - efektu estetycznego
 - efektu funkcjonalnego
 - podniesienie jakości życia
 - analizy finansowej / nakłady- efekty /
- edukacja społeczności / wszystkie grupy wiekowe/
- pozyskanie środków finansowych z różnych źródeł
- miejski program rewitalizacji

ZAGROZENIA

- świadomość obywateli – niska co do celowości ochrony zabytków
- brak środków finansowych na:
 - rewaloryzację
 - ochronę
 - dokumentację
 - zabezpieczenie
 - promocję
 - edukację
- napór inwestycyjny w obszarach cennych kulturowo, ingerujący w układ urbanistyczny historyczny,
- przekształcenie parcelacyjne/ wtórne podziały, zagęszczenia/
- brak wyspecjalizowanych fachowców i firm remontowo-budowlanych
- brak dobrego i konsekwentnego nadzoru konserwatorskiego
- zbyt słabe współdziałanie nadzoru budowlanego i służb konserwatorskich
- słabe mechanizmy promujące działania na rzecz ochrony, konserwacji i rewaloryzacji zabytków

Źródło: Opracowanie własne –Justyna Czystek „Program Miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”

Powyższa analiza jest podstawą dla wyznaczenia celów programu oraz w konsekwencji szczegółowych zadań. **Diagnoza ta, mimo iż sporządzona na potrzeby „Programu... na lata 2009-2012”, jest nadal aktualna.**

II. Ocena realizacji dotychczasowego „Programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009 - 2012”.

Dotychczasowy „Program ...na lata 2009-2012” brał pod uwagę ówczesny stan prawny dotyczący zabytków, ich ochrony oraz opieki nad nimi, uwzględniał obowiązujące dokumenty zarówno poziomu lokalnego (takie jak strategia rozwoju miasta, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obowiązujące plany miejscowe, lokalny program rewitalizacji) jak i dokumenty ponadlokalne poziomu regionalnego oraz krajowego.

W okresie po uchwaleniu „Programu...” zmianie uległy niektóre z dokumentów poziomu regionalnego (m. inn. uchwalono **zmianę planu zagospodarowania przestrzennego woj. pomorskiego** – grudzień 2009 r.), uchwalono aktualizację **programu opieki nad zabytkami dla woj. pomorskiego** (na lata 2011-2014- Uchwała Nr 91/11 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011r.) , jak i poziomu krajowego (**Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030** – przyjęta Uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r., opublikowana w Monitorze Polskim z dn. 27 kwietnia 2012 r. (M.P z 2012 r. poz. 252)

Nadal jednak nie sporządzono i nie uchwalono krajowego programu opieki nad zabytkami. Brak jest nadal jednoznacznie określonych kierunków oraz zadań w zakresie opieki nad zabytkami w skali kraju, co sprawia, że poszczególne jednostki samorządu terytorialnego (w tym miasto Starogard Gd.) mogą w rozbieżny sposób interpretować swoją rolę w zakresie działań ochronnych. Nie zostały także wyznaczone granice polityki prowadzonej przez organy administracji rządowej, w tym np. wojewódzkich konserwatorów zabytków.

Miasto Starogard Gdański sporządziło i uchwaliło miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący niemal cały obszar miasta w granicach administracyjnych (plan z 2010r. ze zmianą z 2012r), obejmując poprzez jego ustalenia ochroną obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków miasta Starogard Gdański z 2009 r. Tym samym zrealizowano jedno z istotniejszych zadań zapisanych w „Programie.... na lata 2009-2012”- objęto ochroną prawną (forma ochrony wynikająca z art. 7 pkt 4) ustawy) występujące na terenie miasta zabytki.

Oceny realizacji dotychczasowego programu dokonano na podstawie własnej analizy dostępnych materiałów i dokumentów wymienionych w pkt. 3 niniejszego opracowania.

W szczególności posłużono się zebranych przez Wydział Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta materiałami sporządzonymi na potrzeby sprawozdania z roku 2010 (z okresu 2 lat realizacji programu) oraz z lat 2011-2012, zbierającymi informacje o realizacji różnorodnych działań instytucji i organizacji z obszaru miasta, w tym jednostek podległych Urzędowi Miasta.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w cyklicznie opracowywanym i publikowanym na stronach internetowych miasta Raportcie o stanie miasta (ostatnia wersja dotyczy raportu za rok 2010) **brak jest jakichkolwiek informacji o programie opieki na zabytkami** oraz o efektach jego realizacji. Wskazana byłaby zmiana tego stanu, gdyż mogłoby to być jednym ze sposobów popularyzacji i promocji programu.

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji Programu i wyszczególnionych w jego ramach zadań przedstawiona została w załącznikach – 7 i 8. .

Generalna ocena realizacji „Programu...na lata 2009-2012” i wnioski do kolejnej edycji:

- w okresie 2009-2012 zrealizowano szereg działań, zadań związanych z „Programem...” bezpośrednio lub pośrednio, jednak przy ich realizacji zbyt rzadko pojawiała się informacja, że były to działania wynikające z „Programu...” bądź z nim związane
- realizowano, ze względu na ograniczone środki finansowe, głównie działania „miękkie”, nieinwestycyjne
- uregulowano kwestię ochrony prawnej zabytków poprzez sporządzenie i uchwalenie odpowiednich planów miejscowych (usankcjonowano w prawie miejscowym prawną ochronę zabytków nierejestrowych, archeologicznych, a także obszarowo - stref ochrony konserwatorskiej)

- zabrakło oficjalnego sprawozdania z realizacji „Programu...”, przedstawianego Radzie Miasta przez Prezydenta po dwuletnim okresie realizacji, mimo iż tego typu sprawozdanie sporządzono
- ze względu na zmianę charakteru prawnego (po nowelizacji ustawy o zabytkach z 2010 r.) gminnej ewidencji zabytków niezbędne jest zweryfikowanie dotychczasowej GEZ dla miasta, przeprowadzenie oceny wartości ujętych w niej obiektów, zwłaszcza tych, których nie objął nową ewidencją Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku, ewentualne wykreślenie niektórych obiektów o wątpliwych, dyskusyjnych walorach i niskiej wartości
- uznaje się za nadal aktualne główne cele i priorytety „Programu ...”, a także znaczną część zadań
- uzasadnione jest kontynuowanie większości zadań w nim wskazanych, zwłaszcza dotyczy to zadań wieloletnich, których zakładany horyzont czasowy przekraczał rok 2012, a także zadań których realizacji nie podjęto w wystarczającym stopniu lub nie podjęto w ogóle np. z powodu braku środków finansowych
- wskazane byłoby ściślejsze powiązanie niektórych działań programu z budżetem gminnym – pozwoliłoby to na skuteczniejszą, efektywniejszą ich realizację
- jako niewystarczającą oceniono promocję „Programu...” - niezbędne jest podjęcie energiczniejszych działań marketingowych i informacyjnych w celu rozpropagowania „Programu...”, najlepiej w formie systematycznych działań, aktualizowanych informacji na stronach internetowych, w publikacjach w lokalnej prasie itd., w cyklicznym „Raporcie o stanie miasta”
- potrzebne jest lepsze współdziałanie jednostek, wydziałów, osób w strukturze Urzędu Miasta, koordynacja ich działań, lepszy przepływ informacji oraz popularyzacja i promocja Programu w tych strukturach
- rozważenia wymaga jednoznaczne wyznaczenie w strukturach Urzędu Miasta osoby koordynatora działań w ramach „Programu...” i wyposażenie jej w odpowiednie uprawnienia, kompetencje, a także odpowiedniego budżetu na jego zadania
- Prezydent miasta nie powołał formalnie (np. odpowiednim zarządzeniem) na czas realizacji programu 2009-2012 Jednostki Koordynującej, stąd utrudnione było koordynowanie prac, a także ich monitorowanie

Zagrożenia dla zabytków Starogardu Gdańskiego wskazane w „Programie ... na lata 2009-2012” są **niestety nadal aktualne** (niska świadomość celowości ochrony zabytków, brak środków finansowych na różnorodne potrzebne działania w tym dokumentację, promocję, edukację, napór inwestycyjny, przekształcenia, postępująca degradacja ze względu na brak właściwego użytkowania i remontów, brak specjalistycznych wykonawców, niewystarczający nadzór konserwatorski, słabe współdziałanie nadzoru budowlanego i konserwatorów, słabe mechanizmy promujące, brak odpowiedniej współpracy przy realizacji programu opieki nad zabytkami w ramach jednostek samorządu gminnego, słabe wykorzystywanie funduszy zewnętrznych) .

Program opieki nad zabytkami na lata 2013-2016

CZĘŚĆ II – PROGRAMOWANIE

Objemuje fazę programowania – w której na podstawie wcześniejszych faz (poznawczej i diagnozy stanu) określa się priorytety i kierunki działań i zadań wraz z instrumentarium, zasadami finansowania oraz kryteriami oceny realizacji programu.

1. Założenia programowe. Cele i priorytety programu.

Założenia programu na kolejne lata 2013-2016 opracowano przyjmując, że program powinien być w kolejnym okresie kontynuacją dotychczasowych celów i priorytetów, przy zachowaniu zadań i instrumentów realizacji dotychczasowych, które okazały się nadal aktualne i warte kontynuacji. Opracowano je po skonsultowaniu z Wydziałem Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta, dotychczas odpowiedzialnym za realizację Programu.

1.1. Wstęp.

Krajobraz kulturowy to historia zapisana w przestrzeni, to świadectwo dokonań społeczności żyjących na danym obszarze. To dziedzictwo przeszłości – dobro wspólne. Jakość tej przestrzeni, dbałość o nią, to wyraz świadomości i odpowiedzialności społecznej. Zabytki, wraz ze środowiskiem przyrodniczym, tworzą przyjazną człowiekowi przestrzeń o wielkim gospodarczym potencjale. Umiejętne zarządzanie nim stymuluje rozwój gospodarczy.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy). Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Zachowane dziedzictwo kulturowe wyróżnia obszar miasta, określa jego atrakcyjność i tożsamość. Przyjęty przez Radę Miasta w formie uchwały gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. Powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Istotną sprawą w tych działaniach jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego i ochrony środowiska przyrodniczego.

Ochrona zabytków, aby była skuteczna, winna odbywać się przy współudziale samorządów, właścicieli i użytkowników zabytków oraz wspólnot lokalnych.

Program winien służyć rozwojowi gminy, poprawie stanu zachowania zabytków, eksponowaniu walorów krajobrazu kulturowego, zwiększeniu atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Winien też pomóc w aktywnym zarządzaniu tym specyficznym zasobem jakim są zabytki.

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminny. Realizacja tego programu odbywa się poprzez szereg działań gminy, które powinny doprowadzić do osiągnięcia zawartych w nim celów.

Wskazane w programie działania ukierunkowane są na poprawę stanu zachowania zabytków, ich adaptację i rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Efekty tych działań winny przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności miasta, podniesienia konkurencyjności oferowanych produktów turystycznych, a także do szerszego od dotychczasowego wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego.

Gminny program opieki nad zabytkami jest opracowywany na okres 4 lat.

Z realizacji programu Prezydent Miasta co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia Radzie Miasta.

1.2. Podstawa prawna sporządzania programu opieki nad zabytkami.

Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek Państwa i każdego obywatela (*art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 86 Konstytucji RP*).

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest **ustawa** z dnia 23 lipca 2003 r. **o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

Przy opracowywaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić następujące przepisy ww ustawy: art. 3, 4, 6, 7, 16 ust. 1, art. 17, 18, 19, 20, 21, 22 oraz art. 89.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7, ust. 1, pkt 9 **ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) określone zostały zadania własne gminy: „zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Istotne jest uwzględnienie także innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw.

1.3 Cele programu wg ustawy

Cele Programu Opieki nad Zabytkami określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art.87. 2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

- 1) *włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
- 2) *uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
- 3) *zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
- 4) *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
- 5) *podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
- 6) *określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
- 7) *podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami*

1.4. Priorytety i cele programu opieki nad zabytkami dla Starogardu Gdańskiego

Na podstawie przeprowadzonej w fazach poprzednich (poznawczej oraz diagnozy stanu) analizy istniejących materiałów oraz dokumentów o charakterze strategicznym i planistycznym, odnoszących się do Starogardu Gdańskiego, a także po rozpoznaniu stanu zasobów środowiska kulturowego, określić można końcowy zestaw wniosków do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Starogard Gdański.

I tak, z punktu widzenia polityki zapisanej w dokumentach wszystkich szczebli wynika, iż ochrona dziedzictwa kulturowego winna służyć rozwojowi społeczno – gospodarczemu miasta i regionu. Rozwój ten dotyczyć winien przede wszystkim funkcji turystycznych i związanych z kulturą, i jako taki, ma szansę na uzyskanie wsparcia ze strony programów centralnych i regionalnych, w tym – finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Jednocześnie integralnym elementem tych działań winna stać się kompleksowa rewitalizacja obszaru miasta, gdzie – w granicach tzw. obszarów zdegradowanych – zlokalizowana jest większość wartościowych elementów zasobu dziedzictwa.

Uznać także należy, iż problematyka ochrony obszarów i obiektów o walorach kulturowych jest dość dobrze osadzona we wszystkich poziomach dokumentów strategicznych sporządzonych dla miasta. Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej, i to zarówno na poziomie dokumentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (dokument z 2001r, zaktualizowany w 2005r, ze zmianą z 2009r, obecnie rozpoczęto prace nad aktualizacją- nową wersją dokumentu dla całego miasta w granicach administracyjnych), jak i w zapisach poszczególnych planów miejscowych (plany miejscowe obejmują niemal 100% powierzchni miasta i na ogół są aktualne, dla fragmentów obszaru miasta, które wymagają zmian podjęto prace planistyczne- uchwały inicjujące z czerwca 2012r.).

Analiza i ocena dotychczasowego „Programu... na lata 2008-2012” wykazała jego znaczną aktualność w zakresie diagnozy jak też ustalonych celów, priorytetów. Znaczna część wskazywanych działań warta jest kontynuacji w kolejnych latach.

W oparciu o cele określone w Ustawie, analizę dokumentów programowych i strategicznych, analizę SWOT – oceny krajobrazu kulturowego miasta Starogard Gdański, określono cele realizacji Programu Opieki nad Zabytkami.

Jako priorytet przyjęto:

Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie tożsamości miasta oraz aktywizację obywatelską, społeczną i zawodową mieszkańców

Priorytet realizowany będzie za pomocą celów głównych:

1. **Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.**
2. **Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.**
3. **Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego.**
4. **Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego.**
5. **Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego.**

Dla celów głównych określono kierunki działań i spodziewane efekty, możliwe do osiągnięcia w ich realizacji.

Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem programowym – gminnym. Realizowany jest w okresie czteroletnim. Jednakże obok zadań Programu wykonywanych w kolejnym okresie, tj w latach 2013-2016, miasto prowadzić będzie działania ciągłe związane z ochroną środowiska kulturowego, wynikające z wykonywania statutowych obowiązków, realizowanych strategii, innych programów. Są to działania długoterminowe, wykraczające poza czteroletni horyzont czasowy.

Pozwalają one na wykonywanie bieżących zadań i tworzą podstawy do wykonywania zadań przyszłych, możliwych do realizacji w następnych Programach, konstruowanych na kolejne lata.

2. Kierunki działań

Przyjęto na kolejny etap na lata 2013-2016 kierunki działań analogiczne jak w dotychczasowym programie, uznając je za nadal aktualne (wobec ich ogólnego charakteru)

Cel 1

Realizacja zadań własnych miasta w zakresie opieki nad zabytkami

Cel główny- strategiczny
Realizacja zadań własnych miasta w zakresie opieki nad zabytkami.

Kierunki zadań

1. Waloryzacja, ocena zasobów w zakresie dziedzictwa kulturowego, w tym ew. weryfikacja gminnej ewidencji zabytków.
2. Okresowa weryfikacja i uzupełnianie GEZ.
3. Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym i przy kształtowaniu środowiska – przy zmianach planów oraz w działaniach projektowych i realizacyjnych.
4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków.
5. Zapobieganie zagrożeniom które mogą spowodować uszczerbek dla zabytków.
6. Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków.
7. Bieżąca współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków

Spodziewane efekty, rezultaty

- 1) Powstrzymanie degradacji obszarów kulturowych, historycznych.
- 2) Utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego w mieście.
- 3) Podniesienie konkurencyjności miasta w regionie dzięki walorom kulturowym.
- 4) Aktualizacja ciągła danych o stanie i zachowaniu oraz użytkowaniu zabytków.
- 5) Pogłębienie współpracy z konserwatorem zabytków wojewódzkim, nadzorem budowlanym.

Cel 2

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel główny- strategiczny

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego miasta

(Ochrona materialnej i niematerialnej spuścizny miasta)

Kierunki zadań

1. Realizacja zapisów dotyczących ochrony wartości kulturowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i Studium uwarunkowań w odniesieniu do obiektów i obszarów stanowiących własność miasta.
2. Ochrona panoramy zespołu lokacyjnego miasta średniowiecznego
3. Ochrona architektonicznego-zróżnicowanego wyrazu poszczególnych przestrzeni miejskich / dzielnic, osiedli, przedmieść/

Spodziewane efekty, rezultaty

- 1) Zachowanie historycznie ukształtowanych przestrzeni miejskich
- 2) Ochrona obszarów pierwotnego osadnictwa na terenie miasta
- 3) Zachowanie powiązań funkcjonalno – przestrzennych
- 4) Zapewnienie warunków ekspozycji charakterystycznych obiektów i zespołów identyfikujących tożsamość miasta
- 5) Kompleksowa rewitalizacja obiektów i przestrzeni

Poprawa stanu jej zachowania i zahamowanie degradacji).

4. Opracowanie programu rewitalizacji dla poszczególnych wybranych fragmentów miasta.
5. Realizacja programu rewitalizacji „Lokalny Program Rewitalizacji”, jego uaktualnienie.
6. Przegląd i wytypowanie obiektów dla których należy opracować badania konserwatorskie, architektoniczne i archeologiczne współfinansowane przez miasto.
7. Promocja kontynuacji i wdrażania miejskiej tradycji budowlanej.
8. Sukcesywna wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonijnych w przestrzeniach historycznych, zwłaszcza w terenach stanowiących własność miasta.
9. Stworzenie zintegrowanego programu ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
10. Ochrona wartości przyrodniczych – w tym w szczególności doliny Wierzycy
11. Tworzenie kompleksowych i wieloletnich programów ochronnych w myśl unijnej zasady programowania
12. Zapobieganie degradacji zabytków: poprzez opracowanie modelu rewaloryzacji obszarów zdegradowanych np. dla wybranych „pilotażowych” fragmentów miasta.
13. Wspieranie działań propagujących ochronę zabytków.
14. Opracowanie zasad współpracy samorządu gminnego z właścicielami zabytków, zasad ew. dotacji budżetowych dla prac związanych z zabytkami.
15. Promocja i gratyfikacja „pro-zabytkowych” postaw.
16. Stała współpraca z konserwatorem zabytków w kwestii ochrony obiektów zabytkowych zagrożonych w istnieniu, interwencji w przypadku zagrożenia istnienia zabytku.
17. Uporządkowanie gospodarki zabytkowym zasobem mieszkaniowym i usługowym miasta (komunalnym).
18. Stworzenie oferty nieruchomości zabytkowych – do sprzedaży, dzierżawy osobom, które będą chciały sfinansować ich rewaloryzację, remont itd.
19. Poprawa stanu przestrzeni historycznych, terenów w strefach ochrony konserwatorskiej, zwłaszcza w centrum.
20. Monitorowanie stanu zabytków – ich zachowania i zabytkowych
- 6) Uzyskanie atrakcyjnych przestrzeni dla mieszkania, wypoczynku, pracy.
- 7) Poprawa estetyki rozwiązań, poprawa stanu przestrzeni.
- 8) Podkreślenie tożsamości poszczególnych przestrzeni miejskich
- 9) Ochrona środowiska życia człowieka jako sumy środowiska przyrodniczego i kulturowego
- 10) Uzyskanie możliwości finansowania i realizacji zintegrowanych programów ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w działaniach perspektywicznych
- 11) Poprawa stanu substancji zabytkowej
- 12) Ożywienie historycznych przestrzeni w śródmieściu
- 13) Podniesienie atrakcyjności miasta, a zwłaszcza jego centrum
- 14) Poprawa warunków zamieszkiwania i wypoczynku .
- 15) Wprowadzenie nowej architektury uzupełniającej, podnoszącej walory.
- 16) Poprawa stanu technicznego zabytków.
- 17) Ożywienie centrum historycznego.
- 18) Nadzór merytoryczny nad realizacją programu

- użytkowania.
21. Prowadzenie działań sanacyjnych w wybranych fragmentach miasta .
 22. Ustalenie zasad postępowania dot. zabytków przy realizacji umów sprzedaży, dzierżawy – np. obligujących do przeprowadzenia przez nabywców, dzierżawców, najemców niezbędnych prac konserwatorskich.
 23. Organizacja prac studialnych, konkursowych dotyczących zabudowy, zagospodarowania wybranych obszarów

Cel 3

Utrwalenie dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego

Cel główny – strategiczny	Kierunki zadań	Spodziewane efekty i rezultaty
Utrwalanie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacja i kształtowanie postaw promujących ochronę zabytków. 2. Wprowadzenie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do programu edukacji przedszkolnej i szkolnej, organizacja spotkań muzealnych, spacerów historycznych itp 3. Organizacja edukacji z problematyki ochrony środowiska kulturowego dla dorosłych 4. Organizacja konkursów promujących zabytkowe walory miasta 5. Organizacja konkursu – dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego 6. Utrwalenia w świadomości społecznej tożsamości kulturowej miasta 7. Udostępnienie wiedzy o mieście – historii, zasobach kulturowych 8. Wykorzystanie wartości kulturowych i elementów tożsamości kulturowej miasta w gospodarczym rozwoju miasta 9. Wspieranie artystycznej i lokalnej twórczości ludowej jako elementu tożsamości kulturowej miasta 10. Wspieranie i promowanie programów edukacyjnych uwzględniających: historię miasta, prezentację zasobu i walorów krajobrazu kulturowego miasta oraz 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Budowa i uzyskanie powszechnej akceptacji mieszkańców i ich zaangażowania w ideę ochrony zabytków 2) Wzmocnienie więzi z miejscem pochodzenia i zamieszkania. 3) Docenienie walorów zabytkowych miasta przez mieszkańców 4) Wychowanie nowych pokoleń świadomych konieczności ochrony środowiska kulturowego 5) Pogłębienie znajomości zasad ochrony środowiska kulturowego w społeczności miasta 6) Zrozumienie i akceptacja zasad ochrony środowiska kulturowego 7) Poszerzenie grona osób zainteresowanych ochroną środowiska kulturowego 8) Poprawa estetycznego wizerunku miasta 9) Poprawa stanu substancji zabytkowej 10) Ożywienie historycznych przestrzeni w śródmieściu 11) Pozyskanie sponsorów i partnerów zainteresowanych ochroną dziedzictwa. 12) Powstanie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta 13) Pozyskanie sponsorów na realizację prestiżowych przedsięwzięć.

poszczególnych zabytków.

11. Prezentacja, ekspozycja i udostępnienie zabytków o szczególnych wartościach: interesujących stanowisk i obiektów archeologicznych, układów przestrzennych, obiektów architektury i budownictwa, kształtujących krajobraz kulturowy, zabytków ruchomych, w tym dzieł sztuki, rzemiosła i sztuki ludowej.
12. Stała szeroka współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytkowych zasobów – szczególnie mieszkaniowych (wspieranie postaw pro – zabytkowych, doradztwo formalno – prawne, finansowe, specjalistyczne-konserwatorskie).
13. Zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa poprzez system zachęt finansowych oraz poprzez inwestycje w partnerstwie publiczno-prywatnym.
14. Uświadamianie i podkreślanie stymulującej roli zabytków w rozwoju gospodarczym.
15. Współpraca z ośrodkami akademickimi – wskazywanie tematów prac dyplomowych, prac studialnych i badawczych dot. środowiska kulturowego Starogardu Gd.
 - Opracowanie i wdrożenie systemu informacji o środowisku kulturowym miasta, w tym komputerowej bazy danych o zabytkach i środowisku kulturowym, informacji internetowych, stworzenie geoportalu miejskiego z informacjami dot. zabytków.
 - Opracowanie przewodnika – prezentującego historię i zabytki Starogardu
 - Organizacja wystaw tematycznych promujących tożsamość miasta
 - Organizowanie Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego
 - Wspieranie finansowe bądź rzeczowe szkolnych konkursów wiedzy o zabytkach
 - Promocja i popularyzacja wartości kulturowych miasta.
 - Tożsamość kulturowa miasta elementem marketingu.
 - Tworzenie oferty turystycznej opartej o walory kulturowe materialne i niematerialne miasta.
 - Przeznaczenie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu miasta na cele publiczne, np. muzeum,

Promocja wartości kulturowych miasta. .

- 1) Wykreowanie markowego produktu turystycznego opartego na walorach kulturowych miasta.
- 2) Ułatwienie dostępu do informacji o zabytkach i środowisku kulturowym.
- 3) Wykorzystanie danych do prac naukowych, promocyjnych, edukacyjnych.
- 4) Podniesienie konkurencyjności miasta.
- 5) Stworzenie propozycji wypoczynku dla mieszkańców i turystów, rozszerzenie oferty miasta w tej dziedzinie.
- 6) Poprawa wykorzystania i właściwego wykorzystania zabytków- poprzez ich wielofunkcyjność.
- 7) Podniesienie świadomości mieszkańców
- 8) Uzyskanie materiałów promujących miasto
- 9) Uatrakcyjnienie form propagowania właściwych postaw i zachowań wobec zabytków.
- 10) Poszerzenie kręgu osób zainteresowanych zabytkami

- obsługa ruchu turystycznego.
- Przygotowanie oferty nieruchomości miejskich przeznaczonych do sprzedaży inwestorom zainteresowanym działaniem w obszarach zabytkowych.
- Promocja dobrych wzorów, pozytywnych działań dotyczących zabytków i ich bezpośredniego otoczenia.
- Wspieranie wydawnictw prezentujących miasto i jego dziedzictwo .
- Organizacja konkursów związanych z zabytkami
- Ustanowienie nagród – dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego
- Popularyzacja tematyki w mediach (pras, radio, telewizja, Internet)
- Współpraca z LOT (Lokalna Organizacja Turystyczna)
- Współpraca z przedsiębiorcami, fundacjami , osobami fizycznymi
- Wspieranie organizacji społecznych, organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych i środowisk zajmujących się ochroną środowiska kulturowego
- Wyznaczenie tras turystycznych, spacerowych bazujących na zasobie zabytkowym miasta, odpowiednio oznakowanych (tablice, plansze, mapy) i wypromowanych

Cel 4 Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego

Cel główny strategiczny

Kierunki zadań

1. Wspieranie i inicjowanie powstawania pozarządowych organizacji wspierających ochronę środowiska kulturowego
2. Wspieranie właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych
 - nieruchomości
 - ruchomych
3. Wspieranie inicjatyw lokalnej społeczności w ochronie materialnej i niematerialnej tradycji
4. Wprowadzenie zasad współpracy w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego dla rewaloryzacji obszarów i obiektów zabytkowych.
5. Współfinansowanie oraz pomoc organizacyjna dot. prac badawczych i dokumentacyjnych w zagrożonych obiektach (ważnych dla miasta)

Spodziewane efekty i rezultaty

1. Pozyskanie aktywnych, świadomych partnerów do realizacji zadań ochrony środowiska kulturowego
2. Zwiększenie liczby osób zainteresowanych ochroną środowiska kulturowego
3. Pozyskanie społecznych Opiekunów Zabytków
4. Stworzenie przyjaznej atmosfery dla idei ochrony środowiska kulturowego
5. Pozyskanie materialnych pamiątek dotyczących historii miasta.

Cel 5 Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowegoCel główny –
strategiczny

Kierunki zadań

1. Przygotowanie programu zadań dla opieki nad zabytkami – dla stworzenia nowych miejsc pracy
2. Wspieranie i organizowanie prac porządkowych, remontowych i konserwatorskich przy obiektach zabytkowych
3. Pomoc w organizacji doskonalenia zawodowego – dla zawodów zanikających
4. Przygotowanie ofert inwestycyjnych dla obiektów zabytkowych.

Spodziewane efekty

1. Wzrost roli zabytków w stymulowaniu rozwoju gospodarczego
2. Pozyskanie miejsc pracy w obiektach zabytkowych
3. Pozyskanie i zachowanie zawodów zanikających, związanych np. z tradycyjną sztuką budowlaną
4. Podniesienie poziomu wykształcenia
5. Obniżenie bezrobocia
6. Organizacja i wsparcie prac ratowniczych i porządkowych przy zabytkach

3. Typy działań w ramach programu.

Analogicznie do poprzedniej wersji Programu dla Starogardu Gdańskiego, w niniejszym Programie, zaproponowano działania w dwóch grupach :

I grupa – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji,

Celem działań w pierwszej grupie jest:

- promocja wartości kulturowych miasta,
- wzmocnienie i utrwalenie wizerunku Starogardu Gdańskiego jako miasta zabytkowego o bogatej historii,
- przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego partnerstwa w realizacji programu Opieki nad Zabytkami, Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta (wskazana dalsza jego realizacja w kolejnym okresie po roku 2013) oraz zadań, zasad i konieczności prowadzenia ochrony środowiska kulturowego.
- poznanie zadań i zasad prowadzenia prac konserwatorskich zgodnie ze „sztuką..” i na profesjonalnym poziomie. Przygotowanie świadomego i aktywnego partnera tych działań.

II grupa – działania inwestycyjne.

Celem działań w drugiej grupie – działań inwestycyjnych, jest praktyczna realizacja wybranych zadań ochrony środowiska kulturowego w celu:

- fizycznej ochrony substancji zabytkowej,
- zdobycia doświadczeń,
- wypracowania wzorca i modelu współpracy,
- wskazania na gospodarczą rolę zabytku – stymulującego rozwój gospodarczy,
- wskazania działań powodujących tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni publicznych, warunków i jakości życia oraz wpływu tych działań na kształtowanie (w powszechnym odbiorze) wizerunku miasta i na jego promocję.

3.1. Zadania długoterminowe, ciągle – tj. zadania, których wykonanie i realizacja wykracza poza okres obowiązywania Programu Opieki nad Zabytkami

1. Realizacja zadań z zakresu opieki nad zabytkami wynikających z dokumentów strategicznych i programowych gminy.
2. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji, w tym po jego zaktualizowaniu na kolejne po 2013 lata.
3. Podejmowanie projektów związanych z rewitalizacją zabytkowych obiektów, zespołów, układów przestrzennych i przestrzeni publicznych.
4. Podejmowanie projektów i ich realizacji, zmierzających do ożywienia obiektów i miejsc zabytkowych / działań mających na celu poprawę jakości i warunków życia oraz jakości przestrzeni publicznej.
5. Realizacja zadań wynikających z przyjętej polityki przestrzennej określonej zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i polityki przestrzennej dotyczącej ochrony dziedzictwa kulturowego przyjętej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
6. Ochrona wartości zabytkowych historycznych układów przestrzennych.
7. Kontynuacja prac archeologicznych nad rozpoznaniem pradziejowej historii Starogardu i historii osadnictwa od czasów średniowiecznych.
8. Pozyskiwanie środków finansowych z budżetu państwa oraz programów UE na prowadzenie prac przy zabytkach.
9. Dofinansowanie z budżetu gminy prac konserwatorskich prowadzonych przy najcenniejszych dla miasta zabytkowych obiektach.
10. Przygotowanie właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych do pozyskiwania programowych funduszy na ochronę zabytków z UE.
11. Wspieranie i promowanie działań chroniących zabytki (w tym, zapewnienie informacji o zasadach finansowania, uwarunkowaniach prawnych oraz zapewnienie specjalistycznego doradztwa konserwatorskiego).
12. Sporządzenie dokumentacji oceniającej, waloryzującej zasób zabytkowy figurujący w dotychczasowej gminnej ewidencji zabytków z 2008r. Kontynuacja prac przy okresowej weryfikacji Gminnej Ewidencji Zabytków.
13. Sporządzanie opracowań studialnych na potrzeby zadań związanych z ochroną zabytków.
14. Inicjowanie i realizacja projektów mających na celu ochronę i promowanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.
15. Prowadzenie okresowych przeglądów oceniających stan zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych.
16. Prowadzenie okresowych przeglądów zabezpieczeń cennych obiektów zabytkowych na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktowych.
17. Prowadzenie bieżących prac porządkowych, zabezpieczających i pielęgnacyjnych na terenach stref ochronnych zabytkowych terenów zieleni.
18. Podejmowanie działań promocyjnych w celu znalezienia użytkownika / właściciela dla zdegradowanych obiektów, zespołów zabytkowych - stworzenie oferty inwestycyjnej, niezależnie od ich formy własności.
19. Monitoring działań remontowo – budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską i przy obiektach zabytkowych – wpisanych do rejestru zabytków, chronionych zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.
20. Promocja zabytkowych walorów miasta: krajobrazu kulturowego, obiektów i zespołów zabytkowych, działań kultywujących niematerialne tradycje.
21. Edukacja społeczna wszystkich grup wiekowych mieszkańców miasta.
22. Szkolenia zawodowe pracowników Urzędu Miasta zajmujących się problematyką ochrony środowiska kulturowego.
23. Tworzenie nowych miejsc pracy związanych z realizacją zadań inwestycyjnych przy obiektach zabytkowych.
24. Podejmowanie działań wspierających rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej w mieście.

3.2. Zadania szczegółowe- jednostkowe programu opieki nad zabytkami

L.P	Zadanie	Okres przygotowania	Uzasadnienie , uwagi
1.	Opracowanie zasad i podjęcie uchwały o trybie i warunkach dofinansowania prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych : 1/ wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości, 2/ objętych ochroną zapisami w mpzp*, 3/ figurujących w GEZ **	2013-2014	Wzmocnienie skuteczności ochrony zabytków. Poprawa estetycznego wizerunku zabytkowego miasta i poprawa warunków życia mieszkańców. Wsparcie procesu rewitalizacji. Stymulacja rozwoju gospodarczego
2.	Wystąpienie Prezydenta o wpisanie do rejestru zabytków nieruchomości następujących obiektów: 1. Ratusz 2. Budynek Urzędu Miasta 3. Budynek dawnego kasyna oficerskiego przy ul. Sobieskiego 14	2013-2014	Obecny budynek Urzędu Miasta – dawne Starostwo. Eklektyczny zespół zabudowy – zagrożony przekształceniami . Dzięki wpisowi do rejestru zabytków Ratusza i dawnego kasyna oficerskiego powiększa się szanse na uzyskanie niezbędnego finansowania na prace realizacyjne, inwestycyjne związane z wykorzystaniem i zabezpieczeniem obiektu . Wpis do rejestru zabytków nieruchomości wzmacnia ochronę prawną obiektu i umożliwi pozyskiwanie środków finansowych na prowadzenie prac przy obiekcie (zespołach)
3.	Podjęcie prac nad opracowaniem i realizacją programu remontów zabytkowych obiektów będących własnością gminy.	Program remontów – 2013-2014 2013-2016 Sukcesywnie podejmowane prace remontowe	Praktyczne i promocyjne wsparcie procesu rewitalizacji Wskazane współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi podległymi miastu oraz partnerami prywatnymi , w tym wspólnotami mieszkaniowymi
4.	Opracowanie z Powiatowym Urzędem Pracy, oferty prac sezonowych dla bezrobotnych mieszkańców miasta przy prowadzeniu bieżących prac porządkowych i zabezpieczających na obszarach zabytkowych.	2014-2015	Oferta winna dotyczyć głównie prac na terenach miejskich – zielonych, zaniedbanych bądź zdegradowanych, wymagających okresowych prac porządkowych bądź pielęgnacyjnych (dawne cmentarze, zielone tereny publiczne, „dzikie” zakole Wierzycy, zieleń uliczna, relikty zieleni historycznej, np. rejon dawnej Strzelnicy Miejskiej) Poprawa estetycznego wizerunku miasta, stworzenie miejsc pracy, ochrona zabytkowych terenów zielonych

* - Mpzp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

** - GEZ – Gminna Ewidencja Zabytków

3.3. Zadania jednostkowe do realizacji w latach 2013-2016

Zadania poniższe wyznaczono w oparciu o przyjęte kierunki działań, a także w wyniku konsultacji z Wydziałem Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta.

Z/1- Gminna Ewidencja Zabytków

Konieczna do prowadzenia polityki ochrony środowiska kulturowego. Ma na celu rozpoznanie wartości środowiska kulturowego, ocenę stanu jego zachowania i dokonujących się przekształceń. Obiekty figurujące w GEZ podlegają ochronie prawnej, muszą być ponadto uwzględnione w planach miejscowych.

Uzyskana wiedza wykorzystana winna być w działaniach: informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych miasta i przy realizacji miejskich polityk kierunkowych.

Zadanie	2013	2014-2015	2016 i dalsze lata
Gminna Ewidencja Zabytków	1. Opracowanie oceny, waloryzacji zasobu zabytkowego z wykorzystaniem dotychczasowej GEZ z 2008r 2. Ew. weryfikacja GEZ w konsultacji, porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku 3. Przedłożenie Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków GEZ do zaopiniowania. 4. Udostępnienie zweryfikowanej GEZ na stronach internetowych miasta oraz w formie geoportalu	1. Opracowanie zasad monitoringu obiektów w GEZ 2. Okresowa ocena zasobu, monitoring obiektów figurujących w GEZ 3. Opracowanie wniosków dotyczących stopnia zachowania i dokonujących się przekształceń dot. obiektów figurujących w GEZ	1. Okresowa ocena zasobu , monitoring obiektów figurujących w GEZ

Cel nr 1: Realizacja zadań własnych miasta w zakresie opieki nad zabytkami

Finansowanie: Urząd Miasta

Potencjalni partnerzy:

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Narodowy Instytut Dziedzictwa

Wykonawca zewnętrzny

Politechnika Gdańska Wydz. Architektury

Z/2 Centrum Informacji o Starogardzie Gdańskim /CIS/.

Powołanie instytucji (samodzielnej bądź wspólnej z innymi jednostkami, np powiatem), której celem jest gromadzenie wiedzy o Starogardzie Gdańskim, ze szczególnym uwzględnieniem historii, zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego, prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych na rzecz miasta.

Zakłada się:

- 1/ pozyskanie i udostępnienie kopii dokumentacji konserwatorskich dotyczących miasta – ewidencji zabytkowych zespołów i obiektów oraz innych istotnych dla miasta opracowań studialnych, wyników badań naukowych nad dziejami miasta;
- 2/ udostępnienie wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków, objętych ochroną zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz figurujących w GEZ;
- 3/ prezentowanie zadań miasta w zakresie ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- 4/ prezentowanie zasad i uwarunkowań ochrony środowiska kulturowego;
- 5/ organizację internetowego forum dyskusyjnego „O mieście...”; bądź portalu o zabytkach wzorem poznańskiego pn. „Otwarte zabytki”
- 6/ prowadzenie edukacji społecznej na rzecz miasta dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców.
- 7/ zebranie informacji, materiałów archiwalnych dotyczących dawnych opracowań planistycznych, praw miejskich, innych ważnych dokumentów obrazujących historię miasta
- 8/ nawiązanie współpracy z archiwami państwowymi, instytucjami naukowymi, uczelniami

Zadanie	2013-2014	2015	Po 2016
Centrum Informacji o Starogardzie Gdańskim	1. Opracowanie założeń programowych, harmonogramu prac nad tworzeniem zasobu 2. Tworzenie zasobu.	3. Udostępnienie zasobu w CIS 4. Uruchomienie strony internetowej 5. Uzupełnianie zasobu – kontynuacja prac	Kontynuacja działania CIS

Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego

Finansowanie; Urząd Miasta, Biblioteka Wojewódzka, Media , Reklamodawcy, Sponsorzy

Potencjalni partnerzy:

Biblioteka Miejska, Biblioteka Wojewódzka

Muzeum Ziemi Kociewskiej

Narodowy Instytut Dziedzictwa

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Lokalna Organizacja Turystyczna

Organizacje pozarządowe

Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim

Z/3 Promocja dziedzictwa kulturowego miasta.

Szczególną rolę w realizacji Programu odgrywa promocja miasta i jego zasobów kulturowych. Zadaniem jej jest utrwalenie w świadomości społeczności lokalnej wartości środowiska kulturowego, jego atrakcyjności, zasad ochrony, pobudzenie aktywności społecznej przy kreowaniu wizerunku miasta, realizacji zadań jego ochrony, a także możliwości pozyskania środków finansowych na prace konserwatorskie.

Zadanie	2013 – 2014 -2015	2016	działania coroczne, kontynuowane po 2016
Promocja miasta Starogard Gdański – stolica Kociewia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrwalenie w świadomości mieszkańców wizerunku miasta zabytkowego. 2. Współfinansowanie, finansowanie publikacji promujących miasto, np. <ul style="list-style-type: none"> - informatory turystyczne, - mapy miasta i okolic - opracowania historyczne - albumy prezentujące architekturę miasta - album fotograficzny „Starogard dawniej a dziś” - monografie sławnych mieszkańców miasta - osiągnięcia artystów, i twórców ludowych 3. Przygotowanie programu edukacji szkolnej i przedszkolnej. 4. Przygotowanie programu edukacji społecznej 5. Przygotowanie wydawnictw multimedialnych promujących miasto. 6. Przygotowanie i przeprowadzenie konkursu, akcji internetowej itp. pod hasłem „Opowiedz historię swojego domu” 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wydanie profesjonalnego przewodnika turystycznego 2. Organizacja pleneru malarskiego (przy założeniu, że część prac pozostanie własnością miasta i służyć będzie celom jego promocji) 3. Organizacja pleneru rzeźbiarskiego (przy założeniu jw) 4. Opracowanie założeń i współorganizacja festiwalu promującego markowy produkt - powstały w mieście lub regionie 5. Wydanie albumu o zasobach kulturowych miasta 6. Organizacja widowiska historycznego – ukazującego ważne wydarzenia historyczne i postaci. 7. Wydanie publikacji dot. najwartościowszych obiektów zabytkowych architektonicznych miasta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obchody rocznic historycznych 2. Obchody Dni Starogardu 3. obchody Dni Dziedzictwa Europejskiego 4. Organizacja imprez; sportowej, turystycznej, rekreacyjnej 5. Realizacja programu edukacji szkolnej i przedszkolnej 5. Realizacja programu edukacji społecznej 6. Opracowanie i organizacja konkursu na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego

Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego

Finansowanie: Urząd Miasta Reklamodawcy Sponsorzy

Potencjalni partnerzy:

Media publiczne i media lokalne, radio, prasa, telewizja

Lokalna Organizacja Turystyczna

Muzeum Ziemi Kociewskiej

Organizacje pozarządowe

Starogardzkie Centrum Kultury

Uniwersytet III-go Wieku
 Biblioteka publiczna
 Szkoły i przedszkola
 Politechnika Gdańska Wydział Architektury
 Uniwersytet Gdański
 Inne uczelnie wyższe
 Narodowy Instytut Dziedzictwa
 Pomorska Sieć Informacji Regionalnej
 Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
 Powiat Starogardzki
 Gmina Wiejska Starogard Gdański
 Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej
 Starogardzkie Bractwo Rycerskie
 Powiatowy Ośrodek Pracy Pozaszkolnej
 Instytut Kociewski

Z/4 Rynek – poprawa estetycznego wizerunku przestrzeni publicznej

Przebież Rynku, uważana jest przez mieszkańców za najważniejszy obszar w mieście⁴. Jest to przestrzeń publiczna, wizerunek miasta – jego wizytówka. Służyć ona winna mieszkańcom, stanowić swoisty identyfikator miasta i jakością zrewaloryzowanej przestrzeni zachęcać do kontynuowania tego typu działań w innych obszarach.

Zadania związane z rewaloryzacją przestrzeni Rynku mieszczą się w Lokalnym Programie Rewitalizacji

A8-4 Kompleksowe zagospodarowanie płyty Rynku

A8-5 Poprawa estetyki elewacji kamienic Rynku

Zadanie	2013-2014 -2015	2016	Po 2016
Poprawa estetycznego wizerunku przestrzeni publicznej	1. Realizacja projektu rewitalizacji Rynku wg LPR 2. Opracowanie projektu zasad kształtowania elewacji kamienic przyrynkowych.	1. Wdrażanie projektu- Cd. 2. Monitoring stanu zachowania i użytkowania 3. Ocena procesu wdrażania i jego efektywności	1. Kontynuacja zasad kształtowania miejskiej przestrzeni publicznej

Cel nr 1 Realizacja zadań własnych gminy

Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego

Finansowanie: realizatorzy programu rewitalizacji, budżet miasta, fundusze zewnętrzne

Potencjalni partnerzy:

Stowarzyszenie na rzecz Rewitalizacji

Właściciele obiektów zabytkowych

Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej
 Towarzystwo Urbanistów Polskich Oddział w Gdańsku
 Wojewódzki Konserwator Zabytków
 Firmy remontowo-budowlane
 Zarząd Budynków Komunalnych
 Mieszkańcy miasta
 Organizacje pozarządowe

Z/5 Ratusz – Międzynarodowe Centrum Spotkań Muzealnych

Formuła/nazwa zaproponowana przez Wydział Planowania i Urbanistyki Urzędu Miejskiego Starogardu Gdańskiego

Ratusz - najważniejszy budynek w mieście, niegdyś symbol i siedziba władz miejskich. W opinii znacznej części respondentów użytkowany jest niewłaściwie⁵. Około 50 % badanych uważa, że powinien być przeznaczony na cele kultury, nieco mniej, że także na rozrywkę – preferowana jest gastronomia. Wg mieszkańców Starogardu winien być wizytówką miasta, powinien żyć w ciągu dnia, ale i wieczorem. Obiekt w zapisach planów miejscowych proponowany jest do wpisania do rejestru zabytków. W celu umotywowania wniosków o dofinansowanie jego remontu i adaptacji na cele kultury konieczne jest wpisanie go do rejestru zabytków woj. pomorskiego. Wniosek winien złożyć właściciel nieruchomości. Celowym jest wykorzystanie nie tylko obecnie użytkowanych pomieszczeń Ratusza, lecz także średniowiecznych piwnic; przebadanie, wykorzystanie i wyeksponowanie średniowiecznych fundamentów.

Budynek służyć winien:

- promocji miasta i regionu
- prezentacji, promocji dokonań konserwatorskich miasta
- rozwojowi muzealnej współpracy międzynarodowej i regionalnej
- ożywieniu przestrzeni publicznej Rynku

Zadanie

Ratusz- Międzynarodowe Centrum Spotkań Muzealnych

2013-2014

1. Analiza wartości i stopnia zachowania budynku. Studium historyczne, badania architektoniczne
2. Opracowanie założeń programowych
3. Opracowanie założeń formalno- prawnych i harmonogramu działań
4. Pozyskanie partnerów
5. Pozyskanie środków finansowych

2015-2016

1. Realizacja projektu
2. Inauguracja działalności
3. Ocena realizacji projektu

Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego

Cel nr 5 tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego

Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego

Finansowanie : Muzeum Ziemi Kociewskiej, Muzeum w Munster, Muzeum w Ellingen , Fundacja Współpracy Polsko – Niemieckiej, realizatorzy programu

rewitalizacji

Potencjalni partnerzy:

Muzeum Ziemi Kociewskiej,
Muzeum w Munster,
Muzeum w Ellingen
Fundacja Współpracy Polsko – Niemieckiej ,
Realizatorzy programu rewitalizacji

Z/6 Rewaloryzacja/ rewitalizacja zabytkowego budynku mieszkalnego

Rewaloryzacja / rewitalizacja wybranego budynku mieszkalnego. Praktyczna realizacja partnerstwa publiczno – prywatnego, służąca wypracowaniu modelu tego typu działań w mieście, zdobycie doświadczeń oraz ich promocji.

Postulowane obiekty, wskazywane jako priorytetowe:

- budynki komunalne mieszkalne w obrębie Starego Miasta (w granicach LPR), w tym w rejonie ul. Rycerskiej
- budynek w rejestrze zabytków Hallera 22 (naprzeciwko poczty)
- budynek mieszkalny (komunalny) w zespole Młynów
- wybrane obiekty z ul. Kościuszki, ul. Chojnickiej – jako przykłady zabudowy dawnych przedmieść

Zadanie

Rewaloryzacja/ rewitalizacja budynku mieszkalnego

2013-2014

1. Opracowanie kryteriów wyboru i sposobu realizacji projektu.
2. Analiza zasobu, wskazania obiektów, wybór konkretnego obiektu.
3. Przygotowanie założeń programowych
4. Przygotowanie założeń formalno prawnych i finansowych
5. Wykonanie dokumentacji projektowej zadania

2015-2016

1. Realizacja projektu
2. Ocena realizacji projektu
3. Propagowanie realizacji partnerstwa publiczno – prywatnego
4. Wykorzystanie doświadczeń w planowaniu i realizacji analogicznych projektów w następnych okresach

Po 2016

1. Kontynuacja projektów w relacji partnerstwa publiczno – prawnego.

Cel: nr 1 Realizacja zadań własnych miasta w zakresie opieki nad zabytkami
Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego
Finansowanie : Urząd Miasta , Właściciel, Wojewódzki Konserwator Zabytków

Potencjalni partnerzy:

Wojewódzki Konserwator Zabytków
Prywatni inwestorzy, właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych
Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej
Społeczny Komitet Zagospodarowania i Rewitalizacji Śródmieścia Starogardu
Politechnika Gdańska Wydział Architektury i inne uczelnie wyższe

Z/7 Lokalny Program Rewitalizacji

(jest o nim informacja w działaniach długoterminowych)

Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2009-2013 wymaga aktualizacji w roku 2013, wpisuje się w Program Opieki nad Zabytkami, jest z nim spójny. Jest to niezależne działanie miasta, które rozpoczęto w 2006. roku. Aktualizacja programu została przyjęta uchwałą Rady Miasta do realizacji w dniu 25 czerwca 2008 roku, konieczna jest jego aktualizacja na kolejne lata i powiązanie z finansowaniem w kolejnych okresach programowania unijnego.

W ramach programu dotychczasowego w I etapie wybrano 32 projekty. Być może należy zweryfikować dotychczasowe wybory.

Szczególne powiązania z pozostałymi zadaniami programu opieki nad zabytkami dotyczą celów (nazwy i numeracja wg LPR) :

A2 Zachowanie i wykorzystanie walorów historyczno-kulturowych miasta

A2-1 Objęcie obiektów wartościowych ochroną przed rozbiórką lub dewastacją

A2-2 Wykorzystanie obiektów wartościowych do nowych celów z zachowaniem ich walorów kulturowych i zabytkowych

A5 Zagospodarowanie terenów przemysłowych (II etap)

A7 Zagospodarowanie terenów zielonych

A7-2 Zagospodarowanie terenów zielonych-Strzelnica, Francuska Górka- warto rozszerzyć na inne tereny, zwłaszcza w otoczeniu Wierzycy, w tym obszary ważne dla ekspozycji starego miasta

A8 Intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego Rynku

A8-1 (II etap)Uzupełnienie zabudowy

A8-2 Połączenie Rynku z parkiem przy Farze – zadanie mało realne , być może do rezygnacji

A8-3 Zagospodarowanie podziemi Rynku- zadanie mało realne , być może do rezygnacji

A8-4 Kompleksowe zagospodarowanie płyty Rynku

A8-5 Poprawa estetyki elewacji kamienic w Rynku i w jego otoczeniu

B2 Lepsze wykorzystanie walorów turystycznych miasta

B4 Wykorzystanie lokalnych tradycji kulturowych

B4-1 Upamiętnienie tradycji 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich

B4-2 Stworzenie punktu umożliwiającego gromadzenie pamiątek świadczących o historii i tradycji miasta

Szczegółowy wykaz zadań i projektów zawarty jest w opracowaniu LPR.

Żałożono finansowanie projektów :

ze środków budżetowych gminy, środków pochodzących funduszy unijnych, z innych źródeł budżetowych (samorząd powiatowy i wojewódzki, Skarb państwa) , środków partnerów prywatnych

Potencjalni partnerzy:

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Prywatni inwestorzy, właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych

Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej

Społeczny Komitet Zagospodarowania i Rewitalizacji Śródmieścia Starogardu
 Politechnika Gdańska Wydział Architektury
 Inne uczelnie wyższe
 Muzeum Ziemi Kociewskiej
 Zarząd Budynkami Mieszkalnymi

Z/8 Rewaloryzacja Cmentarza Żydowskiego

Zadanie	2013-2014	2015-2016
Rewaloryzacja cmentarza Żydowskiego	1. Nawiązanie współpracy z gminą żydowską (właściwą dla terenu) i organizacjami żydowskimi 2. Analiza wartości zachowanej przestrzeni. Wykonanie opracowań studialnych 3. Wykonanie projektu rewaloryzacji	Realizacja projektu
Cel nr 2 – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Cel nr 3 – Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego		
Finansowanie: Gmina miejska, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego, Wyznaniowa gmina żydowska, Stowarzyszenia żydowskie.		

Potencjalni partnerzy :

Urząd Miasta
 Gmina Żydowska
 Wojewódzki Konserwator Zabytków
 Fundacje i organizacje żydowskie

Z/9 Europejskie Dni Dziedzictwa

Europejskie Dni Dziedzictwa to wspólna inicjatywa Rady Europy i Unii Europejskiej. Jest to jedno z najważniejszych wydarzeń kulturalnych mające na celu szeroko pojętą edukację historyczną i kulturalną, promowanie regionalnego dziedzictwa z ukazaniem jego bogactwa oraz przypomnienia o wspólnych korzeniach kultury europejskiej. Koordynatorem Dni Dziedzictwa Kulturowego z ramienia Rady Europy jest od 2006 roku EUROPA NOSTRA, europejska federacja zajmująca się ochroną dziedzictwa kultury.

W celu propagowania dziedzictwa kulturowego miasta i powiatu zaleca się organizację Dni Dziedzictwa Kulturowego. W dniach tych „otwiera” się dla zwiedzających niedostępne na co dzień obiekty, ukazując ich kulturowe walory. Prezentuje się kolekcje, zbiory zabytków ruchomych, dokonania kultury

materialnej i niematerialnej lokalnych społeczności. Prezentacjom tym zazwyczaj towarzyszą widowiska historyczne, koncerty, występy zespołów. Program i formuła obchodów lokalnych jest każdorazowo programem autorskim miasta, z wykorzystaniem hasła aktualnego na dany rok.

Partnerzy: Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe, Muzeum Ziemi Kociewskiej, Izby regionalne, Biblioteki, Parafie rzymsko – katolickie, Narodowy Instytut Dziedzictwa

Finansowanie: Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim

4. Realizacja programu

4.1. Realizator programu.

Program realizowany jest przez Prezydenta Miasta.

Opracowany program podlega opiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a po uchwaleniu podlega publikacji w dzienniku urzędowym.

Program realizowany jest w okresie czteroletnim. Po dwóch latach Prezydent składa Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji programu, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art. 87. 3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Program powinien być powiązany z innymi działaniami prowadzonymi lub inspirowanymi przez Prezydenta Miasta oraz Urząd Miasta i inne jednostki organizacyjne działające na terenie miasta. Wskazane jest zaangażowanie wielu partnerów, w tym partnerów prywatnych, nieinstytucjonalnych.

4.2. Instrumentarium.

Realizator Programu wykorzystuje do jego realizacji następujące instrumenty:

Typ	Rodzaj instrumentu
Prawne	Instrumenty prawne, wynikające z przepisów stosownych Ustaw (np. dot. ustawy o podatkach i opłatach lokalnych), rozporządzeń wykonawczych, dokumentów wydawanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zapisów uchwalonego Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013 które będzie po roku 2013 aktualizowane ;
Koordynacyjne	Wynikające z programów określających politykę państwa i woj. pomorskiego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Programy określające politykę państwa i województwa w przedmiotowym zakresie, strategię rozwoju społeczno – gospodarczego / plany rozwoju lokalnego, programy rozwoju infrastruktury, programy ochrony środowiska przyrodniczego, programy prac konserwatorskich, studia, analizy, koncepcje, umowy, porozumienia, współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, organizacjami wyznaniowymi
Finansowe	Dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe, zbiórki społeczne, programy finansowane z funduszy europejskich np. programy operacyjne, programy w ramach inicjatywy „JESSICA” itp.
Społeczne	Edukacja kulturowa, informacja, komunikacja , współpraca z organizacjami społecznymi, fundacjami, osobami fizycznymi
Kontroli	Monitoring stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego Aktualizacja baz danych dotyczących stanu zachowania obiektów zabytkowych (w ramach gminnej ewidencji zabytków)

Wskazane jest aby władze miasta:

- zdobyły poparcie społeczne dla prowadzonych działań;
- nawiązały współpracę z gminą wiejską oraz powiatem w celu realizacji wspólnych zadań dotyczących dziedzictwa kulturowego, a także wspólnej promocji Kociewia;

- nawiązały stałą współpracę z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami zainteresowanymi programem, działającymi na terenie miasta;
- nawiązały współpracę z zainteresowanymi inwestorami prywatnymi, partnerami społecznymi i gospodarczymi w celu przeprowadzenia przedsięwzięć publiczno-prywatnych związanych z ochroną zabytków, rewitalizacją obszaru miasta.

Realizacja programu odbywać będzie się poprzez wykonywanie przyjętych zadań, w oparciu o obowiązujące przepisy prawa oraz w realiach instrumentów prawno-ekonomicznych, stosownie do posiadanych kompetencji oraz stosownie do możliwych do pozyskania środków finansowych (ważne są tu regulacje dotyczące finansów publicznych, ograniczające możliwości bezpośredniego działania samorządu).

5. Metody wdrażania i oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.

5.1. Wdrażanie

Program wdrażany będzie przez Prezydenta Miasta Starogard Gdański. Prezydent wyznaczyć może Koordinatora projektu.

Wdrażanie odbywać się będzie przy współpracy Wydziałów Urzędu Miasta, jednostek budżetowych miasta, Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, właścicieli obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, instytucji dla których opieka nad zabytkami jest działalnością statutową, osób fizycznych i prawnych.

Prezydent / Koordynator/ zapewni:

- przepływ informacji pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za realizację zadań
- zorganizuje forum wymiany informacji i doświadczeń
- określi zasady prowadzenia monitoringu wdrażania poszczególnych zadań
- wykona ocenę stopnia realizacji celów programu i określi szczegółowe kryteria oceny realizacji po czterech lata wdrażania programu oraz w przedziałach cząstkowych /np. corocznych lub w okresie dwuletnim/

5.2. Zasady oceny realizacji Programu. Monitoring.

Celem monitoringu jest zbieranie informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu Ochrony Zabytków na każdym etapie jego wdrażania. Stanowi on podstawę oceny uzyskanych efektów oraz formułowania ewentualnych wytycznych i propozycji zmian dla kolejnych edycji Programu.

Proces monitorowania będzie polegał na przyglądaniu się zmianom, jakie zachodzą w wyniku realizacji danych zadań, na analizie zebranych danych i opracowaniu stosownych raportów oraz podejmowaniu inicjatyw warunkujących pozytywną ich realizację. Wskazane byłoby także rejestrowanie wszelkich uwag i postulatów zgłaszanych w trakcie realizacji programu przez mieszkańców, uczestników poszczególnych projektów.

Na podstawie zebranych informacji będzie można opracować dla potrzeb: Prezydenta, Rady Miasta i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dwuletnie sprawozdania z realizacji programu oraz ocenę realizacji programu, sporządzaną w okresie czteroletnim.

Zakłada się, że ocenę taką sporządza Jednostka Koordynująca/ wskazana lub powołana przez Prezydenta/m i przedstawia Prezydentowi Miasta. Prezydent przedstawi wyniki z realizacji programu Radzie Miasta. Oceny realizacji programu, powinny stanowić punkt wyjścia do opracowania kolejnego programu/ kolejnej jego edycji. Obowiązek ten wynika z art. 87 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zgodnie z cytowaną ustawą, Prezydent Miasta winien przedstawiać Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji Programu w cyklu dwuletnim.

Sprawozdanie to może zostać przedstawione także Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, w celu wykorzystania wniosków z niego np. przy opracowywaniu aktualizacji i oceny realizacji wojewódzkiego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Przykładowe kryteria, które mogą być zastosowane do oceny realizacji zadań i celów Programu.

1. Potwierdzenie wykonania mpzp dla obszaru miasta
2. Potwierdzenie realizacji zadań LPR (Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013 i na kolejne lata wg aktualizacji dokumentu);
3. Potwierdzenie prowadzenie prac nad opracowywaniem planów Rewitalizacji dla wybranych obszarów
4. Określenie liczby szkoleń dla pracowników Urzędu Miasta dotyczących ochrony środowiska kulturowego
5. Dokonanie okresowej oceny aktualności gminnej ewidencji zabytków.
6. Określenie ilości obiektów zabytkowych, stanowiących własność gminy objętych działaniami zabezpieczającymi
7. Określenie efektów i ilości kontroli sprawdzających stan utrzymania i użytkowania obiektów objętych ochroną konserwatorską
8. Potwierdzenie opracowania szkolnych i przedszkolnych programów edukacyjnych
9. Potwierdzenie ilości przeprowadzonych lekcji muzealnych
10. Potwierdzenie opracowania programu edukacyjnych dla właścicieli obiektów zabytkowych, ich użytkowników oraz mieszkańców miasta
11. Potwierdzenie udostępnienia bazy danych o historii miasta i jego zabytkach
12. Potwierdzenie ilości wypożyczeń książek związanych z ochroną zabytków, dokumentacji konserwatorskiej itp.
13. Określenie rodzaju i ilości konkursów dotyczących problematyki ochrony środowiska kulturowego
14. Określenie ilości uczestników w konkursie na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego
15. Określenie ilości spotkań i prezentowanych tematów dotyczących poznania i ochrony środowiska kulturowego miasta
16. Potwierdzenie opracowania harmonogramu spotkań i prezentowanej problematyki z przedstawicielami służb konserwatorskich
17. Ocena stopnia wykorzystania mediów do przedstawiania problematyki ochrony środowiska kulturowego
18. Potwierdzenie ilości wydanych publikacji: map, informatorów, przewodników, albumów i innych
19. Potwierdzenie ilości zorganizowanych widowisk historycznych, imprez sportowo-rekreacyjnych, koncertów itp.
20. Potwierdzenie ilości powstałych stowarzyszeń pozarządowych, Społecznych Opiekunów zabytków
21. Ilość podjętych remontów obiektów zabytkowych
22. Ilość wniosków składanych przez właścicieli o wpisanie obiektu do rejestru zabytków
23. Potwierdzona ilość dotacji celowych na remont obiektów zabytkowych
24. Potwierdzenie stworzenia informacji turystycznej

5.3. Źródła finansowania

Obowiązek dbania o stan zabytków, w tym ponoszenie nakładów na prace konserwatorskie spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych, także gminach / art.61 Ustawy Prawo budżetowe, art. 5 i 71 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, art.7 ust.1 pkt 9 Ustawy o samorządzie gminnym.

Środki finansowe dla realizacji programu

Program finansowany może być ze środków budżetowych: województwa, samorządu, państwa, środków UE i funduszy prywatnych.

Są to:

- środki własne budżetu gminy;
- budżet samorządu województwa –np. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauracyjne, roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy;
- środki znajdujące się w gestii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli dot. realizacji zadań z zakresu kultury i sztuki;
- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych;
- dochody własne instytucji kultury; finanse osób fizycznych, prawnych, organizacji pozarządowych-stowarzyszeń, fundacji, wyznaniowych osób prawnych
- środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach ogólnokrajowych programów
- kredyty bankowe zaciągane przez Miasto na realizację określonych celów i inwestycji; w tym także dla przedsięwzięć publiczno-prywatnych związanych z rewitalizacją
- zyski z działalności statutowej i gospodarczej;
- odsetki z kont i rachunków bankowych;
- dotacje i fundusze celowe rządowych i poza rządowych programów pomocowych;
- składki i zbiórki publiczne i finansowane ze środków ludności;
- fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej, związane z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe, m.inn. Regionalny Program Operacyjny
- inne środki przewidziane prawem.

Ze środków budżetowych zasadnicze znaczenie mają:

5. Środki Generalnego Konserwatora Zabytków;
6. Środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
7. Środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
8. Środki Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – Fundusz na remont i konserwacja obiektów sakralnych;
9. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (finansowanie zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz finansowania publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego);
10. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, w tym np. inicjatywa „JESSICA” i programy sektorowe.

Rada Miasta w drodze uchwały może określić corocznie wysokość wydatków na ochronę środowiska kulturowego, w tym na realizację Programu Opieki nad Zabytkami.

Przykładowo w 2012 r. Sejmik Woj.Pom. podjął uchwałę dot. przyznania dotacji na prace restauratorskie, konserwatorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków na Pomorzu (Źródło: str internetowa woj.pom.), podobne inicjatywy samorządu miasta byłyby jak najbardziej wskazane.

Wydatki na realizację zadań inwestycyjnych, w tym:

- zadania inwestycyjne związane z ochroną zabytków stanowiących własność komunalną (np. prace remontowo-budowlane, konserwatorskie, związane z konserwacją i pielęgnacją zieleni zabytkowej)
- zadania inwestycyjne wprowadzone do gminnych programów przyjętych przez Radę Miasta uchwałami tejże Rady (np. objęte Lokalnym Programem Rewitalizacji, programami rozwoju lokalnego, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej itp.) wprowadzone zostaną do rocznych i wieloletnich planów inwestycyjnych.

Finansowane z budżetu gminy mogą i powinny być ponadto inne, nieinwestycyjne działania, w tym takie jak np. prace studialne, badawcze, dokumentacyjne, konkursy, działania promocyjne, edukacyjne itd.

Celowym byłoby określenie poziomu- wysokości planowanego przez miasto dofinansowania zadań zakresu opieki nad zabytkami (np. % w corocznym budżecie miejskim), a także ustalenie, opracowanie zasad udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach. Przede wszystkim dotyczyć to może zabytków wpisanych do rejestru zabytków (tych dla Starogardu Gdańskiego jest stosunkowo niewiele), ale także innych, np. figurujących w ewidencji zabytków i wskazywanych do ochrony ustaleniami planów miejscowych.

Należałoby także opracować zasady dofinansowania z budżetu gminy zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami podmiotów, które prowadzą działalność kulturalną, takich jak np. muzeum, izby tradycji (np. realizowane przy szkołach), biblioteki, stowarzyszenia, organizacje turystyczne itp.

Możliwości pozyskania środków zewnętrznych

Informacje o możliwości pozyskania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami zawarte są na podanych poniżej stronach internetowych (informacja aktualna na koniec czerwca 2008 – wymaga aktualizacji):

- Informacje na temat programów operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dostępne są na stronie internetowej www.mkidn.gov.pl
- Informacje dotyczące sposobów finansowania dostępne są na stronie internetowej Narodowego Centrum Kultury www.regiony.nck.pl.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich dostępny jest na stronie internetowej www.minrol.gov.pl
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki dostępny jest na stronie internetowej www.mrr.gov.pl
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko dostępny jest na stronie internetowej www.mrr.gov.pl.
- Informacje dotyczące możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym znajdują się na stronie internetowej www.partnerstwopublicznoprywatne.info/ustawa_ppp.php

6. Działania perspektywiczne na okres po 2016

Wykorzystując doświadczenia Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2009-2012 kolejnej edycji oraz 2013-2016 po realizacji założonych w nim zadań i ich ocenie, sformułowane zostaną wnioski do dalszych prac przewidzianych na kolejne lata.

Niezmiennie pozostaną w większości kierunki działań i zadania długoterminowe. W tej grupie znajdują się głównie działania związane z kontynuacją realizacji zadań wskazanych w obecnym Programie (np. z zakresu partnerstwa prywatno – publicznego, realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, poprawy estetyki miejskich przestrzeni publicznych).

Biorąc pod uwagę rozpoznane dotychczas wartości środowiska kulturowego oraz cele stojące przed zadaniami ochrony środowiska i „utrwalania tożsamości kulturowej miasta” już teraz można wskazać na kierunki przyszłych działań.

Szczególnie ważne dla miasta będą:

1. **Rozpoznanie, badanie i prezentacja materialnej kultury starogardzkiego mieszczaństwa.**
2. **Rozpoznanie, badanie, zachowanie (uratowanie w wielu przypadkach) i prezentacja dorobku z zakresu kultury technicznej**

Starogard przez wieki rozwijał się jako lokalny ośrodek rzemiosła. W XIX wieku stał się ważnym w Regionie ośrodkiem przemysłowym. Ten charakter miasta widoczny jest w jego strukturze przestrzennej. Strukturze po części zdegradowanej, przekształcającej się, która wymaga rewaloryzacji. Obok materialnych wartości niezwykle istotna jest dokumentacja myśli technicznych i dokonań z zakresu jej realizacji. Zaleca się podjęcie działań:

- 1/ dokumentujących krajobraz kulturowy miasta
- 2/ dokumentujących techniczne wyposażenie dawnych zakładów przemysłowych
- 3/ dokumentowanie kultury materialnej i niematerialnej społeczności miasta:
 - mieszczańskiej
 - robotniczej.

Celowym i wartościowym wydaje się podjęcie działań nad utworzeniem lapidarium – technicznego wyposażenia dawnych zakładów przemysłowych.

Ponadto interesujące byłoby utworzenie ekspozycji/muzeum/izby regionalnej prezentującej zachowane wartości materialnej kultury miasta – np. wnętrza, stroje, meble.

Nośną w skali Regionu, a także biorąc pod uwagę kontakty europejskie miasta i spodziewane kontakty międzynarodowe (w kontekście Międzynarodowego Centrum Spotkań Muzealnych) pozostawać będzie historia i dokonania Zakonu Joannitów na Ziemi Starogardzkiej.

Zestawienie proponowanych dalszych działań:

Zadania do realizacji w latach 2013-2016	Okres dalszy
Z/1 Gminna Ewidencja Zabytków	Okresowa weryfikacja
Z/2 Centrum Informacji o Starogardzie	Kontynuacja
Z/3 Promocja dziedzictwa kulturowego miasta	kontynuacja
Z/4 Rynek poprawa estetycznego wizerunku przestrzeni publicznej	Kontynuacja realizacji wypracowanych zasad
Z/5 Ratusz – Centrum Międzynarodowych Spotkań Muzealnych	kontynuacja
Z/6 Rewaloryzacja/rewitalizacja zabytkowego budynku mieszkalnego	kontynuacja
Z/7 Lokalny Program Rewitalizacji	kontynuacja
Z/9 Europejskie Dni Dziedzictwa	Działania coroczne

Dalsze propozycje działań na lata po roku 2016 :

1. Rewaloryzacja przestrzenno – architektoniczna parku w Kocborowie
2. Organizacja lapidarium wyposażenia technicznego zakładów, stworzenie ekspozycji muzealnej w obiekcie przemysłowym .
3. Organizacja ekspozycji kultury mieszczańskiej i robotniczej miasta.

4. Rewitalizacja przedmieść – Gniewskiego, Chojnickiego

Warto wrócić także do pomysłów z programu na lata 2009-2013 niezrealizowanych z racji skromnych środków finansowych. Przykładem może być pomysł ożywienia **zespołu Stado Ogierów-Strzelnica Miejska (zadanie Z/6 wg programu na lata 2009-2013)**

Zespół Stada Ogierów (zespół cenny pod względem zabytkowym: zachowany układ przestrzenny, architektura obiektów, po części wyposażenie wnętrz) powstał pod koniec XIX wieku, atrakcyjnie położony. Wpisany w atrakcyjny przyrodniczo krajobraz. Położony na skraju kompleksu leśnego, w sąsiedztwie dawnej Strzelnicy Miejskiej.

Wartości przestrzenne i przyrodnicze predysponują go do rozwoju turystyki kwalifikowanej: całorocznej i weekendowej, organizacji wystaw, widowisk, plenerów, konkursów itp. Zespół wymaga działań inwestycyjnych – związanych z rewaloryzacją przestrzeni i zabudowy, zabudowy służącej celom hodowli, sportu i rekreacji (np. nowej ujeżdżalni) oraz funkcji mieszkaniowej i hotelowej. Konieczne są także nakłady na urządzenie i utrzymanie muzealnej ekspozycji zabytkowych powozów i uprzęży. W planowanym przedsięwzięciu zasadne jest planowanie działalności sportowo – rekreacyjnej i kulturalnej wykorzystującej potencjał obu zespołów: Stada Ogierów i dawnej Strzelnicy Miejskiej (w projekcie planu miejscowego jest to fragment terenów sportowo-rekreacyjnych o charakterze ogólnomiejskim).

Zespół: Stada Ogierów i Strzelnicy Miejskiej, w powiązaniu z sąsiednimi terenami leśnymi oraz nowoprojektowanymi terenami rekreacyjno-wypoczynkowymi może stać się sportowo rekreacyjną wizytówką miasta, wykorzystywaną w działaniach promujących miasto oraz stymulatorem rozwoju gospodarczego, miejscem tworzenia nowych miejsc pracy i ochrony znikających zawodów (w tym związanych z tradycjami końskimi, np. produkcja kopii bryczek, powozów itp.), poligonem doświadczeń konserwatorskich i promocji tych działań. W obszarze objętym zadaniem odbywać mogłyby się różnego rodzaju imprezy plenerowe, w tym cykliczne wpisujące się w ustalone kalendarium, plenery, wystawy, zawody sportowo-rekreacyjne.

Zespół Stado Ogierów - Zespół przestrzenny wpisany do rejestru zabytków nieruchomych.

Zespół zabytkowych uprzęży i powozów wpisany do rejestru zabytków ruchomych.

Zespół dawnej Strzelnicy Miejskiej przy ul. Mickiewicza - proponowany był w 2008r do wpisania do rejestru zabytków.

Potencjalni partnerzy: Ministerstwo Rolnictwa, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Bractwo Kurkowe Muzeum Ziemi Kociewskiej, Lokalna Organizacja Turystyczna, Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim, Nadleśnictwo Starogard Gdański, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Stado Ogierów Starogard Gdański

7. Materiały wyjściowe do aktualizacji programu, podstawa opracowania programu.

Przy aktualizacji „Programu opieki nad zabytkami...” wykorzystano następujące materiały:

- Dotychczasowy „**Program opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012**” – opracowanie „Dom” Sp. z o.o. Starogard Gdański, 2009, opublikowany na stronach internetowych http://www.starogard.pl/pl/dokumenty/program_opieki_nad_zabytkami
- Uchwała Nr XXXIII/300/2008 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 26 listopada 2008 r. (publikacja w Dz. Urz. Woj. Pom. z 06.02.2009 Nr 18, poz 18)
- Gminna ewidencja zabytków dla miasta Starogard Gdański – wrzesień 2009r., jako podstawa dla w/wym „Programu ...”
- www.starogard.pl/pl/dokumenty/program_opieki_nad_zabytkami
- przepisy ustaw i rozporządzeń dotyczących opieki na zabytkami, w tym w szczególności ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, ze zm.), w szczególności nowelizacja z dnia 18 marca 2010 r. – Dz. U. Nr 75, poz. 474
- **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030** – przyjęta Uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r., opublikowana w Monitorze Polskim z dn. 27 kwietnia 2012 r. (M.P z 2012 r. poz. 252)
- Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami – tezy do programu z 2004r.- zatwierdzone przez Ministra Kultury, projekt programu z 2005r., program **nie uchwalony dotąd**
- Program opieki na zabytkami województwa pomorskiego na lata 2011-2014 – uchwalony Uchwałą Nr 91/V/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011r
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego (uchwalona Uchwałą Nr 587/XXV/05 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 r.), opublikowana;
- Strategia rozwoju województwa pomorskiego 2020 – projekt do konsultacji społecznych , wersja marzec 2012 r.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego – uchwalony Uchwałą Nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Woj.Pom. z dnia 26 października 2009r., Dz. Urz. Woj. Pom. z 2009r. Nr 172, poz. 3361 oraz strona internetowa
- Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Pomorskiego na lata 2004 - 2013 (przyjęta Uchwałą Nr 587/XXXV/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego w dniu 18 lipca 2005 r.)
- **Wojewódzka ewidencja zabytków dla miasta Starogard Gdański** – wg strony internetowej WUKZ w Gdańsku, w tym rejestr zabytków nieruchomości
- **Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018** (opracowana w styczniu 2008 r.), uchwalona Uchwałą Nr XXIII/217/2008 Rady Miejskiej Starogardu Gdańskiego z dnia 14 maja 2008 r
- **Raport o stanie miasta, 2010**– opracowanie cykliczne sporządzane przez Wydz. Rozwoju UM, zamieszczone na stronach internetowych miasta Starogard Gdański
- **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starogard Gdański** – uchwalone Uchwałą Nr XXXVIII/353/2005 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 07 grudnia 2005r., ze zmianą wg Uchwały Nr XLVI/400/2009 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 30 września 2009 r.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na obszarze miasta, w szczególności Mppz dla miasta Starogard Gdański uchwalony Uchwałą Nr LXIII/547/2010 z dnia 28 października 2010 r.- Dz. Urz. Woj. Pom. z 2010r. Nr 161 poz.3268, ze zmianą wg Uchwały Nr XXIII/196/2012 z dnia 28 marca 2012 r. opublikowaną w Dz. Urz. Woj. Pom. z 2012 r.

- **aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Starogard Gdański na lata 2008 - 2013**, LPR uchwalony w dniu 25 czerwca 2008 r., Projekt opracowany pod kierunkiem dr hab. inż arch Piotra Lorensa, Politechnika Gdańska oraz Towarzystwo Urbanistów Polskich o/Gdańsk
- Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013 - **Uchwała Nr XLIX/437/2009 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 21 grudnia 2009 r.**
- Strategia Rozwoju Powiatu Starogardzkiego - dokument sporządzony i uchwalony w 2002 r.
- Problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego - Poradnik dla planistów i samorządów lokalnych, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa 2011.
- „Gminny program opieki nad zabytkami - poradnik metodyczny” opracowany przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
- Raport z badań socjologicznych wykonany w ramach prac nad aktualizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji Starogardu Gdańskiego- opracowanie dr Małgorzaty Dymnickiej, Politechnika Gdańska oraz Towarzystwo Urbanistów Polskich o/Gdańska, styczeń-czerwiec 2008r.
- „Prawna ochrona zabytków nieruchomych w Polsce”, autor - Katarzyna Zalesińska, Oficyna Wolters Kluwer Business. Warszawa, 2010
- **Materiały zebrane przez Wydział Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta dotyczące realizacji dotychczasowego programu opieki nad zabytkami dla miasta Starogard Gdański – z okresu lat 2009-2012**
- **Sprawozdanie z realizacji „Programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012” sporządzone przez Wydz. Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta Starogard Gdański**

Przypisy:

1 Wg starej numeracji WKZ

2 Wg ewidencji z 2003- było 666 obiektów, po roku 2008 ubył 1 obiekt- został wyburzony, obecnie: 621 obiektów

3 Dla miasta Starogard ze względu na obowiązujący plan miejscowy praktycznie dla całego miasta wszystkie obiekty figurujące w dotychczasowej ewidencji zabytków z 2008r uwzględniono i objęto ochroną na podstawie ustaleń planów miejscowych.

4 Raport z badań socjologicznych wykonanych w ramach aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Starogardu Gdańskiego – dr Małgorzata Dymnicka, Politechnika Gdańska, czerwiec 2008r.

5 Raport z badań socjologicznych wykonanych w ramach aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Starogardu Gdańskiego – dr Małgorzata Dymnicka, Politechnika Gdańska , czerwiec 2008r

III.ANEKSY, ZAŁĄCZNIKI

Aneksy pełnią rolę informacyjną i zawierają m. innymi wykazy zabytków, o których mowa w treści Programu.

Zał. 1 – wykaz zabytków figurujących w wojew. ewidencji zabytków – wg WKZ w Gdańsku 2011

Zał. 2 – wykaz zabytków w GEZ miasta Starogard Gd. – 2008

Zał. 3 - Spis: „Białych Kart” dla miasta Starogard Gd.

Zał. 4 - karty zielone dla miasta Starogard Gd. - Wykaz

Zał. 5- Karty cmentarzy dla miasta Starogard Gd. - Wykaz

Zał. 6 – Strefy ochrony archeologicznej dla miasta Starogard Gd.- Wykaz

Zał. 7 – Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012 za lata 2009-2010

Zał. 8- Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012 za lata 2011-2012 (do k. czerwca 2012)

Ilustracje graficzne do Programu (analogiczne jak dla edycji 2009-2012) - dostępne na stronie internetowej miasta Starogard Gdański

Opinie dot. Programu... na lata 2013-2016

Opinia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku- pismo nr 5120-13/572-3/2012 z dnia 10.10.2012r.

Opinia Narodowego Instytutu Dziedzictwa Oddział Terenowy w Gdańsku – pismo z dnia 28.09.2012r.

gmina
Starogard
Gdański m.

WYCIĄG Z WYKAZU WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
data sporządzenia wykazu - 05.05.2011 r.

1

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
1	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	2	willa z założeniem ogrodowym, ob. dwa bud. mieszkalne
2	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	4	kamienica
3	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	7	kamienica
4	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	8	kamienica
5	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	9	kamienica z oficyną i bud. gosp.
6	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	11	kamienica
7	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Al. Wojska Polskiego	30	kamienica, w parterze biblioteka
8	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Boczna	3	Baszta Narozna
9	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Bohaterów Getta		Cmentarz żydowski z aleją
10	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Browarowa		miejskie mury obronne ciąg północny, Browarowa - Wodna
11	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka		park miejski
12	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka		Most Chojnicki
13	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	1	Skład Białawów i Konfekcji Bracia Gumieński
14	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	3	kamienica
15	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	5	dom mieszkalny
16	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	7	kamienica
17	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	8	kamienica
18	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	11	dom mieszkalny
19	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	14	dom mieszkalny
20	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	17	budynek mieszkalny
21	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	17a	budynek mieszkalny
22	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	36	budynek mieszkalny
23	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	41	budynek mieszkalny
24	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	64	budynek mieszkalny
25	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chojnicka	71	budynek mieszkalny
26	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Chopina	10	bud. mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r., ob. Mieszkalny
27	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Derdowskiego	8	budynek mieszkalny
28	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Derdowskiego	8	budynek gospodarczy
29	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Droga Owidzka	7	budynek mieszkalny
30	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gdańska	4	budynek mieszkalny
31	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gdańska	6	Urząd Miasta
32	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gdańska	7	kamienica czynszowa
33	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gdańska	8	dom mieszkalny
34	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gimnazjalna	5	budynek mieszkalny
35	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gimnazjalna	6	dom mieszkalny
36	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gimnazjalna	7	dom mieszkalny
37	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gimnazjalna	14	dom mieszkalny
38	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gimnazjalna	17	dom mieszkalny
39	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gimnazjalna	19	dom mieszkalny
40	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Gimnazjalna	21	dom mieszkalny
41	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	1	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
42	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	2	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
43	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	3	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
44	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	4	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
45	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	5	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
46	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	6	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
47	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	7	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.

źródło WUOZ

gmina
Starogard
Gdański m.

WYCIĄG Z WYKAZU WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
data sporządzenia wykazu - 05.05.2011 r.

2

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSKO-WOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
48	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	8	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
49	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	10	budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30 XX w.
50	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Grunwaldzka	18	budynek mieszkalny
51	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera		Baszta Otwarta
52	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	1	Kościół p.w. Św. Mateusza
53	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	7	Baszta Bramy Gdańskiej
54	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	17	Poczta
55	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	22	kamienica czynszowa
56	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	23	kamienica
57	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	25	kamienica
58	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	27	szpital SS Eltzbietanek, ob. Dom Pomocy Społecznej
59	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	27a	kościół, kaplica szpitalna, ob. bud. gosp.
60	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	26/28	willa miejska, ob. Państwowy Zakład Ubezpieczeń PZU
61	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	29	kamienica
62	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	30	bank
63	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	32	biblioteka
64	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	34	szkoła
65	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	34	budynek gospodarczy w zespole gimnazjum pruskiego
66	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	34a	sala gimnastyczna
67	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	36	kaplica w zespole gimnazjum pruskiego
68	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Hallera	37	kamienica
69	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów		cementarz katolicki
70	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów		kościół cmentarza katolickiego
71	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów	4	Szkoła Podstawowa nr 3
72	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Jagiello		bud. tech. stacji uzdatniania wody
73	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kanałowa	17	Stajnie w zespole pałacowym
74	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kanałowa	19	bud. gosp. w zespole pałacowym
75	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kanałowa	19-21	brama wjazdowa w zespole pałacu
76	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kanałowa	21	pałac Wiechetów
77	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		budynek mieszkalny w zespole osady administr. Lasów Państwowych - Leśniczówka
78	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		obora w zespole osady administr. Lasów Państwowych
79	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		stodoła w zespole administr. Lasów Państwowych
80	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kolejowa	2	dom mieszkalny (kamienica)
81	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kolejowa	5	Dworzec PKP
82	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kolejowa	5	magazyn w zespole dworca
83	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	17	starostwo powiatowe
84	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	28	szkoła muzyczna
85	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	29	dom mieszkalny (kamienica)
86	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	30	sąd
87	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	32	dom mieszkalny
88	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	35	dom mieszkalny
89	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	40	dom mieszkalny
90	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	44	dom mieszkalny
91	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	46	dom mieszkalny
92	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki 47 / Sobieskiego 2		dom mieszkalny (kamienica)
93	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościszki	52	dom mieszkalny

źródło WUOZ

gmina
Starogard
Gdański m.

WYCIĄG Z WYKAZU WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
data sporządzenia wykazu - 05.05.2011 r.

3

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSKO-WOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
94	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościuszki	63	dom mieszkalny (kamienica)
95	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościuszki	65	Szkoła Podstawowa nr 5
96	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościuszki	112 / 114	hala fabryczna, ob.Pomorska Wyższa Szkoła (dawniej "Elektron")
97	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościuszki	116	budynek rzeźni I
98	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościuszki	117	huta szkła gospodarczego
99	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościuszki	117	administracja huty szkła gospodarczego
100	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kościuszki	131	budynek mieszkalny
101	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kryzana	4	budynek mieszkalny
102	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kryzana	6	budynek mieszkalny
103	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kryzana	6	budynek gospodarczy
104	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kryzana	8	budynek mieszkalny
105	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kryzana	10	budynek mieszkalny
106	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Kryzana	12	budynek mieszkalny
107	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Krzywa		miejskie mury obronne ciąg południowy, ul. Krzywa
108	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	9	dom mieszkalny
109	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	10	dom mieszkalny
110	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	11	dom mieszkalny
111	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	19	dom mieszkalny
112	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	22	willa
113	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	23	dom mieszkalny
114	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	34/36	dom mieszkalny (bliźniak)
115	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Lubichowska	82	dom mieszkalny
116	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	2	budynek mieszkalny jednorodzinny
117	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	4	budynek mieszkalny
118	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	12	"Strzelnica" restauracja
119	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	założenie przestrzenne Stada Ogierów
120	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	stajnia nr 4 w zespole zabudowy Stada Ogierów
121	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	bud. gosp. przy kuźni w zespole zabudowy Stada Ogierów
122	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	trafostacja w zespole zabudowy Stada Ogierów
123	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	brama główna w zespole zabudowy Stada Ogierów
124	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	"Mała stajnia" z kuźnią, powozownią i szorownią w zespole zabudowy Stada Ogierów
125	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	ujeżdźalnia w zespole zabudowy Stada Ogierów
126	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	stodola drewniana w zespole zabudowy Stada Ogierów
127	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (14)	stajnia nr 2 w zespole zabudowy Stada Ogierów
128	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (15)	stajnia nr 3 w zespole zabudowy Stada Ogierów
129	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (21)	bud. gosp. - pralnia w zespole zabudowy Stada Ogierów
130	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (21)	bud. gosp. - stolarnia, magazyn w zespole zabudowy Stada Ogierów
131	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (24)	stajnia nr 1 w zespole zabudowy Stada Ogierów
132	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13a	bud. administracyjny w zespole zabudowy Stada Ogierów
133	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13a	bud. gosp. w zespole zabudowy Stada Ogierów
134	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13b	bud. Mieszkalny dyrekcyjny - "Palacyk" w zespole zabudowy Stada Ogierów
135	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13c	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
136	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13c	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
137	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13d	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów

źródło WUOZ

gmina
Starogard
Gdański m.

WYCIĄG Z WYKAZU WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
data sporządzenia wykazu - 05.05.2011 r.

4

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
138	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13d	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
139	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13e	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
140	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13e	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
141	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13f	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
142	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13f	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
143	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13g	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
144	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13g	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
145	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13h	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
146	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13h	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
147	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13i	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
148	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13i	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
149	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13j	bud. mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
150	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13j	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
151	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13k	kantyna i pom. gościnne w zespole zabudowy Stada Ogierów
152	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13k	bud. gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
153	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13l	bud. mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów
154	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	13l	bud. mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów
155	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	14	bud. mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów
156	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Mickiewicza	14	bud. inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów
157	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Norwida	4	mieczarnia wraz z działką
158	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Ogrodowa	8	budynek mieszkalny
159	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Owidzka	12	willa
160	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Owidzka		cmentarz ewangelicki
161	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Owidzka		aleja drzew
162	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Paderewskiego	3	kamienica
163	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Paderewskiego	5	kamienica
164	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Paderewskiego	6	koszary tzw. Białe, ob. bud. Usługowo-biurowy
165	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Paderewskiego	7	kamienica czynszowa
166	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Paderewskiego	8	budynek mieszkalny
167	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Paderewskiego	10	kamienica z oficyną
168	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Paderewskiego	11	koszary wojskowe
169	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Parkowa	9	budynek mieszkalny
170	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Pelplińska	1	budynek mieszkalny
171	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Pelplińska	3	willa miejska, po 1945 przedszkole ob. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
172	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Piłsudskiego	3	dom mieszkalny
173	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Piłsudskiego	3	oficyna
174	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Piłsudskiego	6	dom mieszkalny
175	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Podgórna	5	kamienica
176	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Pomorska	4a	kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha
177	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Północna	1	kamienica
178	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Prusa		park w założeniu dworsko-folwarcznym Hermanowo
179	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Przedmieście	1	budynek mieszkalny, budynek gospodarczy
180	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Przy Młynie	1	budynek mieszkalny w zespole młyna
181	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Przy Młynie		stolarnia w zespole zabudowań młyna

źródło WUOZ

gmina
Starogard
Gdański m.

WYCIĄG Z WYKAZU WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW
data sporządzenia wykazu - 05.05.2011 r.

5

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSKO-WOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
182	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rycerska	1	kamienica
183	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rycerska	2	synagoga, ob. dom handlowy Wincent
184	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rycerska	3	dom mieszkalny
185	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	1	ratusz
186	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	2	kamienica
187	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	3,4	kamienica
188	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	5	kamienica
189	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	7	kamienica
190	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	8	kamienica
191	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	10	kamienica
192	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	11	kamienica
193	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	12	kamienica
194	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	12A	kamienica
195	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	14	kamienica
196	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	15	kamienica
197	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	16	kamienica
198	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	17	kamienica
199	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	18	kamienica
200	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	20	kamienica
201	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	21	kamienica
202	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	22	kamienica
203	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	23	kamienica
204	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	25	kamienica
205	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	30	kamienica
206	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	31	kamienica
207	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	33	kamienica
208	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	34	kamienica z oficyną
209	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	35	kamienica z oficyną
210	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	36	kamienica z dwiema oficynami
211	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	37	kamienica
212	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Rynek	38	kamienica
213	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sadowa	2	wieża ciśnieni
214	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sambora	7	dom mieszkalny
215	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sambora	9	budynek mieszkalny
216	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	2	dom mieszkalny
217	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	7	dom mieszkalny
218	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	8	dom mieszkalny
219	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	9	kamienica czynszowa
220	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	10	budynek mieszkalny wielorodzinny
221	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	11	dom mieszkalny
222	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	12	budynek mieszkalny wielorodzinny
223	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	14	kamienica
224	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	16	dom mieszkalny
225	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	18	Wojskowa Komenda Uzupełnień
226	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	19	kamienica czynszowa
227	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	20	kamienica
228	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	21	kamienica
229	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	22	kamienica
230	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	23	kamienica
231	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	25	willa
232	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sikorskiego	26	internat

źródło WUOZ

gmina
Starogard
Gdański m.

WYCIĄG Z WYKAZU WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
data sporządzenia wykazu - 05.05.2011 r.

6

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSKO-WOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
233	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Wilkenhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA
234	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Wilkenhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA - fuzlownia
235	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Wilkenhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA - garaż lokomotywek
236	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Wilkenhausen Tow. Akcyjne, ob. Destylarnia Sobieski SA - magazyn 2
237	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	3	budynek mieszkalny w zespole Destylarni Sobieski SA
238	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	zespół Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych wraz z wszystkimi obiektami, układem urbanistycznym, ogrodzeniem murem od południa i zielenią ozdobną
239	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	crmentarz szpitalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Kocborowie
240	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	kościelnia (kaplica)
241	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	kuchnia i pralnia szpitala
242	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	warsztaty i kotłownia szpitala
243	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 25 Szpitala w Kocborowie
244	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 3 (2) Szpitala w Kocborowie
245	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 7 (5,6,8) Szpitala w Kocborowie
246	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 17 (20,9,12) Szpitala w Kocborowie
247	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 11 (10) Szpitala w Kocborowie
248	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon rozrywek Szpitala w Kocborowie
249	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	bud. administracyjny szpitala w Kocborowie
250	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	wieża ciśnienia szpitala w Kocborowie
251	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 13 (16,14,15) Szpitala w Kocborowie
252	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 19 (18) Szpitala w Kocborowie
253	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7	pawilon nr 21 (24,22,23)
254	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	24 i 24a	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
255	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	dwór w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, po 1945 budynek administracyjny
256	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	gozp. rolnicze - mur z bramą
257	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	stajnia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. stajnia koni sportowych
258	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	obora w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek inwentarski
259	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	kuchnia ze stolarnią w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem
260	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	kurnik w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy
261	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	spichlerz d. remiza, w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy
262	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	obora w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem
263	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	wozownia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem
264	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7b	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
265	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7c i 7d	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
266	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7e	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
267	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7f	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
268	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7g	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
269	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7h	dom mieszkalny szpitala w Kocborowie
270	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	7i	budynek mieszkalny "dom ogrodnika" w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem
271	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska		park szpitalny

źródło WUOZ

gmina
Starogard
Gdański m.

WYCIĄG Z WYKAZU WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW
data sporządzenia wykazu - 05.05.2011 r.

7

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSKO-WOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
272	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	20	budynek mieszkalny
273	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Skarszewska	22	budynek mieszkalny
274	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Słowackiego	2	budynek mieszkalny
275	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sobieskiego	6a	szkoła podstawowa
276	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sobieskiego	11	kamienica
277	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sobieskiego	12	Miejski Dom Kultury
278	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sobieskiego	14	biblioteka
279	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sobieskiego	17	dom mieszkalny
280	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sucharskiego	4	budynek mieszkalny
281	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Sucharskiego	4	budynek gospodarczy
282	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Szewska		miejskie mury obronne ciąg zachodni, od Baszty Narożnej do rejonu ul. Krzywej
283	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Tczewska	1	kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny wraz z działką przykościelną
284	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Tczewska	3	biuro parafialne
285	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Tczewska	14	młyn
286	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Tczewska	14	ogrodzenie mlyna
287	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Tczewska	14	Luszczarnia ryżu- Zakłady Zbożowo Młynarskie ob. płatkarnia
288	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Tczewska	22	dwór w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, ob. budynek mieszkalny PGM
289	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Wodna		miejskie mury obronne - ciąg wschodni >Basztowa - Wodnac
290	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Wodna	8	Baszta Młyńska
291	starogardzki	Starogard Gdański m.	Starogard Gdański	Zbiewska	8	willa z relikami ogrodu, ob. leśniczówka

POMORSKI
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Gdańsku
dr Maria Kwapińska

Załącznik 2

WYKAZ zabytków w Gminnej Ewidencji zabytków miasta Starogard Gdański- 2008

Lp	NR REJESTRU	Miejscowość	Ulica	Numer domu	Nazwa obiektu
1	0020-0000067	Starogard Gdański	Boczna	3	Baszta Narożna / Muzeum Ziemi Kociewskiej
2	0029-0000068	Starogard Gdański	Bohaterów Getta		Cmentarz żydowski z aleją, obecnie nieczynny
3	0023-0000096	Starogard Gdański	Browarowa		Miejskie mury obronne ciąg północny, Browarowa - Wodna
4	0031-0000096	Starogard Gdański	Browarowa	3	dom mieszkalny
5	0659-0000299	Starogard Gdański	Chojnicka	1	Skład Bławatów i Konfekcji Bracia Gumińscy, ob. Dom Handlowy Rolnik
6	0033-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka		park miejski
7	0034-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka		Most Chojnicki
8	0042-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	11	kamienica
9	0044-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	13	kamienica
10	0045-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	14	kamienica
11	0046-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	17	Budynek mieszkalny
12	0047-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	17a	Budynek mieszkalny
13	0048-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	19	Budynek mieszkalny
14	0050-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	23	Budynek mieszkalny
15	0052-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	26	Budynek mieszkalny

16	0054-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	28	Budynek mieszkalny
17	0035-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	3	kamienica
18	0057-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	32	Budynek mieszkalny
19	0058-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	34	Budynek mieszkalny
20	0059-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	35	Budynek mieszkalny
21	0060-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	36	Budynek mieszkalny
22	0062-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	38	Budynek mieszkalny
23	0064-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	40	Budynek mieszkalny z oficyną
24	0065-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	41	Budynek mieszkalny
25	0066-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	42	Budynek mieszkalny
26	0067-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	43	Budynek mieszkalny
27	0069-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	45	Budynek mieszkalny
28	0071-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	48	Budynek mieszkalny
29	0619-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	5	kamienica
30	0072-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	50	Budynek mieszkalny
31	0073-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	52	Budynek mieszkalny
32	0074-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	54	Budynek mieszkalny z oficyną
33	0076-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	58	Budynek mieszkalny z oficyną
34	0620-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	59	Budynek mieszkalny, oficyna
35	0077-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	60	Budynek mieszkalny
36	0079-0000124	Starogard Gdański	Chojnicka	61C	Budynek mieszkalny
37	0080-0000124	Starogard	Chojnicka	62	Budynek mieszkalny

38	0087-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	63A	Budynek mieszkalny
39	0082-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	64	Budynek mieszkalny
40	0083-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	66	Budynek mieszkalny
41	0084-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	69	Budynek mieszkalny z oficyną
42	0038-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	7	kamienica
43	0085-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	70	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
44	0086-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	71	Budynek mieszkalny
45	0039-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	8	kamienica
46	0040-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	9	kamienica
47	0037-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka	6	kamienica
48	0036-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka (róg: ul. Spichrzowa)	4	kamienica
49	0253-0000271	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka 13 tył		Kamienica
50	0053-0000124	Gdański Starogard Gdański	Chojnicka 27/ Lubichowska 2		Budynek mieszkalny
51	0089-0000125	Gdański Starogard Gdański	Chopina	10	Budynek mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r., ob. mieszkalny
52	0091-0000125	Gdański Starogard Gdański	Chopina	12	Budynek mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r., ob. mieszkalny
53	0090-0000125	Gdański Starogard Gdański	Chopina	8	Budynek mieszkalny dwurodzinny w kolonii domów robotniczych z 1920 r., ob. mieszkalny
54	0088-0000125	Gdański Starogard Gdański	Chopina 1/ Sportowa		Kolumna Transportu Sanitarnego
55	0092-0000132	Gdański Starogard Gdański	Dąbrowskiego	12	Budynek mieszkalny
56	0097-0000133	Starogard	Derdowskiego	10	Budynek mieszkalny

		Gdański			
57	0093-0000133	Starogard Gdański	Derdowskiego	6	Budynek mieszkalny
58	0094-0000133	Starogard Gdański	Derdowskiego	7	Budynek mieszkalny
59	0095-0000133	Starogard Gdański	Derdowskiego	8	Budynek mieszkalny
60	0096-0000133	Starogard Gdański	Derdowskiego	8	Budynek gospodarczy
61	0098-0000165	Starogard Gdański	Droga Owidzka	7	Budynek mieszkalny
62	0113-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	20	Willa
63	0104-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	1	Kamienica
64	0112-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	14	Willa, obecnie budynek mieszkalno - usługowy
65	0105-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	4	Budynek mieszkalny dla pracowników fabryki tytoniu Goldfarba, ob. Budynek mieszkalny wielorodzinny
66	0106-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	4	Budynek gospodarczy
67	0114-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	41	Budynek mieszkalny
68	0107-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	6	Urząd Miasta
69	0108-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	6	Budynek gospodarczy Urzędu Miasta
70	0109-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	6	ogrodzenie przy Urzędzie Miasta
71	0110-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	7	Kamienica
72	0115-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	72	Budynek mieszkalny
73	0111-0000176	Starogard Gdański	Gdańska	8	dom mieszkalny
74	0121-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	14	Budynek mieszkalny
75	0120-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	11	kamienica
76	0122-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	15	Budynek mieszkalny
77	0123-0000190	Starogard	Gimnazjalna	17	kamienica

		Gdański			
78	0124-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	17a	oficyna
79	0125-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	19	Budynek mieszkalny wielorodzinny
80	0126-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	21	Budynek mieszkalny wielorodzinny
81	0116-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	5	Budynek mieszkalny
82	0117-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	6	willa
83	0118-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	7	kamienica
84	0119-0000190	Starogard Gdański	Gimnazjalna	9	Budynek mieszkalny
85	0128-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	10	Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. "Grunwaldzka"
86	0607-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	2	Budynek mieszkalny wielorodzinny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. - "Grunwaldzka"
87	0132-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	20	Budynek mieszkalny
88	0608-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	3	Budynek mieszkalny wielorodzinny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. - "Grunwaldzka"
89	0609-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	4	Budynek mieszkalny wielorodzinny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. - "Grunwaldzka"
90	0610-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	5	Budynek mieszkalny wielorodzinny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. - "Grunwaldzka"
91	0611-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	6	Budynek mieszkalny wielorodzinny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. - "Grunwaldzka"
92	0612-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	7	Budynek mieszkalny wielorodzinny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. - "Grunwaldzka"
93	0613-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	8	Budynek mieszkalny wielorodzinny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. - "Grunwaldzka"
94	0127-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	1	Budynek mieszkalny w zespole zabudowy osiedla z lat 30. XX w. "Grunwaldzka", ob. Miejskie Przedszkole Publiczne

95	0129-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	13	Kamienica
96	0130-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	16	Budynek mieszkalny
97	0131-0000217	Starogard Gdański	Grunwaldzka	18	Budynek mieszkalny
98	0021-0000220	Starogard Gdański	Hallera		Baszta Otwarta, przy kościele św. Mateusza
99	0133-0000220	Starogard Gdański	Hallera	1	Kościół parafialny (farny) p.w. św. Mateusza, rzym.-kat.
100	0137-0000220	Starogard Gdański	Hallera	10	Kamienica
101	0138-0000220	Starogard Gdański	Hallera	12/12a	Budynek mieszkalny, oficyny nr 12, 12a, sklep
102	0139-0000220	Starogard Gdański	Hallera	15	Kamienica
103	0140-0000220	Starogard Gdański	Hallera	17	Poczta
104	0134-0000220	Starogard Gdański	Hallera	2	Kamienica
105	0141-0000220	Starogard Gdański	Hallera	20	Kamienica
106	0142-0000220	Starogard Gdański	Hallera	22	Kamienica
107	0143-0000220	Starogard Gdański	Hallera	23	Kamienica
108	0144-0000220	Starogard Gdański	Hallera	25	Kamienica
109	0145-0000220	Starogard Gdański	Hallera	26/28	Willa miejska, ob. Państwowy Zakład Ubezpieczeń PZU
110	0146-0000220	Starogard Gdański	Hallera	27	Szpital SS Elżbietanek ob. Dom Pomocy Społecznej
111	0147-0000220	Starogard Gdański	Hallera	27a	Kostnica, kaplica szpitala, ob. budynek gospodarczy
112	0148-0000220	Starogard Gdański	Hallera	27bg	Budynki gospodarcze Domu Pomocy Społecznej
113	0149-0000220	Starogard Gdański	Hallera	29	Kamienica
114	0150-0000220	Starogard Gdański	Hallera	30	Bank, ob. Bank PKO
115	0151-0000220	Starogard Gdański	Hallera	31	Kamienica
116	0152-0000220	Starogard	Hallera	32	Budynek mieszkalny, ob. Miejska Biblioteka Publiczna

117	0153-0000220	Gdański Starogard Gdański	Hallera	33	Kamienica
118	0154-0000220	Starogard Gdański	Hallera	34	Zespół Szkół Ogólnokształcących
119	0156-0000220	Starogard Gdański	Hallera	34	Budynek gospodarczy w zespole gimnazjum pruskiego, ob. garaż w zespole Liceum Ogólnokształcącego
120	0155-0000220	Starogard Gdański	Hallera	34a	Sala gimnastyczna w zespole gimnazjum pruskiego, ob. sala gimnastyczna w zespole Liceum Ogólnokształcącego
121	0157-0000220	Starogard Gdański	Hallera	36	Kaplica w zespole gimnazjum pruskiego, ob. sala sportowa w zespole Liceum Ogólnokształcącego
122	0158-0000220	Starogard Gdański	Hallera	37	Kamienica
123	0019-0000220	Starogard Gdański	Hallera	7	Baszta Bramy Gdańskiej
124	0135-0000220	Starogard Gdański	Hallera	8	Kamienica
125	0136-0000220	Starogard Gdański	Hallera	9	Budynek mieszkalny
126	0356-0000175	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów	2	Budynek mieszkalny
127	0354-0000175	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów		cmentarz katolicki
128	0355-0000175	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów		Kostnica cmentarza katolickiego
129	0359-0000175	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów	10	Kamienica
130	0360-0000175	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów	12	Kamienica
131	0358-0000175	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów	3	Budynek mieszkalny
132	0357-0000175	Starogard Gdański	II Pułku Szwoleżerów	4	Szkoła Powszechna Męska, obecnie Gimnazjum
133	0159-0000225	Starogard	Jabłowska	4	Budynek mieszkalny

		Gdański			
134	0160-0000225	Starogard Gdański	Jabłowska	5	Kamienica
135	0161-0000225	Starogard Gdański	Jabłowska	8	Kamienica
136	0375-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	10	Budynek mieszkalny wielorodzinny
137	0376-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	14	Kamienica
138	0377-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	16	Kamienica
139	0378-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	17	Kamienica
140	0379-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	25	Budynek mieszkalny
141	0380-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	26	Budynek mieszkalny
142	0383-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	28	Budynek mieszkalny
143	0384-0000227	Starogard Gdański	Jagiełły	30	willa
144	0026-0000229	Starogard Gdański	Jana Pawła II		Fabryka Chemiczno - Farmaceutyczna Polpharma, po 1945 r. Polfa, ob.Polpharma SA
145	0027-0000229	Starogard Gdański	Jana Pawła II		Turnhalle (sala gimnastyczna), od 1919 r. Towarzystwo Gimnastyczne "Sokół", ob. kino "Sokół"
146	0162-0000244	Starogard Gdański	Kanałowa	13	Budynek mieszkalny wielorodzinny
147	0163-0000244	Starogard Gdański	Kanałowa	17	Stajnie w zespole pałacowym, ob. budynek gospodarczy (garaże i składy)
148	0164-0000244	Starogard Gdański	Kanałowa	19	Budynek gospodarczy w zespole pałacowym, ob. magazynowo - biurowy
149	0166-0000244	Starogard Gdański	Kanałowa	19-21	Brama wjazdowa w zespole pałacu
150	0167-0000244	Starogard Gdański	Kanałowa	2	Budynek mieszkalny
151	0165-0000244	Starogard Gdański	Kanałowa	21	Pałac Wiechertów - właścicieli młynów i browaru, po 1945 r. przedszkole i mieszkania, ob. ?
152	0168-0000244	Starogard Gdański	Kanałowa	4	Budynek mieszkalny

153	0169-0000246	Starogard Gdański	Kellera	17	Kamienica
154	0170-0000246	Starogard Gdański	Kellera	29	Kamienica
155	0254-0000271	Starogard Gdański	Kellera 7		Budynek mieszkalno-usługowy
156	0652-0000247	Starogard Gdański	Kilińskiego	6	Budynek mieszkalny
157	0172-0000247	Starogard Gdański	Kilińskiego	12	Kamienica
158	0173-0000247	Starogard Gdański	Kilińskiego	14	Kamienica
159	0385-0027243	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		Budynek mieszkalny w zespole osady administr. Lasów Państwowych -Leśniczówka,
160	0386-0027243	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		Obora w zespole osady administr. Lasów Państwowych
161	0387-0027243	Starogard Gdański	Kochanki Leśnictwo		Stodoła w zespole osady administr. Lasów Państwowych
162	0179-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	1	Budynek mieszkalny
163	0180-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	2	Kamienica
164	0181-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	2	budynek gospodarczy
165	0182-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	4	Kamienica
166	0655-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	4	Budynek gospodarczy III
167	0175-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	5	magazyn w zespole dworca
168	0177-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa		Transformatorownia w zespole dworca kolejowego, ob. budynek gospodarczy I
169	0178-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa		Telegraf w zespole dworca kolejowego, ob. gospodarczy II
170	0188-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	12	Kamienica
171	0183-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	4	Budynek gospodarczy I (pralnia?)
172	0184-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	4	Budynek gospodarczy II

173	0174-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	5	Dworzec PKP
174	0186-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	6	Budynek gospodarczy I
175	0656-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	6	Budynek gospodarczy II
176	0185-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	6 AB	Kamienica
177	0187-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa	8	Budynek mieszkalny
178	0176-0000253	Starogard Gdański	Kolejowa / Skarszewska		Nastawnia - budynek kolejowy
179	0645-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	10	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
180	0646-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	11	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
181	0637-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	2	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
182	0638-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	3	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
183	0639-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	4	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
184	0640-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	5	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
185	0641-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	6	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
186	0642-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	7	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
187	0643-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	8	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
188	0644-0000256	Starogard Gdański	Kopernika	9	Budynek mieszkalny jednorodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
189	0226-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	103	Budynek mieszkalny
190	0227-0000260	Starogard	Kościuszki	105	Budynek mieszkalny

		Gdański			
191	0228-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	109	Budynek mieszkalny
192	0229-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	113	Budynek mieszkalny
193	0230-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	115	Budynek mieszkalny
194	0231-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	116	Budynek mieszkalny (zespół rzeźni)
195	0232-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	116	budynek rzeźni I
196	0233-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	116	budynek rzeźni II
197	0234-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	116	budynek rzeźni III - zespół 5 bud. ceglanych
198	0235-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	117	administracja Huty Szkła Gospodarczego
199	0236-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	117	Huta szkła gospodarczego
200	0237-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	119	Budynek mieszkalny
201	0238-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	121	Budynek mieszkalny
202	0239-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	123	Budynek mieszkalny
203	0240-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	129	Budynek mieszkalny
204	0241-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	129a	Budynek mieszkalny
205	0242-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	131	Budynek mieszkalny
206	0243-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	131	Zasadnicza Szkoła Przemysłu Skórzanego
207	0244-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	131a	Budynek mieszkalny, oficyna
208	0245-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	134	Budynek mieszkalny
209	0196-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	16	Budynek mieszkalny
210	0194-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	17	Starostwo Powiatowe
211	0195-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	17	Punkt Informacji Turystycznej

212	0197-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	26	Budynek mieszkalny
213	0198-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	28	Szkoła Muzyczna
214	0199-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	29	kamienica
215	0200-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	50a	oficyna, Budynek mieszkalny
216	0201-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	50b	oficyna, Budynek mieszkalny
217	0622-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	51b	Budynek mieszkalny - dom tylni, oficyna
218	0623-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	57	Budynek mieszkalny
219	0202-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	61	Budynek mieszkalny
220	0203-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	62ab	Budynek mieszkalny
221	0204-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	65	Szkoła Podstawowa nr 5
222	0205-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	65	Zakład Wychowawczy Szkoła Podstawowa nr 5
223	0207-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	67	Budynek mieszkalny
224	0208-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	68	Budynek mieszkalny
225	0209-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	69	Budynek mieszkalny
226	0210-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	70	Budynek mieszkalny
227	0211-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	71	Budynek mieszkalny
228	0624-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	73	Budynek mieszkalny
229	0212-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	74	Budynek mieszkalny
230	0214-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	78	Budynek mieszkalny
231	0657-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	78ab	Budynek mieszkalny, oficyna
232	0215-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	80	Budynek mieszkalny
233	0216-0000260	Starogard	Kościuszki	81	Budynek mieszkalny

		Gdański			
234	0217-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	83	Budynek mieszkalny
235	0218-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	84	Budynek mieszkalny
236	0219-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	85	Budynek mieszkalny
237	0625-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	87	Budynek mieszkalny
238	0220-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	91	Budynek mieszkalny
239	0221-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	92	Budynek mieszkalny
240	0222-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	94	Budynek mieszkalny
241	0223-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	96	Budynek mieszkalny
242	0626-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	97	Budynek mieszkalny
243	0224-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	98	Budynek mieszkalny
244	0003-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	112/114	Pomorska Wyższa Szkoła, dawniej "Elektron"
245	0005-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	30	Sąd Rejonowy
246	0015-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	30	Budynek aresztu
247	0004-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	32	kamienica
248	0006-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	40	kamienica
249	0007-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	44	kamienica
250	0008-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	46	kamienica
251	0017-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	46	magazyny
252	0002-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	48	Budynek mieszkalny
253	0012-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	50	Budynek mieszkalny
254	0013-0000260	Starogard	Kościuszki	52	Budynek mieszkalny

255	0014-0000260	Gdański Starogard Gdański	Kościuszki	55	Budynek mieszkalny
256	0018-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki	63	kamienica
257	0001-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki (róg Paderewskiego)	35	kamienica narożna
258	0009-0000260	Starogard Gdański	Kościuszki 47 / Sobieskiego 2		kamienica narożna
259	0246-0000266	Starogard Gdański	Kozia	5	Budynek mieszkalny
260	0251-0000270	Starogard Gdański	Kryzana	10	Budynek mieszkalny czterorodzinny dla pielęgniarzy Szpitala Psychiatrycznego w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny wielorodzinny
261	0252-0000270	Starogard Gdański	Kryzana	12	Budynek mieszkalny czterorodzinny dla pielęgniarzy Szpitala Psychiatrycznego w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny wielorodzinny
262	0247-0000270	Starogard Gdański	Kryzana	4	Budynek mieszkalny dwurodzinny dla tzw. wartowników szpitala w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny wielorodzinny
263	0248-0000270	Starogard Gdański	Kryzana	6	Budynek mieszkalny dwurodzinny dla tzw. wartowników szpitala w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny wielorodzinny
264	0249-0000270	Starogard Gdański	Kryzana	6	Budynek gospodarczy
265	0250-0000270	Starogard Gdański	Kryzana	8	Budynek mieszkalny czterorodzinny dla pielęgniarzy Szpitala Psychiatrycznego w Kocborowie, ob. Budynek mieszkalny
266	0024-0000271	Starogard Gdański	Krzywa		Miejskie mury obronne ciąg południowy, ul. Krzywa
267	0614-0000256	Starogard Gdański	Lubichowska	35	Budynek mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.
268	0615-0000256	Starogard Gdański	Lubichowska	37	Budynek mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy podmiejskich domów z lat 30. XX w.

269	0268-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	34/36	Budynek mieszkalny
270	0654-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	15	Budynek mieszkalny
271	0258-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	10	Budynek mieszkalny
272	0259-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	11	Budynek mieszkalny
273	0260-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	12	Kamienica
274	0261-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	13	Budynek mieszkalny
275	0262-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	19	Budynek mieszkalny
276	0263-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	22	Willa
277	0264-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	23	Budynek mieszkalny
278	0265-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	24	Kamienica
279	0266-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	26/28	Budynek mieszkalny bliźniaczy
280	0267-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	30	Budynek mieszkalny jednorodzinny
281	0269-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	40	Kamienica
282	0271-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	46	Budynek mieszkalny
283	0272-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	47	Willa miejska
284	0273-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	48	Budynek mieszkalny jednorodzinny
285	0274-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	50	Budynek mieszkalny wielorodzinny
286	0276-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	54	Budynek mieszkalny
287	0277-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	55	Budynek mieszkalny
288	0278-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	57	Budynek mieszkalny wielorodzinny
289	0280-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	62	Budynek mieszkalny
290	0281-0000277	Starogard	Lubichowska	64	Budynek mieszkalny

291	0255-0000277	Gdański Starogard Gdański	Lubichowska	7	budynek usługowy
292	0256-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	8	Kamienica, ob. Bank PKO SA
293	0282-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	82	Restauracja "Ogródek"
294	0283-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	86	Budynek mieszkalny dwurodzinny
295	0284-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	86	budynek gospodarczy
296	0257-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	9	Budynek mieszkalny
297	0270-0000277	Starogard Gdański	Lubichowska	43	Kamienica
298	0189-0000256	Starogard Gdański	Lubichowska/Kopernika	33	zespół domków mieszkalnych
299	0394-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	12	"Strzelnica" restauracja
300	0421-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	Stajnia nr 4 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
301	0422-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	Budynek gospodarczy przy kuźni w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
302	0423-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	Trafostacja w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
303	0425-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	Brama główna wjazdowa w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
304	0426-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	"Mała stajnia" z kuźnią, powozownią i szorownią w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku

305	0427-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	Ujeżdżalnia w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
306	0428-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13	Stodoła drewniana w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
307	0419-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (14)	Stajnia nr 2 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
308	0420-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (15)	Stajnia nr 3 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
309	0429-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (21)	Budynek gospodarczy - pralnia w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie ujęcie wody w Stadzie Ogierów w Łącku
310	0430-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (21)	Budynek gospodarczy - stolarnia, magazyn w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie ujęcie wody w Stadzie Ogierów w Łącku
311	0418-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13 (24)	Stajnia nr 1 w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
312	0397-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13b	Budynek mieszkalny dyrekcyjny - "Pałacyk" w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
313	0398-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13c	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku

314	0399-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13c	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
315	0400-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13d	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
316	0401-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13d	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
317	0402-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13e	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
318	0403-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13e	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
319	0404-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13f	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
320	0405-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13f	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
321	0406-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13g	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku

322	0407-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13g	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
323	0408-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13h	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
324	0409-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13h	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
325	0410-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13i	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
326	0411-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13i	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
327	0412-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13j	Budynek mieszkalny czterorodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
328	0413-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13j	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole domów pracowniczych Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
329	0414-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13k	kantyna i pomieszczenia gościnne w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
330	0415-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13k	Budynek gospodarczy przy kantynie w zespole Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku

331	0416-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13l	Budynek mieszkalny dwurodzinny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
332	0417-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13l	Budynek mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
333	0431-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	14	Budynek mieszkalny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
334	0432-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	14	Budynek inwentarsko - gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
335	0388-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	2	Budynek mieszkalny jednorodzinny
336	0389-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	3 i 3a	Kamienica
337	0390-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	4	Budynek mieszkalny
338	0391-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	5	Budynek mieszkalny
339	0392-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	7	Budynek mieszkalny
340	0393-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	8	Budynek mieszkalny
341	0395-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13a	Budynek administracyjny w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie: Stado Ogierów w Łącku
342	0396-0000284	Starogard Gdański	Mickiewicza	13a	Budynek gospodarczy w zespole zabudowy Stada Ogierów Skarbu Państwa (Landgestüt Pr. Stargard), obecnie Stado Ogierów w Łącku
343	0482-0000100	Starogard Gdański	Nagórskiego	5	Chemiczna Fabryka "Ergasta", po 1945 r. Zakłady Chemiczne "Organika-Fregata", obecnie Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe "Lakmet"
344	0285-0000104	Starogard Gdański	Norwida	1	Budynek mieszkalny jednorodzinny, obecnie Hurtownia Elektrotechniczna

345	0286-0000104	Starogard Gdański	Norwida	4	Budynek mieszkalno - biurowy, obecnie Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska
346	0651-0000107	Starogard Gdański	Ogrodowa	10	Budynek mieszkalny
347	0647-0000107	Starogard Gdański	Ogrodowa	2	Budynek mieszkalny
348	0648-0000107	Starogard Gdański	Ogrodowa	4	Budynek mieszkalny
349	0649-0000107	Starogard Gdański	Ogrodowa	6	Budynek mieszkalny
350	0650-0000107	Starogard Gdański	Ogrodowa	8	Budynek mieszkalny
351	0288-0000107	Starogard Gdański	Ogrodowa	15	Budynek mieszkalny
352	0289-0000129	Starogard Gdański	Owidzka		Cmentarz ewangelicki
353	0290-0000129	Starogard Gdański	Owidzka		Aleja drzew
354	0291-0000129	Starogard Gdański	Owidzka		
355	0298-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	12	Willa , ob. budynek mieszkalny wielorodzinny
356	0299-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	14	Kamienica
357	0300-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	14a	Budynek mieszkalny - oficyna
358	0301-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	16	Kamienica
359	0302-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	18	Kamienica
360	0304-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	38	Budynek mieszkalny wielorodzinny
361	0292-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	4	Budynek mieszkalny
362	0293-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	4	budynek gospodarczy
363	0653-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	4a	Budynek mieszkalny
364	0658-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	4a	Budynek gospodarczy
365	0294-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	6	Budynek mieszkalny wielorodzinny

366	0295-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	6	budynek gospodarczy
367	0296-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	8	Budynek mieszkalny wielorodzinny
368	0297-0000129	Starogard Gdański	Owidzka	8	budynek gospodarczy
369	0305-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	1	kamienica
370	0311-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	10	kamienica z oficyną
371	0312-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	11	Koszary wojskowe, obecnie Zespół Szkół Zawodowych
372	0313-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	13	Budynek mieszkalny wielorodzinny
373	0306-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	3	kamienica
374	0307-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	5	kamienica
375	0100-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	6	Koszary tzw. Białe, ob. budynek usługowo - biurowy
376	0308-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	7	kamienica z oficyną
377	0309-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	8	kamienica z oficyną
378	0310-0000131	Starogard Gdański	Paderewskiego	9	kamienica
379	0616-0000136	Starogard Gdański	Parkowa	1a	Budynek mieszkalny wielorodzinny szeregowy
380	0315-0000136	Starogard Gdański	Parkowa	4	Budynek mieszkalny
381	0630-0000136	Starogard Gdański	Parkowa	3	Budynek mieszkalny
382	0316-0000136	Starogard Gdański	Parkowa	9	Budynek mieszkalny
383	0317-0000138	Starogard Gdański	Pelplińska	1	Budynek mieszkalny
384	0318-0000138	Starogard Gdański	Pelplińska	4	Budynek mieszkalny
385	0319-0000138	Starogard Gdański	Pelplińska	5	Budynek mieszkalny
386	0320-0000138	Starogard Gdański	Pelplińska	6	Budynek mieszkalny
387	0321-0000138	Starogard	Pelplińska	7	willa miejska dwurodzinna

388	0322-0000138	Gdański Starogard Gdański	Pelplińska	8	Budynek mieszkalny
389	0323-0000138	Starogard Gdański	Pelplińska	10	Budynek mieszkalny wielorodzinny
390	0617-0000138	Starogard Gdański	Pelplińska	3	Willa miejska, po 1945 r. przedszkole, ob. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
391	0325-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	3	Budynek mieszkalny wielorodzinny
392	0326-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	3	Oficyna
393	0327-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	4	Szpital, obecnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych
394	0328-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	6	Budynek mieszkalny trzyrodzinny, obecnie wielorodzinny
395	0329-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	8	Kamienica
396	0330-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	12	Kamienica
397	0331-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	14	Kamienica
398	0332-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	16	Kamienica
399	0333-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	18	Kamienica
400	0334-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	20	Kamienica
401	0336-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego	26	Kamienica
402	0335-0000141	Starogard Gdański	Piłsudskiego/Jagielły	22 / 12	Kamienica narożna
403	0190-0000168	Starogard Gdański	Pl. Koszarowy	2	Kamienica
404	0191-0000168	Starogard Gdański	Pl. Koszarowy	3	Kamienica
405	0192-0000168	Starogard Gdański	Pl. Koszarowy	4	Kamienica
406	0193-0000168	Starogard Gdański	Pl. Koszarowy 5 / Sambora	5	Kamienica

407	0099-0000173	Starogard Gdański	Plac 16 Dywizji 4 / Rycerska 3		Kamienica, oficyna ul. Rycerska 3
408	0337-0000142	Starogard Gdański	Podgórna	4	Budynek mieszkalny
409	0338-0000142	Starogard Gdański	Podgórna	5	Kamienica
410	0341-0000146	Starogard Gdański	Pomorska	23/25	Kamienica
411	0342-0000146	Starogard Gdański	Pomorska	27/29	Kamienica
412	0339-0000146	Starogard Gdański	Pomorska	4a	Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha
413	0343-0000149	Starogard Gdański	Północna	1	Kamienica
414	0353-0000150	Starogard Gdański	Prusa		Park w założeniu dworsko - folwarcznym Hermanowo
415	0352-0000150	Starogard Gdański	Prusa	45a	Magazyn w zespole zabudowań folwarku Hermanowo, obecnie firma Danex
416	0346-0000153	Starogard Gdański	Przedmieście	2	Budynek mieszkalny, budynek gospodarczy
417	0347-0000153	Starogard Gdański	Przedmieście	3	Budynek mieszkalny
418	0345-0000153	Starogard Gdański	Przedmieście	1	Budynek mieszkalny, budynek gospodarczy
419	0351-0000161	Starogard Gdański	Przy Młynie		stolarnia w zespole zabudowań młyna, obecnie budynek nieużytkowany
420	0348-0000161	Starogard Gdański	Przy Młynie	1	Budynek mieszkalny w zespole młyna
421	0349-0000161	Starogard Gdański	Przy Młynie	1	Budynek gospodarczy w zespole zabudowań młyna
422	0350-0000161	Starogard Gdański	Przy Młynie	2	Kuźnia w zespole zabudowań młyna, obecnie budynek mieszkalno - usługowy
423	0455-0000299	Starogard Gdański	Rycerska	1	Kamienica
424	0450-0000299	Starogard Gdański	Rycerska	2	Synagoga - obecnie Dom Handlowy Wincent
425	0451-0000299	Starogard Gdański	Rycerska	3	Wytwórnia Likierów i Wódek Gatunkowych H.A. Winkelhausen, ob. budynek mieszkalny wielorodzinny
426	0453-0000299	Starogard Gdański	Rycerska	3A	Budynek mieszkalny

427	0452-0000299	Starogard Gdański	Rycerska 3 / Plac 16 Dywizji	3	Budynek gospodarczy
428	0449-0000300	Starogard Gdański	Rynek	1	ratusz
429	0434-0000300	Starogard Gdański	Rynek	10	kamienica
430	0367-0000300	Starogard Gdański	Rynek	11	kamienica
431	0368-0000300	Starogard Gdański	Rynek	12	kamienica
432	0369-0000300	Starogard Gdański	Rynek	12a	kamienica
433	0370-0000300	Starogard Gdański	Rynek	14	kamienica
434	0371-0000300	Starogard Gdański	Rynek	15	kamienica
435	0372-0000300	Starogard Gdański	Rynek	16	kamienica
436	0373-0000300	Starogard Gdański	Rynek	17	kamienica
437	0433-0000300	Starogard Gdański	Rynek	18	kamienica
438	0361-0000300	Starogard Gdański	Rynek	2	kamienica
439	0435-0000300	Starogard Gdański	Rynek	20	kamienica
440	0436-0000300	Starogard Gdański	Rynek	21	kamienica
441	0437-0000300	Starogard Gdański	Rynek	22	kamienica
442	0438-0000300	Starogard Gdański	Rynek	23	kamienica
443	0439-0000300	Starogard Gdański	Rynek	25	kamienica
444	0362-0000300	Starogard Gdański	Rynek	3,4	kamienica
445	0442-0000300	Starogard Gdański	Rynek	31	kamienica
446	0443-0000300	Starogard Gdański	Rynek	33	kamienica
447	0444-0000300	Starogard Gdański	Rynek	34	kamienica z oficyną

448	0445-0000300	Starogard Gdański	Rynek	35	kamienica z oficyną
449	0446-0000300	Starogard Gdański	Rynek	36	kamienica z dwiema oficynami
450	0447-0000300	Starogard Gdański	Rynek	37	kamienica
451	0448-0000300	Starogard Gdański	Rynek	38	kamienica
452	0363-0000300	Starogard Gdański	Rynek	5	kamienica
453	0365-0000300	Starogard Gdański	Rynek	7	kamienica
454	0366-0000300	Starogard Gdański	Rynek	8	kamienica
455	0441-0000300	Starogard Gdański	Rynek	30	kamienica
456	0553-0000358	Starogard Gdański	Rynek 7 (budynek tylni od ul. Zajezdnej)		budynek usługowo - mieszkalny
457	0552-0000358	Starogard Gdański	Rynek 8 (budynek tylni od ul. Zajezdnej)		budynek usługowo - mieszkalny
458	0479-0000302	Starogard Gdański	Sadowa	2	wieża ciśnień
459	0627-0000303	Starogard Gdański	Sambora	1	budynek usługowo-mieszkalny
460	0457-0000303	Starogard Gdański	Sambora	9	kamienica narożna
461	0456-0000303	Starogard Gdański	Sambora (róg: Basztowa)	7	kamienica narożna
462	0465-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	10	Budynek mieszkalny wielorodzinny
463	0466-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	11	Kamienica
464	0467-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	12	Budynek mieszkalny wielorodzinny
465	0468-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	14	Kamienica, d. w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych

466	0469-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	16	Kamienica, d. w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych
467	0470-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	18	Wojskowa Komenda Uzupełnień
468	0471-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	19	Budynek mieszkalny wielorodzinny
469	0458-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	2	Kamienica
470	0472-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	20	Kamienica, d. w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych
471	0473-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	21	Kamienica
472	0474-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	22	Kamienica, d. w zespole budynków mieszkalnych Towarzystwa Budowy Domów Urzędniczych
473	0475-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	23	Kamienica
474	0476-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	24	Willa
475	0477-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	25	Willa
476	0478-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	26	Bursa Gimnazjum - ob. Internat Zespołu Szkół Ogólnokształcących
477	0459-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	4	Kamienica
478	0460-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	6	Kamienica
479	0461-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	7	Kamienica
480	0462-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	7	Budynek gospodarczy, ob. mieszkalno - gospodarczy
481	0463-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	8	Kamienica
482	0464-0000309	Starogard Gdański	Sikorskiego	9	Kamienica, po 1945 r. Urząd Skarbowy (w przyziemiu), obecnie Urząd Gminy
483	0621-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA - fuzlownia

484	0660-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA - garaż lokomotywek
485	0661-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA - magazyn 1
486	0662-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA - magazyn 2
487	0559-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Budynek administracyjny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
488	0560-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	ogrodzenie cmentarza szpitalnego w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
489	0561-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr VI, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
490	0562-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr VII, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
491	0563-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr VIII, żeński w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
492	0564-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr X, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
493	0565-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XI, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
494	0566-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XII, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
495	0567-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XIV, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
496	0568-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XVII, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo

497	0569-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XVIII, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
498	0570-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XIX, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
499	0571-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XX, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
500	0572-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XXI, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie Regionalny Ośrodek Psychologii Sądowej
501	0573-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XXII, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
502	0574-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XXIV, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
503	0575-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr II, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie: Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych
504	0576-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon rozrywek (dom spotkań religijnych i towarzyskich) w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie świetlica i niewielki sklep spożywczy
505	0577-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Warsztaty p. XXV w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo,
506	0578-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Budynek gospodarczy I (obok p. XXIII) w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo,

507	0579-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Kuchnia pralnia, p. XXVIII w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
508	0580-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Kotłownia i piekarnia w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
509	0581-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Wieża ciśnień w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
510	0582-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	oczyszczalnia ścieków w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
511	0583-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Kaplica cmentarna w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
512	0584-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon III w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie apteka i pokoje gościnne dla gości
513	0585-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Portiernia w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
514	0557-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska		park szpitalny
515	0480-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	1	Zakłady Przemysłowe Winkelhausen Tow. Akcyjne, po 1945 r. Zakł. Przemysłu Spirytusowego Polmos, obecnie Destylarnia Sobieski SA
516	0594-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	20	Budynek mieszkalny dwurodzinny
517	0595-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	22	Budynek mieszkalny dwurodzinny
518	0596-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	24	Budynek mieszkalny
519	0597-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	24a	Budynek mieszkalny
520	0481-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	3	Budynek mieszkalny w zespole Destylarni Sobieski SA
521	0631-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr V, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo

522	0632-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr IX, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
523	0633-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XIII, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
524	0634-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XV, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
525	0635-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XVI, żeński, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
526	0636-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7	Pawilon nr XXIII, męski, w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo, obecnie Regionalny Ośrodek Psychologii Sądowej
527	0598-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Dwór w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, po 1945 r. budynek administracyjny
528	0599-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Gosp. Rolne -mur z bramą
529	0600-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Stajnia w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie: stajnia koni sportowych
530	0601-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Obora w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie: budynek inwentarski
531	0602-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Kuźnia ze stolarnią w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem
532	0603-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Kurnik w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie budynek gospodarczy
533	0604-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Spichlerz d. remiza, w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem, obecnie: budynek gospodarczy
534	0605-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Obora w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem
535	0606-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7a	Wozownia w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem,
536	0586-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7b	Budynek mieszkalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo

537	0587-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7c	Budynek mieszkalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
538	0588-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7d	Budynek mieszkalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
539	0589-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7e	Budynek mieszkalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
540	0590-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7f	Budynek mieszkalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
541	0591-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7g	Budynek mieszkalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
542	0592-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7h	Budynek mieszkalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
543	0593-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska	7i	Budynek mieszkalny "dom ogrodnika" w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem
544	0558-0000311	Starogard Gdański	Skarszewska		cmentarz szpitalny w zespole Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Starogardzie Gd. - Kocborowo
545	0483-0000313	Starogard Gdański	Skłodowskiej-Curie	4	Budynek mieszkalny w koloni domów z lat 30. - 40. XX w.
546	0484-0000313	Starogard Gdański	Skłodowskiej-Curie	5	Budynek mieszkalny w koloni domów z lat 30. - 40. XX w.
547	0485-0000313	Starogard Gdański	Skłodowskiej-Curie	7	Budynek mieszkalno - usługowy w koloni domów z lat 30. - 40. XX w.
548	0486-0000313	Starogard Gdański	Skłodowskiej-Curie	9	Budynek dwurodzinny w koloni domów z lat 30. - 40. XX w.
549	0103-0000314	Starogard Gdański	Skorupki	2	Budynek mieszkalny
550	0488-0000317	Starogard Gdański	Słowackiego	10	Budynek mieszkalny
551	0489-0000317	Starogard Gdański	Słowackiego	12	Budynek mieszkalny
552	0490-0000317	Starogard Gdański	Słowackiego	19	Budynek mieszkalny
553	0487-0000317	Starogard Gdański	Słowackiego	2	Budynek mieszkalny

554	0491-0000317	Starogard Gdański	Słowackiego	25	Budynek mieszkalny
555	0496-0000318	Starogard Gdański	Sobieskiego	14	Kasyno oficerskie, ob. Miejska Biblioteka Publiczna
556	0498-0000318	Starogard Gdański	Sobieskiego	17	kamienica
557	0493-0000318	Starogard Gdański	Sobieskiego	11	kamienica
558	0494-0000318	Starogard Gdański	Sobieskiego	12	Budynek mieszkalny
559	0495-0000318	Starogard Gdański	Sobieskiego	13	kamienica
560	0499-0000318	Starogard Gdański	Sobieskiego	18	kamienica
561	0492-0000318	Starogard Gdański	Sobieskiego	6a	Szkoła Wydziałowa, obecnie Szkoła Podstawowa nr 2
562	0503-0000320	Starogard Gdański	Spichrzowa	10	budynek usługowy
563	0501-0000320	Starogard Gdański	Spichrzowa	6	Budynek mieszkalny do 2003r.; stan w 2008r.: budynek częściowo rozebrany - pozostał parter i część I piętra
564	0502-0000320	Starogard Gdański	Spichrzowa	8	budynek usługowy
565	0504-0000326	Starogard Gdański	Sucharskiego	4	Budynek mieszkalny
566	0505-0000326	Starogard Gdański	Sucharskiego	4	Budynek gospodarczy
567	0025-0000328	Starogard Gdański	Szewska		Miejskie mury obronne ciąg zachodni, od Baszty Narożnej do rejonu ul. Krzywej
568	0506-0000328	Starogard Gdański	Szewska	1	Budynek mieszkalny
569	0507-0000328	Starogard Gdański	Szewska	2	Budynek mieszkalny; usługi
570	0629-0000172	Starogard Gdański	Świętej Elżbiety	1	Kamienica z oficyną i budynkiem gospodarczym
571	0102-0000172	Starogard Gdański	Świętej Elżbiety	6	Budynek mieszkalny
572	0508-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	1	Kościół ewangelicki pw. św Katarzyny, obecnie parafialny, rzym.-katolicki
573	0518-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	10	Kamienica
574	0519-0000343	Starogard	Tczewska	12	Budynek mieszkalny

575	0520-0000343	Gdański Starogard Gdański	Tczewska	12	Budynek gospodarczy
576	0522-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	14	Młyn żytni -Zakłady Zbożowo -Młynarskie
577	0523-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	14	Młyn główny pszenny - Zakłady Zbożowo -Młynarskie
578	0524-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	14	ogrodzenie młyna
579	0525-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	14	Łuszczarnia ryżu - Zakłady Zbożowo Młynarskie obecnie płatkarnia
580	0526-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	17	Budynek mieszkalny
581	0527-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	17	Budynek gospodarczy I
582	0510-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	2	Budynek mieszkalny, ob. restauracja i mieszkalny wielorodzinny
583	0528-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	22	Dwór w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie Budynek mieszkalny PGM
584	0529-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	22	Obora w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie hurtownia warzywa - owoce
585	0532-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	22	Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie usługowy Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych
586	0533-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	22	ogrodzenie w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych
587	0530-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	22b	Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie mieszkalno - gospodarczy PGM
588	0531-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	22d	Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym Starogard Szlachecki, obecnie mieszkalno - gospodarczy PGM
589	0511-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	3	Biuro parafialne

590	0512-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	4	Kamienica
591	0509-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	5	Dom parafialny; salka katech.; kostnica kościoła św Katarzyny
592	0513-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	6	kamienica
593	0514-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	7	Budynek mieszkalny
594	0515-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	9	Wytwórnia Wód Gazowanych
595	0516-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	9	Wytwórnia Wód Gazowanych - biura, magazyn
596	0517-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	9	Budynek mieszkalny w zespole zabudowy Wytwórni Wód Gazowanych
597	0500-0000343	Starogard Gdański	Tczewska	12 róg Sobieskiego	Budynek mieszkalny
598	0536-0000351	Starogard Gdański	Wodna	7	Budynek mieszkalny
599	0534-0000351	Starogard Gdański	Wodna	3	Kamienica
600	0535-0000351	Starogard Gdański	Wodna	7a-b	Budynek mieszkalny
601	0537-0000351	Starogard Gdański	Wodna	8	Baszta Młyńska -do baszty przylegał dom miesz. rozebrany w 1982r.
602	0022-0000351	Starogard Gdański	Wodna		Miejskie mury obronne ciąg wschodni, Basztowa - Wodna
603	0546-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	11	Budynek gospodarczy
604	0545-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	11	Kamienica
605	0538-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	2	Willa w zespole: budynek gospodarczy, założenie ogrodowe; po 1945 r. przedszkole z placem zabaw dla dzieci; obecnie: dwa budynki mieszkalne
606	0547-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	28	Kamienica
607	0539-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	3	Kamienica
608	0548-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	30	Kamienica, w parterze Biblioteka

609	0540-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	4	Kamienica
610	0541-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	6	Kamienica
611	0542-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	7	Kamienica
612	0543-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	8	Willa Wiedermanna; obecnie: Budynek mieszkalny wielorodzinny
613	0544-0000056	Starogard Gdański	Wojska Polskiego	9	Kamienica z oficyną i budynkiem gospodarczym
614	0549-0000353	Starogard Gdański	Wybickiego	6	Budynek mieszkalny z zespołu zabudowy osiedla okresu międzywojennego (lata 20. - 30. XX wieku)
615	0618-0000353	Starogard Gdański	Wybickiego	8	Budynek mieszkalny z zespołu zabudowy osiedla okresu międzywojennego (lata 20. - 30. XX wieku)
616	0551-0000353	Starogard Gdański	Wybickiego	10	Budynek mieszkalny
617	0550-0000353	Starogard Gdański	Wybickiego	9	Budynek mieszkalny
618	0628-0000358	Starogard Gdański	Zajezdna	8	mieszkalno-gospodarczy
619	0554-0000360	Starogard Gdański	Zblewska	8	Willa z reliktnami ogrodu (do 1931 r. posiadłość spółki Scheidler R. i Winkelhausen H.A.), obecnie Leśniczówka
620	0555-0000360	Starogard Gdański	Zblewska	8	bud. magazynowo-inwentarski przy leśniczówce
621	0556-0000366	Starogard Gdański	Żwirki i Wigury	1	Willa

Opracowano na podstawie danych Urzędu Miasta Starogard Gdański, Wydz. Planowania i Urbanistyki

Załącznik 3**SPIS „BIAŁYCH KART” DLA MIASTA STAROGARD GDAŃSKI**

Nr	Miejscowość	Obiekt	Adres, ulica	Województwo	Powiat	Gmina	Data wykonania karty	Autor	Nr w rejestrze
2016	Starogard Gdański	Kościół parafialny rzym.-kat. (farny) p.w. św. Mateusza (do 1559 r. NMP)	ul. Hallera nr 1	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński	242
2017	Starogard Gdański	Kościół rzym.-kat. p.w. św. Katarzyny	ul. Tczewska nr 1	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2018	Starogard Gdański	Synagoga - ob. magazyn meblowy	ul. Rycerska nr 2	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno	948
2019	Starogard Gdański	Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha	ul. Pomorska nr 4 A	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	
2020	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg południowy		pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	949
2021	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg północny		pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	949
2022	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg wschodni		pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	949
2023	Starogard Gdański	Miejskie mury obronne - ciąg zachodni		pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	949
2024	Starogard Gdański	Baszta narożna	ul. Boczna nr 3	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	949
2025	Starogard Gdański	Koszary	ul. Plac 16 Dywizji	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	
2026	Starogard Gdański	Baszta młyńska	ul. Wodna nr 8	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	856, 949

2027	Starogard Gdański	Baszta młyńska	ul. Wodna nr 8	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1982	H. Domańska	856
2028	Starogard Gdański	Baszta Bramy Gdańskiej	ul. Boczna	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, A. Paner, K. Godon, K. Wiącek	949
2029	Starogard Gdański	Pałac - ob. przedszkole	ul. Kanałowa nr 21 (d. ul. Harasa)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno	1158
2030	Starogard Gdański	Budynek biurowy i budynek gospodarczy w zespole pałacu	ul. Kanałowa nr 19 (d. ul. Harasa)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński	1158
2031	Starogard Gdański	Dworzec PKP	ul. Dworcowa nr 5	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1987	H. Paner, A. Paner, K. Wiącek, K. Godon	
2032	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 3 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2033	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 5 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2034	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 11 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2035	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 14 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno	
2036	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica czynszowa)	ul. Chojnicka nr 17 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2038	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 20 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2039	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 22 i 24 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2040	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 39 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	

2041	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 41 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska
2042	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Chojnicka nr 71 (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno, J. Lewiński
2043	Starogard Gdański	Dom robotniczy	ul. Chopina nr 10	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1988	A. Kunicka
2044	Starogard Gdański	Szkoła Podstawowa nr 3	ul. II Pułku Szwoleżerów nr 4	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński
2045	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gdańska nr 4	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2046	Starogard Gdański	Urząd Miasta	ul. Gdańska nr 6	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno
2047	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Gdańska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	A. Kunicka
2048	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gdańska nr 8	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2049	Starogard Gdański	Willa	ul. Jagielly nr 27	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	A. Kunicka
2050	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kolejowa nr 2	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek
2051	Starogard Gdański	Szkoła Muzyczna	ul. Kościuszki nr 28	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2052	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki nr 29	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek
2053	Starogard Gdański	sąd	ul. Kościuszki nr 30	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński

2054	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 32	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno
2055	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 35	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2056	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 40	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno
2057	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 44	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J.Lewiński, J.Michno, S.Michno
2058	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 46	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno
2059	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki nr 47	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek
2060	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 52	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek
2061	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki nr 54	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek
2062	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki nr 63	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek
2063	Starogard Gdański	Szkoła Podstawowa nr 5	ul. Kościuszki nr 65	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno
2064	Starogard Gdański	Hala fabryczna	ul. Kościuszki nr 112/114	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek
2065	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 9	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński
2066	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 10	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński

2067	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 11	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński	
2068	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 19	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński	
2069	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 23	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński	
2070	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 34/36	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	
2071	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Lubichowska nr 82	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1987	H. Paner, K. Godon, A. Paner, K. Wiącek	
2072	Starogard Gdański	Willa	ul. Owidzka nr 12	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1988	A. Kunicka	
2073	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Paderewskiego nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1988	A. Kunicka	
2074	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Paderewskiego nr 8	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno	
2075	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Paderewskiego nr 10	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	A. Kunicka	
2076	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rybińskiego nr 3	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński	1015
2077	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rybińskiego nr 6	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński	
2078	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rycerska nr 3	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	A. Kunicka	
2079	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sambora nr 9	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński	

2080	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sambora nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2081	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 2	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno, J. Lewiński
2082	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2083	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 8	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2084	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Sikorskiego nr 9	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986 - 1988	A. Kunicka
2085	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 11	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno
2086	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 14	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2087	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 16	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2088	Starogard Gdański	Kamienica czynszowa	ul. Sikorskiego nr 19	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986 - 1988	A. Kunicka
2089	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 22	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2090	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego nr 23	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński
2091	Starogard Gdański	Internat	ul. Sikorskiego nr 26	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2106	Starogard Gdański	Szkoła podstawowa	ul. Sobieskiego nr 6	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno

2107	Starogard Gdański	Budynek mieszkalny	ul. Sobieskiego nr 11	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno
2108	Starogard Gdański	Miejski Dom Kultury	ul. Sobieskiego nr 12	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno
2109	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sobieskiego nr 17	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński
2110	Starogard Gdański	Biblioteka	ul. Sobieskiego nr 14	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Lewiński
2111	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Sobieskiego nr 16	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński
2112	Starogard Gdański	Willa	ul. Zblewska nr 6 (d. ul. Szosa Chojnicka)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	A. Kunicka
2113	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 6 (d. ul. Szymańczaka)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2114	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 7 (d. ul. Szymańczaka)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno
2115	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 14 (d. ul. Szymańczaka)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2116	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 17 (d. ul. Szymańczaka)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2117	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 19 (d. ul. Szymańczaka)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno
2118	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Gimnazjalna nr 21 (d. ul. Szymańczaka)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno
2119	Starogard Gdański	Poczta	ul. Hallera nr 17 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński

2120	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Hallera nr 22 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986 - 1988	A. Kunicka
2121	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Hallera nr 23 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2122	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Hallera nr 25 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2123	Starogard Gdański	Biblioteka	ul. Hallera nr 32 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno
2124	Starogard Gdański	Szpital - ob. Dom Pomocy Społecznej	ul. Hallera nr 27 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno, J. Lewiński
2125	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (willa) - ob. budynek biurowy	ul. Hallera nr 26/28(d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2126	Starogard Gdański	Bank	ul. Hallera nr 30 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno, J. Lewiński
2127	Starogard Gdański	Liceum Ogólnokształcące	ul. Hallera nr 34 (d. ul. Świerczewskiego)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2128	Starogard Gdański	Młyn	ul. Tczewska nr 14	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński
2129	Starogard Gdański	Folwark - ob. siedziba PGKIM	ul. Tczewska nr 18 (d. 22)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa
2130	Starogard Gdański	Przedszkole	Al. Wojska Polskiego nr 2	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno
2131	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 4	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno, J. Lewiński, S. Michno
2132	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	S. Michno, J. Lewiński, J. Michno

2133	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 8	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Michno	
2134	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 9	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984 - 1985	J. Lewiński, J. Michno	
2135	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	Al. Wojska Polskiego nr 11	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, S. Michno, J. Michno	
2855	Starogard Gdański	Ratusz	ul. Rynek nr 1 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno	
2856	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 3 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
2857	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 4 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno	
2858	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 5 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
2859	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 7 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno, J. Lewiński	
2860	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 11 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radkowska	
2861	Starogard Gdański	Budynek mieszkalny	ul. Rynek nr 13 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1984	J. Michno	
2862	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 14 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2863	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 15 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2864	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 16 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Michno	1156

2865	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 17 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2866	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 18 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2867	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 21 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2868	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 22 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2869	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 23 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2870	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 30 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2871	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 33 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2872	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 34 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2873	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 35 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2874	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 36 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2875	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 37 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
2876	Starogard Gdański	Dom mieszkalny	ul. Rynek nr 38 (d. pl. 1 Maja)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985	J. Lewiński, J. Michno, S. Zdrojowa	
6979	Starogard Gdański	Mleczarnia - ob. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska	ul. Norwida nr 4	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	2004	T. Kasperkiewicz	1788

2037	Starogard Gdański	Dom mieszkalny (kamienica czynszowa)	ul. Chojnicka nr 17 A (d. Bieruta)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1986	J. Radowska	
2092	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom administracyjny	ul. Skarszewska nr 7 A	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2093	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 A	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2094	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 C, D	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2095	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 E	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2096	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 F	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2097	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 G	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2098	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7 H	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2099	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 7I	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2100	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - wieża ciśnień	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2101	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon rozrywek	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2102	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - kuchnia i pralnia	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2103	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - warsztaty i kotłownia	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111

2104	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 25	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2105	Starogard Gdański - Kocborowo	Kostnica (kaplica)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2136	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 3 (2)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2137	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 7 (5,6,8)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2138	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 11 (10)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	Jacrk Michno, J. Lewiński	1111
2139	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 13 (16,14,15)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2140	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 17 (20,9,12)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2141	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 19 (18)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2142	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - pawilon nr 21 (24,22,23)	ul. Skarszewska nr 7	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2143	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Skarszewska nr 24/24 A	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111
2144	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 4 (6)	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2145	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 8	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
2146	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 10	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Lewiński, J. Michno	1111

2147	Starogard Gdański - Kocborowo	Szpital w Kocborowie - dom mieszkalny	ul. Kryzana nr 12 i ul. Sucharskiego nr 4	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	1985 - 1986	J. Michno, J. Lewiński	1111
6977	Starogard Gdański - Kocborowo	Zespół dworsko - parkowy z folwarkiem	ul. Skarszewska nr 7 A	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	2004	D. Hryszkiewicz	1111
6978	Starogard Gdański - Kocborowo	Dwór w zespole dworsko - parkowym z folwarkiem	ul. Skarszewska nr 7 A	pomorskie	starogardzki	Starogard Gdański	2004	D. Hryszkiewicz	1111

Na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku-

http://www.ochronazabytkow.gda.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=25

Załącznik nr 4 - KARTY ZIELONE dla miasta Starogard Gdański

Obiekt	Adres	Autor/ Data wykonania	Weryfikacja Autor /Data	Miejsce przechowywania
Kościół pw. św. Mateusza		Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Mury obronne		Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Brama Gdańska		Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Mury obronne		Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Baszta przy kościele		Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Baszta Gdańska		Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Baszta w ruinie		Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Dom	Boczna 3	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Spichlerz	Browarna 1	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Kamienica	Rynek 6	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Kamienica	Rynek 8	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Kamienica	Rynek 11	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Kamienica	Rynek 14	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Kamienica	Rynek 21	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Kamienica	Rynek 30	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Kamienica	Rynek 35	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ
Mała plebania	Szewska 11	Nieczytelne /1954	T. Domagała / 1964	ROBiDZ

Źródło: Opracowanie własne 2008r, dane z ROBiDZ (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa)

Zał. Nr 5

Karty Cmentarzy dla miasta Starogard Gdański**Spis :**

L.P.	Nazwa	Adres	Autor	Data	Miejsce przechowywania
1.	Cmentarz ewangelicki	ul. Owidzka	D. Rekowska	1986	ROBiDZ
2.	Cmentarz żydowski	ul. Boh.. Getta	D. Rekowska	1986	ROBiDZ
3.	Cmentarz przyszpitalny – Kocborowo	ul. Skarszewska	D. Rekowska	1986	ROBiDZ
4.	Cmentarz wojskowy	ul. Tczewska	D. Rekowska	1986	ROBiDZ
5.	Cmentarz katolicki	ul. 2 Pułku Szwolężerów	D. Rekowska	1986	ROBiDZ

Opracowanie – Justyna Czyszczek 2008 , na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku

Załącznik 6**STREFY OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ dla miasta Starogard Gdański****Charakterystyka terenu**

/ w oparciu o opisy do arkuszy AZP /

Obszar Starogardu Gdańskiego jest częścią Pojezierza Starogardzkiego, będącego częścią Pojezierza Wschodniopomorskiego. Jest to kraina położona w strefie ostatniego zlodowacenia. Przeważa krajobraz pagórkowaty. Występują tu liczne tereny podmokłe z bezodpornymi, łąkowymi zagłębieniami. Średnie wysokości wyniesień dochodzą do 120 m.n.p.m.

Miasto Starogard Gdański położone jest na wzgórzu, u podnóża którego przepływa meandrująca rzeka Wierzyca.

Na terenie przeważają gleby piaszczyste i piaszczysto – gliniaste. Rozpoznane stanowiska grupują się głównie wzdłuż obu brzegów rzeki. W mniejszych ilościach występują również w pobliżu mniejszych cieków i zastoisk.

Stanowiska wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie prawnej – wszelkie działania i planowane prace muszą posiadać zgodę i uzgodnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dla stanowisk objętych ochroną wg zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP) obowiązują strefy ochrony archeologicznej. Zakres ochrony w przypadku inwestycji bądź innych prac każdorazowo określa Wojewódzki Konserwator Zabytków.

- Wykaz sporządzono na podstawie Archeologicznego Zdjęcia Polski / AZP/ – Arkusze 19–42, 20–42, 20 – 43

ARKUSZ AZP 19 – 42

Nr stan. na planszy	Nr stan. z ark. AZP	Nr st. w miejscowości	Rodzaj	Chronologia	Kultura
1	68	19	śląd osadnictwa	Okres nowożytny	
	69	47	1. śląd osadnictwa 2. śląd osadnictwa	Epoka kamienia	Kultura wschodnio - pomorska
3	70	20	1. osada		Kultura wschodnio - pomorska
			2. osada	Późne średniowiecze	
			3. śląd osadnictwa		
2	71	21	1. śląd osadnictwa		Kultura wschodnio - pomorska
			2. śląd osadnictwa	Okres nowożytny	
			3. śląd osadnictwa	Okres nowożytny	

ARKUSZ AZP 20 – 43

Nr stan. na planszy	Nr stan. z ark. AZP	Nr st. w miejscowości	Rodzaj	Chronologia	Kultura
11	1	25	1. ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
30	2	2	2. ślad osadnictwa	Okres nowożytny	
25	6	30	osada	Późne średniowiecze	
24	7	31	ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
16	37	33	ślad osadnictwa	Wczesna epoka żelaza	
34	39	35	1. punkt osadniczy	Późne średniowiecze	
27	40	36	punkt osadniczy	Wczesna epoka żelaza	Kultura wschodnio - pomorska
21	137	40	ślad osadnictwa	Wczesna epoka żelaza	Kultura wschodnio - pomorska
			1. punkt osadniczy	Późne średniowiecze	
22	138	41	2. ślad osadnictwa	Okres nowożytny	
			1. ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	Kultura prapolska
			2. ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
23	141	44	punkt osadniczy	Późne średniowiecze	
33 R	154	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	Wczesna epoka żelaza	Kultura wschodnio - pomorska
10	155	2	cmentarzysko	Wczesna epoka żelaza	
35	156	3	ślad osadniczy	Wczesna epoka żelaza	
31	160	8	1. cmentarzysko	Wczesna epoka żelaza	Kultura wschodnio – pomorska
R			2. osada	Wczesne średniowiecze	Kultura prapolska
28	161	9	cmentarzysko	Wczesna epoka żelaza	
32	162	14	cmentarzysko	Okres rzymski	

ARKUSZ AZP 20 – 42

Nr stan. na planszy	Nr stan. z ark. AZP	Nr st. w miejscowości	Rodzaj	Chronologia	Kultura
13	2	6	ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
	5	9	punkt osadniczy	Okres nowożytny	
15	7	11	ślad osadnictwa	Wczesna epoka żelaza	
14	8	12	ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
18	40	16	1. punkt osadniczy	Późne średniowiecze	
			2. punkt osadniczy	Okres nowożytny	
19	42	18	Punkt osadnictwa	Późne średniowiecze	
20	43	19	punkt osadnictwa	Późne średniowiecze	
12	80	50	ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich	
5	82		ślad osadnictwa		
8 R	110	9	grodzisko	średniowiecze	Kultura prapolska
9	113	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	Wczesny i środkowy okres lateński	
4	117	7	1. osada		Kultura wschodnio – pomorska
			2. ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	Kultura prapolska

Stanowiska archeologiczne przeniesione z Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m . Starogard Gdański – 1994 , PPR „DOM”

Nr stan. na planszy	Nr stan. z ark. AZP	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Kultura
29	165	1. pkt. osadniczy 2. ślad osadnictwa	1. Późne średniowiecze 2. Okres wpływów rzymskich	
6	163	1. pkt. osadniczy	1. średniowiecze	
7	166	1. osada – miasto	– XIV- XVI w. średniowiecze	
17	Brak	Rozpoznane przy budowie kościoła. Brak lokalizacji i danych w AZP .		
26	Brak	Rozpoznane przy budowie oczyszczalni. Brak lokalizacji i danych w AZP		

R – stanowiska wpisane do rejestru zabytków archeologicznych

Opracowała : mgr inż. arch. Justyna Czyszek

Starogard Gdański, sierpień 2008r.

Załącznik nr 7**Sprawozdanie z realizacji „Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012” za okres 2009-2010****Wprowadzenie**

Uchwałą nr XXXIII/300/2008 z dnia 26 listopada 2008 r. Rada Miasta Starogard Gdański przyjęła obowiązujący na okres 4 lat „Program Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”.

Podstawowe założenia „Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”:**Priorytetem Programu jest:**

„Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie tożsamości miasta oraz aktywizacja obywatelska, społeczna i zawodowa mieszkańców.”

Cele główne Programu:

6. Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.
7. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
8. Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego.
9. Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego.
10. Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego.

Dla realizacji celów głównych Programu przewidziano prowadzenie działań w dwóch podstawowych grupach:

Grupa I – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji**Cele działań w pierwszej grupie:**

- promocja wartości kulturowych miasta,
- wzmocnienie i utrwalenie wizerunku Starogardu Gdańskiego jako miasta zabytkowego o bogatej historii,
- przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego partnerstwa w realizacji programu Opieki nad Zabytkami, Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta oraz zadań, zasad i konieczności prowadzenia ochrony środowiska kulturowego.
- poznanie zadań i zasad prowadzenia prac konserwatorskich zgodnie ze „sztuką..” i na profesjonalnym poziomie. Przygotowanie świadomego i aktywnego partnera tych działań.

Grupa II – działania inwestycyjne**Cele działań w drugiej grupie:**

- fizyczna ochrona substancji zabytkowej,
- zdobycie doświadczeń,
- wypracowanie wzorca i modelu współpracy,
- wskazanie na gospodarczą rolę zabytku – stymulującego rozwój gospodarczy,
- wskazanie działań powodujących tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni publicznych, warunków i jakości życia oraz wpływu tych działań na kształtowanie (w powszechnym odbiorze) wizerunku miasta i na jego promocję.

Realizacja Programu w latach 2009-2010

Zgodnie z par. 87 ust. 5 i 6 ustawy o Ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z dnia 17 września 2003 r.) prezydent miasta ma obowiązek sporządzania w cyklu dwuletnim sprawozdania z realizacji programu, które to sprawozdanie powinno być przedstawione Radzie Miasta a następnie przekazane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków oraz

właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Grupa I – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji

Na działania w tej grupie składają się przedsięwzięcia nowe, do realizacji których przystąpiono w wyniku uchwalenia Programu opieki nad zabytkami, jak również działania wieloletnie, zgodne z założeniami Programu, zapoczątkowane jeszcze przed jego uchwaleniem. Realizowane przez Urząd Miasta, Starogardzkie Centrum Kultury, Muzeum Ziemi Kociewskiej, Ośrodek Sportu i Rekreacji, szkoły oraz stowarzyszenia (m.in. Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej, Starogardzkie Bractwo Rycerskie, Starogardzkie Towarzystwo Fotograficzne, LOT Kociewie)

Gminna Ewidencja Zabytków

Zgodnie z art. 21 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.03.162.1568 ze zm.), ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

W 2008 roku Gmina Miejska Starogard Gdański przystąpiła do opracowania Gminnej Ewidencji Zabytków na podstawie ewidencji zabytków przekazanych miastu w 2003 roku przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Dane te zostały zaktualizowane i zweryfikowane z uwzględnieniem zasad podanych przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków a następnie zaopiniowane pozytywnie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. W skład zaktualizowanej Gminnej Ewidencji Zabytków wchodzi obecnie 622 kart zabytków, opracowanych według własnego, rozbudowanego w stosunku do zaleceń KOBiDZ, wzorca.

Przewidziane w programie opieki nad zabytkami działania mające na celu upublicznienie ewidencji zabytków na stronie internetowej miasta zostały wstrzymane po wejściu w życie ustawy z dnia 18.03.2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U.03.162.1568). Zgodnie z brzmieniem w/w ustawy (art. 7), w terminie 6 miesięcy od wejścia jej w życie (tj. do 5.12.2010), wojewódzki konserwator zabytków powinien przekazać gminie wykaz zabytków nieruchomych przewidzianych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków. Równocześnie ustawa przewiduje określenie w drodze rozporządzenia ministra kultury i dziedzictwa narodowego wzorów krajowych, wojewódzkich i gminnych kart ewidencyjnych oraz danych jakie powinny być ujęte w poszczególnych księgach rejestru, karcie ewidencyjnej i adresowej zabytku oraz w karcie informacyjnej, a także sposobu gromadzenia dokumentów dotyczących zabytku.

Wydawnictwa i publikacje:

Dla spopularyzowania i utrwalenia w świadomości mieszkańców wizerunku miasta zabytkowego Program przewiduje między innymi współfinansowanie, finansowanie różnego typu publikacji promujących miasto. W omawianym okresie ukazało się szereg publikacji o różnym charakterze. Można tu wymienić między innymi:

- plan miasta na podkładzie geodezyjnym w którym wykorzystano fotografie niektórych starogardzkich zabytków (grudzień 2008/styczeń 2009),
- kalendarz na rok 2009 prezentujący zabytkowe przestrzenie miasta zachowane na starych pocztówkach pochodzących ze zbiorów Muzeum Ziemi Kociewskiej,
- kolejne tomy wydawanego przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej „Słownika biograficznego Kociewia” autorstwa Ryszarda Szwocha,
- Roczniki Muzealne „Rydwan” 1(4) 2009 – wydawnictwo Muzeum Ziemi Kociewskiej dotyczące szeroko rozumianej historii miasta i jego mieszkańców,
- XVII-wieczny starogardzki wilkierz miejski - przetłumaczony, opracowany pod względem naukowym oraz wydany w 2009 roku. Oryginał wilkierza nie zachował się, jednak w posiadaniu Archiwum Państwowego w Gdańsku znajduje się pochodzący z końca XVIII w. odpis oryginalnego dokumentu. Wydana w grudniu 2009 roku publikacja zawiera oprócz opatrzonego aparatem naukowym tłumaczenia tekstu wilkierza, również skan wspomnianego XVIII-wiecznego odpisu. Całość została zilustrowana elementami fresku „Sąd Ostateczny” znajdującego się w kościele pw. św. Mateusza,

- z okazji prezentowanej w Muzeum Ziemi Kociewskiej wystawy „Krzyżacy w Starogardzie. Magia filmu” Urząd Miasta we współpracy z muzeum wydał bogato ilustrowaną zdjęciami z kręcenia filmu na terenie Starogardu publikację, nawiązującą do ekspozycji (2010).

Wystawy, konkursy, koncerty, festyny:

- Międzynarodowy Festiwal Kultur „Verizane” – cykl wydarzeń społeczno – kulturalnych przybliżających, szczególnie młodemu pokoleniu, zwyczajów, historii i tradycji narodowości od wieków zamieszkujących i współtworzących Starogard Gdański. Rok 2009 był poświęcony popularyzacji kultury rromskiej, natomiast 2010 stanowił podsumowanie kilkuletniego cyklu imprez raz jeszcze przybliżając uczestnikom kulturę niemiecką, żydowską i rromską prezentowane w poprzednich latach.
- Święto Kawalerii 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich – festyn nawiązujący do tradycji obchodów święta pułkowego 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich. Współcześnie organizowany rokrocznie przez Stowarzyszenie Szwadron Kawalerii im. 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich i współfinansowany przez Gminę Miejską,
- IV Kongres Kociewski – w 2010 roku główne wydarzenia Kongresu odbywały się w Tczewie, Starogardzie i Świeciu. W Starogardzie pod hasłem „Kultura Kociewia” odbyła się sesja popularnonaukowa na której omawiane były zagadnienia z zakresu kultury regionu oraz Wielki Jarmark Kociewski promujący i historię miasta i regionu.
- „Starogard w fotografii” – wystawa prac fotograficznych dokumentujących uchwycone w obiektywie wczoraj i dziś Starogardu. Wystawa została zaprezentowana w lipcu 2010 roku, zaś wstępem do niej było przeprowadzenie dwóch tur warsztatowo – plenerowych sesji fotograficznych.
- „Portret Miasta” – wystawa prac fotograficznych Starogardzkiego Towarzystwa Fotograficznego organizowana we współpracy ze Starogardzkim Centrum Kultury (czerwiec 2010).
- „Z biegiem Wisły... historyczne mapy i widoki miast Prus Wschodnich i Zachodnich” – wystawa prezentowana w Muzeum Ziemi Kociewskiej we współpracy z Kulturcentrum Ostpreussen w Ellingen (2009 r.)
- „Zamki Pomorza Nadwiślańskiego w akwarelach Zbigniewa Szczepanka” – wystawa prezentowana w Muzeum Ziemi Kociewskiej we współpracy z Muzeum Okręgowym w Grudziądzu (2009 r.)
- „Krzyżacy” w Starogardzie. Magia filmu.” – wystawa przygotowana przez Muzeum Ziemi Kociewskiej (2010 r.) – historia filmu „Krzyżacy”, prezentacja elementów scenografii, zdjęć z planu podczas kręcenia scen w Starogardzie i na Pomorzu.
- „Dzieje Zakonu Niemieckiego od założenia do dzisiaj” – historia Zakonu Krzyżackiego ze szczególnym uwzględnieniem jego obecności na Pomorzu. Wystawa prezentowana w Muzeum Ziemi Kociewskiej we współpracy z Kulturcentrum Ostpreussen w Ellingen (2010 r.)
- „Harcerstwo. Nasza pasja” – wystawa zorganizowana we współpracy hufca Starogard Gdański i Muzeum Ziemi Kociewskiej. Na tle 100 letniej już historii harcerstwa w Polsce ukazano dzieje harcerstwa starogardzkiego. Otwarcie – grudzień 2010.
- Konkurs Publicystyczny im. Edmunda Falkowskiego adresowany do uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz konkurs na najlepszą pracę magisterską i licencjacką. Konkursy organizuje corocznie Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej. W omawianym okresie wpłynęło: na konkurs im. Edmunda Falkowskiego łącznie 33 prace (w tym 23 ze Starogardu), na konkurs na najlepszą pracę magisterską i licencjacką 7 prac związanych ze Starogardem i regionem kociewskim.
- Koncerty z cyklu „Muzyka – architektura – historia Starogardu”. W latach 2008 – 2010 Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej zorganizowało kilkanaście koncertów w wykonaniu czołowych artystów trójmiejskich. Koncerty odbywały się w różnych obiektach miasta: kościołach, szkołach, zakładach pracy i każdorazowo były poprzedzane wykładem przybliżającym uczestnikom historię obiektu w którym odbywało się spotkanie muzyczne.

- Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o Starogardzie Gdańskim – w latach 2009/2010 odbyły się dwie kolejne edycje organizowanego przez PSP Nr 3 pod patronatem Prezydenta Miasta, konkursu dla uczniów szkół podstawowych.

Edukacja

- Lekcje muzealne w Muzeum Ziemi Kociewskiej – zajęcia tematyczne zapoznające młodzież szkolną z historią i kulturą naszego miasta i regionu. W 2009 r. przeprowadzono 20 lekcji (140 uczestników), w 2010 r. – 32 lekcje (665 uczestników). Zarówno zbiory muzealne jak i będący własnością muzeum księgozbiór stanowią bazę danych o historii Starogardu, udostępnianą osobom chętnym do poznania dziejów naszego miasta.
- „Podróż przez średniowieczny Starogard – żywe lekcje historii” (2010 r.). Zajęcia dla uczniów szkół starogardzkich organizowane przez Starogardzkie Bractwo Rycerskie. Połączenie opowieści o przeszłości naszego miasta z pokazami walk rycerskich, tańców, replik średniowiecznych strojów i uzbrojenia. Projekt dofinansowany przez Gminę Miejską Starogard Gdański.
- Uniwersytet Trzeciego Wieku „S-Centrum” - w 2009 r. przeprowadzono zajęcia popularyzujące wiedzę na temat kultury i historii Starogardu - m.in. wykłady na temat historii Romów oraz martyrologii mieszkańców Kociewia w latach II wojny światowej.

System Informacji Miejskiej

Zapoczątkowany w czerwcu 2010 roku System Informacji Miejskiej obejmuje obecnie 12 tablic z 25 wizytówkami dotyczącymi ciekawych miejsc w mieście, umieszczonych w urzędach, placówkach kultury, hotelach i restauracjach. Dwanaście spośród 25 wizytówek na każdej tablicy informuje o starogardzkich zabytkach.

Ciekawą formą promowania zabytków jest wydanie przez Urząd Miasta w grudniu 2009 roku serii zabytkowych miejsc w mieście przedstawionych na kubkach i płytkach ceramicznych.

Grupa II – działania inwestycyjne

Ratusz – Międzynarodowe Centrum Spotkań Muzealnych

Projekt zakłada powstanie w Ratuszu starogardzkim placówki o unikalnym charakterze, możliwej dzięki współpracy kilku muzeów z różnych krajów, których podstawowym zakresem zainteresowania jest jednak w znacznej mierze teren Pomorza. Współpraca muzeów z różnych krajów pozwoli na organizowanie ekspozycji bazujących na zbiorach wszystkich stowarzyszonych jednostek, co znacznie podniesie ich atrakcyjność. Działalność jednostki, ze względu na jej międzynarodowy charakter, powinna również pomóc w przełamywaniu stereotypów i barier kulturowych, dzielących mieszkańców poszczególnych krajów i regionów oraz zaowocować lepszym poznaniem nie tylko własnej kultury ale również kultury naszych sąsiadów. w 2009 i 2010 roku prowadzący z ramienia miasta projekt dyrektor Muzeum Ziemi Kociewskiej uszczegółowił jego założenia programowe. Obecnie, obok Muzeum Ziemi Kociewskiej projektem są zainteresowane: Westpreussisches Landesmuseum w Munster, Kulturzentrum Ostpreussen w Ellingen (wymieniono listy intencyjne), Muzeum „Brama Frydlandzka” w Kaliningradzie (10.09.2010 r. podpisało z Muzeum Ziemi Kociewskiej umowę o współpracy).

Projekt centrum spotkań muzealnych w Ratuszu jest jednocześnie zgodny z Lokalnym Programem Rewitalizacji (projekt A2-2 „Wykorzystanie obiektów wartościowych do nowych celów z zachowaniem ich walorów kulturowych i zabytkowych”).

Rynek – poprawa estetycznego wizerunku przestrzeni publicznej

- we wrześniu 2010 r. otwarta została nowa siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Paderewskiego 1 (wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków). Przeniesienie do nowej siedziby pozwoliło nie tylko zapewnić odpowiednie warunki dla funkcjonowania biblioteki ale również dzięki przeprowadzonemu remontowi i przebudowie leżącego w południowo-wschodnim narożniku Rynku budynku dawnego domu handlowego poprawiło estetyczny wizerunek centrum miasta,

- pozytywnie na poprawę estetycznego wizerunku Rynku starogardzkiego wpłynęło zakończenie w 2009 r. budowy kamienicy przy ul. Rynek 6 (inwestor prywatny), w miejscu gdzie od wielu lat widniała luka w zabudowie wschodniej pierzei Rynku,
- w lutym 2010 r. Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mateusza w Starogardzie Gdańskim otrzymała przyznaną przez Samorząd Województwa Pomorskiego dotację celową w wysokości 120 392 PLN na realizację zadania „Remont dachu kościoła pw. św. Mateusza w Starogardzie Gdańskim” (całkowity koszt inwestycji: 401 305,75 PLN). Pomocy merytorycznej w opracowaniu wniosku o przyznanie dotacji celowej na realizację tego zadania udzielił Wydział Rozwoju Urzędu Miasta.

Rewaloryzacja/ rewitalizacja zabytkowego budynku mieszkalnego

Od marca do grudnia 2009 roku zrealizowano projekt pn. „Na ratunek starogardzkim zabytkom - edycja I” prowadzony w partnerstwie pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy, Zarządem Budynkami Mieszkalnymi w Starogardzie Gdańskim i Gminą Miejską Starogard Gdański. Celami projektu były: aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z terenu miasta oraz rewaloryzacja wpisanej do Gminnej Ewidencji Zabytków kamienicy przy ul. Chojnickiej 34.

Projekt sfinansowano w znacznej części ze środków Wojewódzkiego Programu Wspierającego Rozwój Gospodarczy i Tworzenie Miejsc Pracy w Oparciu o Wykorzystanie Tradycji i Zasobów Przyrodniczych regionu – GRYF (wartość projektu ogółem: 71 800 PLN, wkład własny ZBM: 33 253 PLN).

W ramach projektu zorganizowano dla 4 bezrobotnych szkolenie w zawodach z zakresu murarz/tylnik. Osoby te wzięły następnie pod nadzorem pracowników ZBM udział w trwających 3 miesiące robotach publicznych, mających na celu rewaloryzację zabytkowej kamienicy. Zakres prac obejmował m.in. odbicie tynków na ścianach zewnętrznych, docieplenie ścian, wykonanie i malowanie elewacji, roboty blacharskie, konserwację stolarki drzwiowej i okiennej, uzupełnienie ścian z cegieł, rozbiórkę i wykonanie nowych schodów betonowych, wymianę okien PCV.

Kamienica przy ul. Chojnickiej 34 przed i po pracach remontowych (fot. PUP)

Lokalny Program Rewitalizacji

- Zgodnie z zaleceniami Lokalnego Programu Rewitalizacji, w drugim półroczu 2008 roku została opracowana w trybie partycypacyjnym, przy szerokim udziale społeczności lokalnej, „Koncepcja programowo-przestrzenna ukształtowania płyty Rynku w Starogardzie Gdańskim”. Koncepcja ta stała się następnie podstawą do prowadzonych w 2009 i 2010 roku prac nad kompleksowym projektem „Rewitalizacji Rynku Starego Miasta” dla którego uzyskano prawomocną decyzję pozwolenia na budowę. W związku z brakiem dofinansowania projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego nie podjęto decyzji o realizacji w/w zadania w 2010 r.,
- W lutym 2010 roku zakończono prace nad opracowaniem „Koncepcji programowo-przestrzennej ukształtowania obszaru Aleja Wojska Polskiego w Starogardzie Gdańskim”. Koncepcja, podobnie jak w przypadku płyty Rynku, została opracowana w trybie

- partycypacyjnym podczas przeprowadzonego z udziałem społeczności lokalnej cyklu spotkań warsztatowych,
- W październiku 2010 r. Rada Miasta uchwaliła plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów miasta nie objętych do tej pory planem, realizując w ten sposób projekt C3-2 Lokalnego Programu Rewitalizacji – „Przygotowanie planu zagospodarowania przestrzennego obszaru wyznaczonego do rewitalizacji w Starogardzie Gdańskim”. Uchwalenie planu zagospodarowania dla praktycznie całego miasta, pozwala na lepszą ochronę starogardzkich zabytków, szczególnie w przypadku obiektów nie objętych rejestrem zabytków, jednak wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Opracował:

Leszek Krzykowski

Wydział Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta Starogard Gdański

Załącznik nr 8

**Sprawozdanie z realizacji „Programu Opieki nad Zabytkami miasta
Starogard Gdański na lata 2009-2012” za okres 2011-2012
(do końca czerwca 2012)**

Wprowadzenie

Uchwałą nr XXXIII/300/2008 z dnia 26 listopada 2008 r. Rada Miasta Starogard Gdański przyjęła obowiązujący na okres 4 lat „Program Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”.

Podstawowe założenia „Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2009-2012”:**Priorytetem Programu jest:**

„Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie tożsamości miasta oraz aktywizacja obywatelska, społeczna i zawodowa mieszkańców.”

Cele główne Programu:

11. Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.
12. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
13. Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego.
14. Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego.
15. Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego.

Dla realizacji celów głównych Programu przewidziano prowadzenie działań w dwóch podstawowych grupach:

Grupa I – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji**Cele działań w pierwszej grupie:**

- promocja wartości kulturowych miasta,
- wzmocnienie i utrwalenie wizerunku Starogardu Gdańskiego jako miasta zabytkowego o bogatej historii,
- przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego partnerstwa w realizacji programu Opieki nad Zabytkami, Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta oraz zadań, zasad i konieczności prowadzenia ochrony środowiska kulturowego.
- poznanie zadań i zasad prowadzenia prac konserwatorskich zgodnie ze „sztuką..” i na profesjonalnym poziomie. Przygotowanie świadomego i aktywnego partnera tych działań.

Grupa II – działania inwestycyjne**Cele działań w drugiej grupie:**

- fizyczna ochrona substancji zabytkowej,
- zdobycie doświadczeń,
- wypracowanie wzorca i modelu współpracy,
- wskazanie na gospodarczą rolę zabytku – stymulującego rozwój gospodarczy,
- wskazanie działań powodujących tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni publicznych, warunków i jakości życia oraz wpływu tych działań na kształtowanie (w powszechnym odbiorze) wizerunku miasta i na jego promocję.

Realizacja Programu w latach 2011-2012**Grupa I – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji****Gminna Ewidencja Zabytków**

Zgodnie z art. 21 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.03.162.1568 ze zm.), ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

W lutym 2011 roku, zgodnie z brzmieniem art. 7 ustawy z dnia 18.03.2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U.03.162.1568), PWKZ w Gdańsku przekazał gminie wykazy zabytków określone jako: „Zabytki nieruchome wpisane do rejestru”, „Dawna wojewódzka ewidencja zabytków” oraz „Wyciąg z wykazu wojewódzkiej ewidencji zabytków”. Ze względu na konieczność weryfikacji części zapisów w w/w wykazach i przeprowadzone w tym celu konsultacje, ostateczna wersja wymienionych wykazów została przekazana gminie w maju 2011 roku.

Od początku 2012 roku prowadzone są prace nad opracowaniem i wdrożeniem Geoportalu Miejskiego pozwalającego m.in. na łatwiejszy niż do tej pory, publiczny dostęp do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Wydawnictwa i publikacje:

Dla spopularyzowania i utrwalenia w świadomości mieszkańców wizerunku miasta zabytkowego Program przewiduje między innymi współfinansowanie, finansowanie różnego typu publikacji promujących miasto. W omawianym okresie ukazało się szereg publikacji o różnym charakterze. Można tu wymienić między innymi:

- plan miasta na podkładzie geodezyjnym w którym wykorzystano fotografie niektórych starogardzkich zabytków – 500 szt. (czerwiec/lipiec 2012),
- Księga pamiątkowa III Kongresu Kociewskiego - nakład 300 sztuk – edycja czerwiec 2011. W publikacji przedstawiono przebieg Kongresu oraz realizację uchwał programowych podjętych w czasie jego obrad w dniach 20-22.10 2005 roku,
- II wydanie Wilkierza miasta Starogard Gdański w formie drukowanej. Publikacja została zilustrowana elementami fresku „Sąd Ostateczny” znajdującego się w Kościele farnym pw. św. Mateusza w Starogardzie Gdańskim – nakład 500 sztuk, edycja kwiecień 2011,
- Roczniki Muzealne „Rydwan” 6/2011 i 7/2012 – wydawnictwo Muzeum Ziemi Kociewskiej dotyczące szeroko rozumianej historii miasta i jego mieszkańców,
- w chwili obecnej przygotowywane jest wydanie publikacji o Starogardzie Gdańskim, w której znajdą się rozszerzone informacje na temat miejsc rekreacyjno sportowych, zabytków, miejsc hotelowych i gastronomicznych oraz najciekawszych imprez cyklicznych realizowanych w mieście Starogard Gdański,
- w chwili obecnej realizowany jest dofinansowany przez Gminę Miejską projekt Stowarzyszenia „Nasz Starogard”, pod nazwą „Starogardzka Kronika filmowa”. Projekt polega na pozyskaniu od różnych osób i instytucji materiałów filmowych z ostatnich 50 lat, na których znajdują się informacje dotyczące miasta i jego mieszkańców. Zebrane materiały zostaną zdigitalizowane i udostępnione w internecie. Najciekawsze materiały zostaną w postaci płyty DVD (500 szt.) dołączone do publikacji „Starogardzki Ratusz” (termin realizacji – 2012 r.)

Wystawy, konkursy, koncerty, festyny:

- Święto Kawalerii 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich – festyn nawiązujący do tradycji obchodów święta pułkowego 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich. Współcześnie organizowany rokrocznie przez Stowarzyszenie Szwadron Kawalerii im. 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich i współfinansowany przez Gminę Miejską,
- W ramach realizacji projektu „Starogard w fotografii” zorganizowane zostały i przeprowadzone warsztaty – plenerowych sesji fotograficznych (luty 2012). Efektem prac są zdjęcia zebrane od uczestników warsztatów na potrzeby edycji albumu o Starogardzie Gdańskim,
- Konkurs Publicystyczny im. Edmunda Falkowskiego adresowany do uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz konkurs na najlepszą pracę magisterską i licencjacką. Konkursy organizuje corocznie Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej. W 2011 roku wpłynęło: na konkurs im. Edmunda Falkowskiego łącznie 51 prac, na konkurs na najlepszą pracę magisterską i licencjacką 4 prace związane ze Starogardem i regionem kociewskim,

- Przy współpracy z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Starogardzie Gdańskim stworzono w hotelu „Rekord” kącik pamięci o Kazimierzu Deyny z możliwością zakupu pamiątek o piłkarzu,
- „O niepodległość, całość, i wolność Ojczyzny naszej! Prosimy Cię Panie.” - wystawa prezentowana w Muzeum Ziemi Kociewskiej (2011),
- „W kręgu kultury żydowskiej” - prezentacja ludzi i kultury zakorzenionej przez wieki w Starogardzie, koegzystującej z powodzeniem w społeczności wielowyznaniowej. Wystawa prezentowana w Muzeum Ziemi Kociewskiej (2012),
- „Mój region Kociewie” - międzyszkolny konkurs organizowany od 2012 roku przez PSP Nr 3 dla uczniów szkół podstawowych.

Edukacja

- Lekcje muzealne w Muzeum Ziemi Kociewskiej – zajęcia tematyczne zapoznające młodzież szkolną z historią i kulturą naszego miasta i regionu. W 2011 r. przeprowadzono 90 lekcji (1900 uczestników), w 2012 r. (styczeń – czerwiec) – 13 lekcji (503 uczestników). Zarówno zbiory muzealne jak i będący własnością muzeum księgozbiór stanowią bazę danych o historii Starogardu, udostępnianą osobom chętnym do poznania dziejów naszego miasta,
- W okresie 2011- 2012 prowadzono prace nad budową ścieżki turystyczno – edukacyjną śladami Kazimierza Deyny. W skład ścieżki włączono 5 punktów na terenie miasta związanych z K. Deyną. Wykonano wideoklip upamiętniający postać piłkarza, zainstalowano postać Deyny na trybunie stadionu jego imienia. Otwarcie ścieżki nastąpiło w dniu 9.05.2012 roku wraz z otwarciem zmodernizowanego stadionu miejskiego im. K. Deyny,
- Archiwum Kociewskie jako punkt informacyjny dla osób piszących prace licencjackie, magisterskie i inne oraz zainteresowanych regionem – w 2011 roku z Archiwum skorzystały grupy zorganizowane (11 grup klasowych) oraz osoby prywatne.

System Informacji Miejskiej

W roku 2011 rozbudowany został System Informacji Miejskiej. W ramach rozbudowy na terenie miasta zostało zawieszonych kolejnych 11 tablic z 35 wizytówkami ciekawych miejsc oraz atrakcji w mieście. Wizytówki swoją tematyką obejmują miejsca rekreacyjne i sportowe, restauracyjne, hotelowe oraz zabytkowe. Na każdej z tablic znajduje się 12 wizytówek prezentujących i opisujących zabytkowe miejsca w mieście. Każda z wizytówek została wydana w ilości 1000 sztuk. W okresie 2011- 2012 wyemitowano 3 edycje wizytówek. W chwili obecnej na terenie miasta znajdują się 23 tablice (12 x 25 wizytówek, 11 x 35 wizytówek).

Grupa II – działania inwestycyjne

Lapidarium przy ul. Owidzkiej

W maju 2012 zrealizowano częściowo projekt budowy lapidarium na terenie poewangelickiego cmentarza przy ul. Owidzkiej. Zakres prac obejmował m.in. wykonanie: podbudowy pod płyty nagrobne na której zostaną umieszczone ocalałe płyty nagrobne, prac przy pozostałościach grobowca, fundamentu pod tablice pamiątkowe w części centralnej lapidarium, prac drogowych (ścieżka, schody, plac wypoczynkowy), zieleni.

Na terenie lapidarium umieszczono tablice upamiętniające: mieszkańców Starogardu wyznania ewangelicko-augsburskiego spoczywających na miejskich cmentarzach oraz pochowanych w Starogardzie w 1945 roku uciekinierów z Prus Wschodnich.

Muzeum Ziemi Kociewskiej

5 marca 2012 roku, funkcjonariusze Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Starogardzie Gd. przeprowadzili kontrolę wszystkich budynków Muzeum, sprawdzającą ich stan utrzymania i użytkowania.

Opracował : Leszek Krzykowski,

Wydział Planowania i Urbanistyki Urzędu Miasta Starogard Gdański

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
ODDZIAŁ TERENOWY W GDAŃSKU

Gdańsk, 28.09.2012 r.

Znak pisma: OTG/497/169/2012

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW

1602 8440
MMiCzko
ck

Pani
Agnieszka Kowalska
Z-ca Pomorskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

Szanowna Pani Konsultant

Dotyczy: opinii nt. projektu Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016.

W nawiązaniu do pisma 5120-12/7572-2/2012 z dnia 12 września 2012 r. (wpłynęło 17 września 2012 r.) w sprawie wydania opinii nt. przedłożonego projektu Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016 informuję, iż zakres przedmiotowego opracowania zbieżny jest z celami określonymi w Ustawie z dnia z 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami). Jednocześnie ocena zasobu dziedzictwa kulturowego miasta oraz kierunki działań zostały opracowane w sposób wyczerpujący.

Wskazać należy, że ważne będzie, aby wdrażanie zaplanowanych na czas obowiązywania programu zadań odbywało się w sposób systematyczny, co powinno znacząco wpłynąć na poprawę stanu środowiska kulturowego miasta oraz na pogłębienie świadomości potrzeby ochrony i opieki nad zabytkami jego mieszkańców.

Reasumując przedłożony projekt Programu Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016 w ocenie Oddziału Terenowego NID w Gdańsku należy zaopiniować pozytywnie.

Zygmunt Smolek
KIEROWNIK
ODDZIAŁU TERENOWEGO NID
W GDAŃSKU
131 7 5
Tomasz Błyskosz

Otrzymują:
1. Adresat
2. a/a T.B.

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
ODDZIAŁ TERENOWY W GDAŃSKU
ul. Św. Trójcy 5, 80-822 Gdańsk
tel./fax: 58 301 77 12, 58 301 47 86, 58 301 75 22
e-mail: ot.gdansk@nid.pl
www.zabytek.pl, www.nid.pl

POMORSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTEKÓW
W GDANSKU
Ul. Kotwiczników 20
80-881 Gdańsk
tel. 58 301 62 67

Copi 4
15.10.2012

Gdańsk, 10.10.2012 r.

e-mail: gdansk@zabytk.mail.pli

5120-13/7572-3 /2012

Pan Edmund Stachowicz
Prezydent
miasta Starogard Gdański
ul. Gdańska 6
83-200 Starogard Gdański

Dotyczy: opinii na temat „ Programu Opieki Nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016”.

Po zapoznaniu się z opracowaniem „ Program Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016” oraz na podstawie pozytywnej oceny przedstawionej przez Oddział Terenowy Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Gdańsku

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku

w oparciu o art. 87. pkt 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późniejszymi zmianami)

opiniuje pozytywnie
„ Program Opieki nad Zabytkami miasta Starogard Gdański na lata 2013-2016”.

Z-ca Pomorskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
Agnieszka Kowalska
mgr Agnieszka Kowalska

Załączniki:

1. Kopia oceny Oddziału Terenowego NID w Gdańsku

- Otrzymują:
① adresat
2. a/a